

በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ የንባብ ሕይወትን እያዳከሙ ያሉ ነገሮች

በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የንባብ ሕይወትን እያዳከሙ ያሉ ነገሮችን ጠቅለል ባለ መልኩ ዳስሰናል። ይሁን እንጂ፣ የንባብ ባሕል እንዳያድግ ሊያደርጉ የሚችሉ ዐበይት ተግዳሮቶችን መመልከቱ ወደፊት ለሚወሰዱ ርምጃዎች የጉላ ጠቀሜታ ይኖረዋል። እነዚህን ተግዳሮቶች ከዚህ ቀጥለን እንመለከታለን፡-

4.1 የተከፈለ መንፈሳዊነት

የንባብ ሕይወት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዳያድግ ምክንያት እየሆኑ ካሉት ነገሮች አንዱ አላስፈላጊ የሆኑ መንፈሳዊ ጉራዎች ማበጀት ነው። እነዚህ ጉራዎች የሚለዩባቸው መንገዶች ይህ መንፈሳዊ ነው፤ ያ ደግሞ ዓለማዊ ነው እያልን ከፋፍለን በምናያቸው በተለያዩ ነገሮች ነው። ስለዚህ ነገር አንድ በጣም የታወቁ ክርስቲያን ደራሲ እስ ጉኔስ «ጥሪ» በሚለው መጽሐፋቸው ውስጥ እንዳሉት፤ «ጥሪ ማለት እግዚአብሔር በቁርጠኝነት ወደ ራሱ የጠራን አውነት ሲሆን፤ ሁለንተናችን፤ የምንሠራው ነገር ሁሉ፤ እና ያለን ነገር ሁሉ ለጥሪውና ለአገልግሎቱ ለጠራን ጌታ በተለየ መስጠትና ኃይል

የምንገልጸው ምላሽ ነው።»⁷² ይህ ከሆነ ደግሞ መንፈሳዊነት የሚደገፈው በውጭ በሚደረጉ ሥርዐቶች (መዝሙር፤ መግ፤ አሥራት፤ ጾም፤ ወዘተ...) ሳይሆን፤ በሰው ሕይወት አጠቃላይ በሆነ ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ግንኙነት ነው።

እግዚአብሔር ባስቀመጠን ቦታ ሁሉ ተግተን ለመገኘት እንደሚችልንና ጉልበታችንን በእግባቡ ልንጠቀም የግድ ነው። ይህ ማለት ደግሞ እግዚአብሔር ባስቀመጠን ቦታ ሁሉ በተሰጠን ሙያ በክርስቲያናዊ ሥነ ምግባር ታንጾን የላቀ ውጤት ለማስመዝገብ መጣር ይኖርብናል። አንዱም ሕዝበ ክርስቲያኑ የንባብ ባሕሉ እንዳይዳብር ምክንያት እየሆነ ያለው ነገር ቢኖር መንፈሳዊ ሰው ወደ ጸሎትና የግል ልምምዱ እንጂ የተለያዩ መጻሕፍትን በማግለበጥ ጊዜ በመውሰድ የአስተሳሰብ እድል ማስጠጠር ከእግዚአብሔር መንገድ ወጣ እንደሚያደርግ መታመን ነው። ከዚህም የተነሣ ብዙ ክርስቲያናት የእውቀትና የአስተሳሰብ ድሆች እንዲሆኑ ምክንያት እየሆነ ነው። ይህን ነገር አስመልክቶ በ1998 ዓ.ም ባሳተምኩት ክንፍትና አመክገብ መጽሐፈ ውስጥ በስፋት ዳስሸቀለሁ (መጋቢት 1998)።⁷³

እግዚአብሔር እኛን ልጆቹን በዚህ ምድር ያስቀመጠን በዓላማ ነው። መጽሐፉም ሲመክረን እንደሚችሉን ተጠቀሙ ይለናል። ጌታ ኢየሱስ ይህን የእስክርነት መጠቀም ጠቀሟታ፤ «በፍጹም ልብህ፤ በፍጹምም ነፍስህ፤ በፍጹምም አሳብህ፤ በፍጹምም ኃይልህ ጌታ አምላክህን ወደድ» የሚለውን ትእዛዝ በትምህርቱ ውስጥ በማንሣት አስረድቶናል (ማር. 12:30)። ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ ለሮሜ ሰዎች በጸፈላቸው መልእክቱ ውስጥ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመረዳት እንደሚችሉ መጠቀም ቁልፍ ሚና የሚጫወት መሆኑን በሮሜ 12:1-2 ላይ ተናግሯል። «እንግዲህ፤ ወንድሞች ሆይ፤ ሰውነታችሁን እግዚአብሔርን ደስ የሚያስችና ሕያው ትዳስም መሥዋዕት አድርጋችሁ ታቀርቡ ዘንድ በእግዚአብሔር ርኅራኄ እለምናችኋለሁ፤

እርሱም ለእኛም የሚመች አገልግሎታችሁ ነው።» ክርስቲያኖች ከሆንን ደግሞ የትም እንሁን፤ ዓላማችን ጌታን ማስከበር በመሆኑ፤ ለሥራ ሊያነሣን የሚገባው ነገር ጌታን ማገልገላችን ነው። ከዚህ የተነሣ ይመስለኛል ሐዋርያው ጳውሎስ በቆላስይስ መልእክቱ ሲናገር፤ «ሰው ሳይሆን ለጌታ እንደምታደርጉ፤ የምታደርጉትን ሁሉ በትጋት አድርጉት፤ ከጌታ የርስትን ብድራት እንድትቀበሉ ታውቃላችሁና፤ የምታገለግሉት ጌታ ክርስቶስ ነውና» (ቆላ. 3:23-24) ይላል። ለዚህ ሁሉ አእምሮአችንን የመጠቀሚያው አንዱና ዋነኛው መንገድ መጸኢነትን ማግኘት በመሆኑ፤ የእግዚአብሔር ሰው መሆን ማለት የእኛም ድህነት ያጠቃው ሰው መሆን ማለት እንዳልሆነ መታወቅ አለበት። በተቃራኒ መልኩ የእግዚአብሔር ሰው በሐዋርያው ጳውሎስ ምክር መሠረት፤ «የእውነትን ቃል በቅንነት የሚናገር የማያላፍርም ሠራተኛ» በመሆን፤ የተፈተነውን ማንነቱን ለእግዚአብሔር ሊያቀርብ የሚችል መሆን ይኖርበታል (2ኛ ጢሞ. 2:15)። በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ጥቂት የማይባሉ አገልጋዮች አላስፈላጊ ድንበር በማበጀት መንፈሳዊ ለመሆን የሚወስዱአቸው ርምጃዎች የዚያኑ ያህል ከመንፈሳዊነት ሲኖርቋቸው ይስተዋላሉ። ለምሳሌ፤ በርከት ያሉ አገልጋዮች በአገራችን የሰበከት መድረኮች ላይ ለገባብ ያላቸውን ጥላቻ በግልጽ ያንጸባርቃሉ። ይህም ክርስቲያኖች መንፈሳዊነት ማለት ምን እንደ ሆነ ሳያውቁ የመሆንን ፍላጎት ብቻ ይዘው ሊጠቅማቸው በማይችል መንገድ እንዲጓዙ እያደረጋቸው ነው።

ጺ. ፒ. ሞርላንድ የሚባል ክርስቲያን ፈላስፋ አንደተናገረው፤ ለክርስቲያኖች «ጂቶ መዝሙርነት ሥራ ሳይሆን ሙያ ነው። እንደ ክርስቶስ ደቀ መዝሙር እኔ ሥራ የለኝም፤ ሙያ ግን አለኝ። እኔ ወደ ኮሌጅ ስገባ ዋና ዓላማዬ ሥራ መፈለግ ሳይሆን በሙያዬ የተዋጣልኝ ለመሆን ነው። ሥራ ከሆነ ራሴንና ቤተሰቦቼን የምረዳበት መንገድ ነው። ለክርስቲያን ግን ሙያ ከላቲን ቨኒር «ጥራ» ከሚል ቃል የመጣ

ሊሆን፤ ከእግዚአብሔር የሆነ አጠቃላይ ጥሪ ነው።»⁷⁴ ስለዚህ ክርስቲያኖች እስከሆንን ድረስ የተሰማራዝበት የሥራ መስክ ግንድ ቢሆን፤ ሕክምና፤ ምሕንድስና፤ ስብከት፤ ማስተማር፤ ሾፈርነት ሌሎችም ሁሉ አገልግሎቶች ናቸው። ሁሉ ለጌታ ክብር እስከ ተሠራ ድረስ፤ ሁላችንም በየተሰማራገላቸው የሙያ ዘርፎች የእውቀት አድማሳችንን ለማስፋት መጣር አለብን።

4.2 ባሕላዊ ተጽዕኖ

የሥነ ሰው ጥናት (Anthropology) ምሁራን ባሕልን እንደሚተረጉሙት ከሆነ፤ ባሕል ጥምር የሆኑ ከመማር የሚመጡ ባሕርያት፤ አሳቦችና የጎበረተሰብ ጠባይ ውጤት ነው።

ስለዚህም «ጠቅላላ ባለ መልኩ ሲታይ ባህል የአንድ ጎበረተሰብ የቋንቋ፤ የሥርዓት፤ የአመለካከትና የእምነት ነጸብራቅ ነው። አንድ ባህል ያለው ጎበረተሰብ የጋራ ቋንቋና የጋራ ሥርዓት አለው። አንድ ሰው በዛ ባህል ውስጥ ሲኖር የጎበረተሰቡን መርሕ ጠንቅቆ አውቆ መኖር ይኖርበታል። አንድ ጎበረተሰብ የራሱ ባህልና የእምነት ነጸብራቅ ካለው ጎበረተሰቡ መገለጫ አለው ማለት ይቻላል።»⁷⁵ ይህን አሳብ በተብራራ መልኩ ለመረዳት በፖል ሕቢርት የተጻፈውን «ካልቸራል አንትሮፖሎጂ» (Cultural Anthropology by Paul G. Hiebert., Michigan: Baker Book House, 1983) ይመልከቱ።

ይሁን እንጂ፤ በየትኛውም ጎበረተሰብ ውስጥ ገንዚ የሆነና ገንዚ ያልሆነ የባሕል አካል ይኖራል። ይህንን አለመረዳት እያንዳንዱ ሰው የራሱን ባሕል እንከን-የለሽ አድርጎ እንዲያስብ ስለሚያደርግ፤ በዚያ ባህል ውስጥ ያሉትን እንከኖች ማየት ይላነዋል (ፖል ሕቢርት፤ ገጽ 38)። ወደ ራሳችን ባሕል ስንመጣ ግን፤ «በብዙ መንገድ ሰፊና በርካታ ጥሩ የሆኑ መልካም ነገሮች ያሉት የኢትዮጵያ ባሕል፤ በሌላ ጎኑ ደግሞ በትምህርት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ አለው። ለዚህም ምክንያቱ

በተለይም በገጠሩ አካባቢ ለማገበራዊ እና ለጋራ ሥራ ትኩረት መስጠቱ ነው። ከዚህ የተነሣ ተማሪዎች በትምህርታቸው እንዳይገፉ ሊያደርጋቸው ይችላል።»⁷⁶ የማገበራዊ ሕይወት ጫና በከተማ በሚኖሩ ሰዎች ላይ መኖሩ ግልጽ ቢሆንም፣ ዕድሉን ቢጠቀሙበት የከተማ ሰዎች የገባብ ባህላቸውን ሊያሳድጉ የሚችሉባቸው አጋጣሚዎች ብዙ ናቸው።

በተጨማሪ የአገራችን ባሕል አብዛኛውን ጊዜ ሰውን በማስደለት ላይ እንድናተኩር የሚያደርገን ከመሆኑ የተነሣ ለገባብ የምንለጠው ዕድል በጣም የተመናመነ ነው። ዶ/ር ሻረን ሳምሉን በጥናታቸው እንዳስተዋሉት፣ «ሌላው በኢትዮጵያ የገባብ ባሕል እንዳይገቡበት ምክንያት የሆነው ባሕሉ ራሱ ሰውና ገብረተሰብ - ተኩር በመሆኑ ግለኝነትን ወይም መለየትን አያበረታታም። ገባብ ደግሞ በግል የሚሠራ ሥራ ነው። በሰው ብዛት የተጨናነቀ ሁኔታና ደካማ የቤት ውስጥ ብርሃን ዘወትር መጸሕፍትን ለማገበብ ፍላጎትም ችሉታም እንዳይኖር ያግዳል።»⁷⁷

4.3 የገንዘብ እጦት

የገንዘብ እጦት ከኢኮኖሚ ዝቅተኛ መሆን ጋር የተሳሰረ ነው። ስለ ድህነት ካነሣን ደግሞ፣ አገራችን ዝቅተኛ የሆነ ኢኮኖሚ ካላቸው አገራት አንዷ ናት። ይህ ደግሞ ሰዎች መጸሕፍት እንዳይገዙ የበኩሉን አስተዋጽኦ ያደርጋል።

በርግጥ በአገራችን ብሉም በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ መጸሕፍትን ለማገበብ እየፈለጉ ካላቸው የኢኮኖሚ ችግር የተነሣ መግዛት የማይችሉ ሰዎች አሉ። ይህ ጥናት ግን የመጸሕፍት አንጻቢያን ችግር በግንባር ቀደምትነት የኢኮኖሚ እንደ ሆነ ለማሳየት የሚሞክር ሳይሆን፣ በግሌ ከብዙ ክርስቲያን ወገኖች ጋር ባለኝ ግንኙነት እንዳስተዋልኩት ከሆነ ቁጥራቸው የማያንስ አያሌ ሰዎች

መጸሕፍት ከሌሎች ሰዎች በመዋብ አሊያም መጸሕፍት እያንጓገው በፈለጉት መጠን ለገባብ ሕይወት ያልታደሉ ሰዎች አሉ።

እነኚህ ሰዎች የሚረዳቸውን ካገኙ በተላሉ ሊቀረፍ የሚችል ተግዳሮት ያላቸው ናቸው። ይህም በመሆኑ ሊበረታቱ ይገባል። አቶ አያልጋህ ሙላት በ1985 ዓ.ም በመጸሕፍት ኮንፍረንስ በተደረገው ውይይት ላይ ይህን ችግር አስተውለው እንደ ተናገሩት፣ «የገብረተሰቡ መጽሐፍ የመግዛት አቅሙ ደግሞ ከቀን ወደ ቀን እያሽቆለቆለ ነው። የገንዘብ ቢላ የሌለውና ሥራ አጡም ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ መጥቷል።»⁷⁸ ለዚህ ችግር ደግሞ የጋራ መፍትሔ ሊፈለግለት ይገባል። በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ያሉ አገልጋዮች የደመወዛቸው መጠን ዝቅተኛ መሆኑ ከዕለት ቀለበ ተርፎ ለመጸሕፍት ግዢ የሚውል ተቀማጭ ገንዘብ ያለመኖር ብዙዎችን ከመጸሕፍት ዓለም ተገድደው እንዲርቁ ምክንያት እየሆነ ነው። የብርሃን መጽሔት ዋና አዘጋጅ አቶ ፍቅረየሱስ ሁንጄላ ታኅሣሥ 18 ቀን 1996 ዓ.ም አቅርበውት በነበረው ወረቀት ላይ የችግሩን አሳሳቢነት እንሥተዋል። «በርካታ ሕዝብ የዕለት ጉርሱን ለማግኘት በሚታትርበት ምድር አገሬው የተጨማሪ ፍላጎቶች ማሟያ የሚሆን ገንዘብ ከጉርሮው ገምሶ ለዚህ ተግባር ያውላል ማለት ሊጠቁ ይከብራል። ተደጋግሞ እንደ ታየው በርካታ ሰዎች የማገበብ ፍላጎቱ ቢኖራቸውም፣ የመግዛት አቅም ግን ስለሚያጥራቸው ከገባብ ጥም ተቆራርጠው እንደ ቀሩ ከሚጽፋልን የ«አደራ» ባይ ደብዳቤዎች መረዳታችን አልቀረም። በአገጽ የመግዛት አቅም ሳያገኛቸው የወረቀት ዘር ማየት የማይወድዱ ደግሞ እንዳሉም የሚካድ አይደለም» (ገጽ 3)።⁷⁹

ከዚህ መረዳት የምንችለው እንድ ነገር ቢኖር፣ አንዱም የገባብ ባሕል አለመገልበት ምክንያት ከኢኮኖሚ ጋር የተያያዘ መሆኑ ነው።

4.4 ራስን ዲስፕሊን ማድረግ አለመቻል

ራስን ዲስፕሊን ማድረግ ማለት በአሉታዊ መንገድ ብቻ መታየት የለበትም። ዲስፕሊን ማለት በዚህ ወይይት አካሄድ መጸሕፍት ለማንበብ መወሰንና ሊረብሹ የሚችሉትን ነገሮች ላለማስተናገድ ራስን ማሳመንና ውሳኔውንም ተግባራዊ ማድረግ ማለት ነው።

ብዙዎቻችን የገባብ ባህላችንን ለማሳደግ የሚያዳግተን ራሳችንን ዲስፕሊን አለማድረጋችን ነው። ገባብ ደግሞ ያለ ዲስፕሊን ሊሠራ የሚታሰብ ሥራ አይደለም። አንዱም የዚህ የራስ ዲስፕሊን ችግር መንግሥት ቀደም ብለን የተመለከተነው የባሕላችን በአብዛኛው ሰውና ማገበራዊ ሕይወት - ተኩር መሆኑ ነው። በመሠረቱ ሰው-ተኩር መሆን መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነ ተግባር ነው። በዚህ ረገድ በተሳሳተ መልኩ አሳቤ ሊታይ አይገባም። ሁላችንም እንደምናውቀው፣ ገባብ ደግሞ የግል ሥራ እስከሆነ ድረስ ለምንሠራቸው ሥራዎች የየራሳቸውን ጊዜ መድበን ካልተንቀሳቀሱ የገባብን ባሕል ለማሳደግ ማሰብ አዳጋች መሆኑ አይቀርም።

አሁን ካለኝ ጥቂት ልምድ በመነሣት ለማስተዋል እንደ ሞከርኩት፣ ብዙ ሰዎች ችግራቸው ከሌሎች ሰዎች ጋር ለጥቂት ሰዓታት ከተለዩ የሞቱ ስልጣኖቻቸው ወደ አልጋቸው እስኪወጡ ድረስ ከሰው ጋር በማውራትና በመሳሳቅ ከሥራ ሰዓት ውጭ ያለውን ጊዜያቸውን ሲያባክኑ ማየት በአገራችን የተለመደ ነው። ክርስቲያኖችም ይሁኑ ሌሎች የገብረተሰብ ክፍሎች በቂ ጊዜ ያላቸው ዘመድ ለመጠየቅ፣ ግብዣ ላይ ለመገኘት፣ ኬክ ቤት ለማሳለፍ፣ ለቅሶ ቤት ለማሳለፍ፣ ሠርግ ሲኖር ከወር ቀደም ብሎ ለመደሰትና ለመጨረር፣ የማገበር ስብሰባ ለመሳተፍ፣ ከአንዳንድ ወጣቶች አኳያ ያየን እንደሆነ ሰፈር ውስጥ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብሎ አላፊ አግዳሚውን መቁጠርና ቢያስፈልግ አቃቂር ማውጣት፣ በላምንቱ የመጀመሪያ ቀን የእግር ኳስ እርሰናል አሸነፈ፣ ማንቸስተር ተሸነፈ፣ አስፈላጊ ከሆነም

ደግሞ በውጤቱ መበላጨት የተለመደ ነው። የፊልም አክተሮችን ስምና የሕይወት ታሪካቸውን ከ«ሀ» እስከ «ፕ» ድረስ በየጉዳናው እየመሰከሩ መዘነጥ፣ የወሬ ጥማት ለማርካት ይህ ጋዜጣ ምን አለ? ያስ ምን አለ? ቤተ ክርስቲያን ውስጥ በየላምንቱ በአሥር ደቂቃ ውሳኔ ሊሰጥበት በሚችል ጉዳይ ላይ ለወራት ሊዘልቅ የሚችል የኮሚቴ ስብሰባ ላይ የሚባክነው ጊዜ፣ ስንቱ ተወርቶ ስንቱ እንዲያልቅ። እነኚህ የከበቡን ልማዶቻችን ካስተዋልን የጊዜ ጠላቶቻችን ሊሆኑ የሚችሉ በመሆናቸው፣ ሚዛናዊ በሆነ መንገድ እስካልተያዙ ድረስ የገባብ ባሕልን ለማሳደግ በጣም አስቸጋሪ ይሆናል። ከላይ የተቀመጡ አንዳንዶች ነገሮች መልካም ቢሆኑም ያለ ልክ የሚለጠጡ ነገሮች ከመሆናቸው የተነሣ ራስን ዲስፕሊን ለማድረግ አሁን በምንገኝበት ሁኔታ ውስጥ ብቃቱ አለን ለማለት አያስደፍርም። ይህም ሆኖ ግን፣ ወሳኝነ ከተነሣን ችግሮቹን ልንቀርፋቸው ብቃት እንዳለን መሉ በሙሉ አምናለሁኝ። ራስን ዲስፕሊን ማድረግ የምንችለው ወሳኝነ እንጂ በምኞትና በአሳብ ፈረስ ጀርባ ላይ ተቀምጦ «ምን ያደርጋል» በሚል ጸጸት በመሞላት አይደለምና ብናስበበት ለችግሩ መፍትሔው በእጃችን ነው።

4.5 የቅድሚያ/የምርጫ ግጭት

የገባብ ባሕል ሊጻብር የሚችለው የሚነበቡ መጸሕፍት መግዛት ስንችል ነው። ቀደም ብለን እንዳየነው ግን አብዛኛው ሰው የገንዘብ አቅሙ ዝቅተኛ ነው። በተቃራኒ መልኩ ደግሞ ይብዛም ይነስም ክርስቲያኑ ማገበረሰብ እንደየአቅሙ መጸሕፍትን የመግዛት አቅም እንዳለው በምልከታ ላይ የተደገፉ መረጃዎች ቢኖሩም፣ ቁጥሩ ትንሽ ያልሆነ ሕዝብ ለሚበጠው ከትፎና ለሚገዛቸው የፋሽን ልብሶች ከሃያ ብር እንሥቶ እስከ 200.00 ብር ቢያወጣ ደስ ከመሰኘት ውጭ ሲከፋው እምብዛም አይታይም። እዚህ ላይ ማስተዋል የሚገባን ነገር ቢኖር በገንዘባችን ልንገዛቸው የሚያገኙን ነገሮች በዙሪያችን ቢበዙም፣

ቅድሚያ የምንሰጣቸው ነገሮች በውሳኔያችን ላይ እንጂ በግብታዊነት በምንወስዳቸው ጊዜያዊ ርምጃዎች ላይ የተደገፉ ሊሆኑ አይገባም። ለምሳሌ፤ በአገራችን የአንድ መጽሐፍ ዋጋ 10.00 ብር ነው ሲባል በጣም ተወደደ የሚል ቅሬታ ይሰማል። ይህ እውነት ሊሆን ይችላል። ሆኖም ግን፤ ከ10.00 ብር በላይ ወጪ በሚያስወጡን ነገሮች ላይ አብዛኛው ሰው ያሰው ድፍረት መጽሐፍ ለመግዛት ካለው የላቀ ነው። አስታውሳለሁ የዛሬ አምስት ዓመት «መልስ ይኖረው ይሆን?» የሚል መጽሐፍ ጽፌ በ7.00 ብር ስሸጥ፤ ከጥቂት ሰዎች በቀር አብዛኛዎቹ እንደ ተወደደባቸው ይናገሩ ነበር። አሁን ደግሞ አሻሽዬና አስፋፍቼ ሁለተኛና ሦስተኛ ጊዜ አሳትሜ ዋጋውን 10.00 ብር ሳደርገው፤ ለኢስ አይ ኤም የመጻሕፍት መደብር በመስጠቴ ለስርጭቴ መጨነቅ አቁሜአለሁ። ይህ ምልክታ የግሌ ሳይሆን የብዙ ጸሐፍትም ጭምር ነው።

የገባብ ባሕል በእንደዚህ ዓይነት ኅብረተሰብ ውስጥ ወደ ጎሳ ቢያድግ እንጂ ወደ ፊት እንዳይሮጥ የሚያደርጉት በርካታ መሰናከሎች እንዳሉት አመልካች ነው። በአብዛኛው የሰዎች ምርጫ በአደባባይ መድመቅ ነው። ይህም እንደ ትልቅ ጀብዱነት ስለሚወሰድ፤ የገባብ ባሕል ለማሳደግ ቅድሚያ የምንሰጥባቸው ጉዳዮች እምብዛም አበረታች አይደሉም። ይህ ማለት ደግሞ ለምግብና ለልብስ የምንሰጠውን ትኩረት ወደ መጻሕፍትም ማዘር ይኖርብናል የሚል አቅጣጫ መያዝ እንዳለብን አመልካች ነው። በተቃራኒው መልኩ ደግሞ፤ ብዙ ዋጋ እየከፈሉ መጻሕፍት እየገዙ የሚያነብቡ ሰዎች ምሥጋና ሊቸራቸው የግድ ነው።

4.6 የብዙ ኢትዮጵያውያን አስተዳደግ (background)

አሁን ባለገበት ጊዜ ካለፉት አሥራ ሁለት ዓመታት ወዲህ በርካታ የትምህርት በሮች በመከፈታቸው ትንሹም ትልቁም ወደ ትምህርት

ቤት ይትመም እንጂ የበርካታ ኢትዮጵያውያን አስተዳደግ ከአለፉት ዓመታት አንሥቶ እስከ አሁን ብዙም ለገባብ የሚያነሣ አይደለም። እዚህ ላይ የራሴን የግል ልምድ ላካፍል።

ከሚስጦናውያን ጋር ከልጅነቴ ጀምሮ ኖሬም አድጌም እንዳየሁት ከሆነ፤ የፈረንጅ ልጅ አልጋው ላይ ይወጣና እንቅልፉን ከመተኛቱ በፊት መጽሐፍ ተነበባለት፤ የሚያነብለትን ወላጅን ስለ ተነበበለት ታሪክ ያልገባውን ነገር ጥያቄ ጠይቆ፤ ለጠየቀውም ነገር ተገቢውን ምላሽ አግኝቶ እንቅልፉን በሰላም ሲተኛ፤ እነን ግን ወላጆቹ ተቆጥተውኝ መኝታ ክፍሴ ገብቼ እየተኛሁ ማደገ የግል ልምምዴ ብቻ ሳይሆን የመሰል ወገኖቹ የአብዛኛዎቹ ኢትዮጵያውያን ያደጉበት መንገድ እንደ ሆነ ብደመድም የቅሬታ እንጉርጉር ይነሣል አልልም። ይህ ማለት ግን ፈረንጆች ከእኛ ይሻላሉ የሚል እምነት የለኝም። ይህም ገጽጽር በአሉታዊ መንገድ መወሰድ የለበትም። አንዳችን ከአንዳችን ባህል መማማር ስለምንችል ብቻ ነው ገጽጽሩን ያቀረብሁት።

አሁንም ከሚስጦናውያን ጋር አብሬ በማሳለፍ ያየሁት ነገር በመዝናኛ ስፍራ እንኳ ቢሆን የተወሰነ ጊዜ ከጓደኞቻቸው ጋር ከተጫወቱ በጎሳ ርጠው የሚሄዱት ወደ መጽሐፋቸው ሲሆን፤ የእነው ቢጤ ግን ቀኑን በሙሉ ቢያወራ ቢያወራ፤ ፈሽታ እያለ ቢዝናና እንደማይሰለቸው ማየቴና ራሴ ደግሞ የዚሁ ባህል ውጤት መሆኔ ዛሬ በሕይወቴ ለማያቸው ድካሞችና ከገባብ ጋር ደካማ ቁርኝት እንዲኖረኝ ምክንያት ሆኗል። አቶ ንጉሤ ቡልቻ ጥር 14-16 ቀን 1989 ዓ.ም በክርስቲያን አሳታሚዎችና አከፋፋዮች ሲሚናር ላይ ባቀረቡት ወረቀት ያነሡት አሳብ በዚህ ስፍራ ከተነሣው አሳብ ጋር ይስማማል። «የህራችን በዚህ የገባብ ትጋት አላሳደገንም። ቤተ ሰብ፤ ትምህርት ቤት፤ ኅብረተሰብ መጽሐፍ እያነበብን እንድናድግ የሚያበረታታ አልነበረም። ግድ ካልሆነብን በስተቀር ወረቀት ማግለጥ የወትሮና

የደስታ ሥራ አልነበረም። መጻሕፍት ለተወሰኑ ተመራማሪዎች የተሰጡ ክንፍስ ውቅራቸው ጋር የተያያዙ እንጂ ለሁሉ ሰው የሚሆኑ እንደ ሆነ አይታሰብም። የግብ ሃገር ካህናቱን እንጂ ጨዋውን ሰው የሚመሰክተው አልነበረም። በወንጌላዊው ያሰማል እንጂ ማመሳከርና መጠየቅ ለባከውና ወንጌላዊው ከየቦታው ያሰማል እንጂ ማመሳከርና መጠየቅ አልተበረታታም። ስለዚህ ድንገት ተነሥተን አገባቢዎች ልንሆን አንችልም።»⁸⁰

በአርግጥ ሙሉ ለሙሉ ስለ አስተዳደሮችን ሲነሣ ብዙ ዛሬ ለምናየው ለደካማ የግብ ባሕል በራሳችን ላይ እንዳንፈርድ ሊያደርጉን የሚያስችሉን አሳማኝ ምክንያቶች አሉ። ለምሳሌ ያህል፣ የአብዛኞቻችን ወላጆች የተማሩ አለመሆናቸው፣ በቂ የመጻሕፍት አገልግሎት የምናገኝበት አጋጣሚ እጅጉን ጠባብ በመሆኑ፣ በመንግሥት ትምህርት ቤት የሚሰጠው የትምህርት አሰጣጥ ራሱ «ሽምድደህ በፊተና መልሱን ትፋ» ዓይነት በመሆኑና እስከ አሁን በጥቂቱ ያነሣቸው የባህል ተጽዕኖዎች ተጠቃሽ ናቸው። ሆኖም ግን፣ እነኚህ አሳቦች ለስንፍናችን ምክንያቶች ሊሆኑ አይገባቸውም።

4.7 የቴክኖሎጂ ተጽዕኖ

ይህ ዘመን ካለፉት ዘመናት በሥልጣኔ የተሻለ ነው። በዚህ ዘመን እንኳ ቢሆን፣ የተማሩ ወላጆች ለልጆቻቸው የግብን ጥቅም እንዲያውቁ በማድረግ ረገድ የሚጫወቱት ሚና እጅጉን አሳሳ እንደ ሆነ ወላጆች ራሳቸው ይመሰክራሉ።

የአሁኑ ትውልድ የግብ ባህሉን ገና ከሥር አሳድጎ የመጻሕፍት አፍቃሪና ወዳጅ እንዲሆን ወላጆች እነርሱ ካደጉበት ከባህል ተጽዕኖ እና እስራት ነፃ ሆነው ለልጆቻቸው አትማቸው የፈቀደላቸውን ሁሉ እያደረጉ ያሉ ቢኖሩም ገና ወደፊት ብዙ መጓዝ ያስፈልጋቸዋል።

በተለይም አሁን ከመቼውም ጊዜ በበለጠ በከተሞች አካባቢ ወደ ቴክኖሎጂና ኢንፎርሜሽን ዘመን እየገባን በመሆኑ የልጆች ትኩረት ከመጻሕፍት ይልቅ ወደ ኢንተርኔት ጫዋታ፣ ወደ ኳስ ጫወታና ፊልም ብቻ እንዲያዘነብሉ የሚያደርጋቸው ነው። በመሆኑም፣ ልጆቻቸውን በመቅረጽ ረገድ የወላጆች ትግል እጅጉን ከፍተኛ መሆን እንዳለበት አጠያያቂ አይደለም። ለኢትዮጵያ ክርስቲያናዊ ሥነ-ጽሑፍ አገልግሎት ማገበር መሠረታዊ የአጻጻፍ ዘዴ በሚል አቶ ጌታቸው በለጠ ነሐሴ 9-10/1997 ዓ.ም ባቀረቡት ወረቀት የችግሩን አሳሳቢነት አንሥተዋል። «... ገና ከሥነ-ቃል ባህል ወጥተን ወደ ማንበብና መጻፍ ባህል ሳንገባ የቴክኖሎጂው ዘመን ገስግስ ስለደረሰብን እነሆ የግብ ባህል ሳናገብም ሥነ-ቃልና ቴክኖሎጂ መጻፍና ማንበብን ደፍጥጠው በማመንመን ልጆቻችን የኢንተርኔት፣ የሬዲዮና፣ የቴሌቪዥን፣ ወዘተ... ምርኩኛ ለመሆን አልፈው እየተሰጡ ይገኛሉ።»⁸¹

እግዚአብሔር አጋጣሚውን በሰጠን ልክ ደግሞ «ዘመናችንና ትውልዳችን ወደ ኤሌክትሮኒክ እየተሸጋገረ ስለሆነ የወንጌል መልእክት ማስተላለፊያ ዘዴውም አስፍተን በቪዲዮና በኢንተርኔት ሊቀርብለት ይገባል። ትውልድ ቪዲዮና ኢንተርኔት እያሳደደ እኛ መጻሕፍት ብቻ ብናቀርብለት ምን ፋይዳ አለው? የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮችና አሳታሚዎች ዘመናዊ የመልእክት ማስተላለፊያ መሣሪያዎችን እንደሚገባ በመጠቀም የምስራቹን ቃል ለትውልድ ለማቅረብም ጊዜው አሁን ነው።»⁸² የብዙዎቻችን አስተዳደግ ለገብሱ ባሕል የግላ አስተዋጽኦ ባያደርግም፣ ጠንክረን ከሠራን ችግራችንን ለመቅረፍ መንገዶች መቀየስ አስቸጋሪ አይሆንም። በዚሁ አጋጣሚ ግን ይህን ሁሉ ተግዳሮት ተቋቁመው ለልጆቻቸው መልካም ምሳሌ እየሆኑ ስላሉ ወላጆች እግዚአብሔርን ማመስገን አለብን። ይህ ያለገበት ጊዜ ለግብ ባህል መጻበር በርካታ ዕንቅፋቶችንና መደለያዎችን በቴክኖሎጂው

በኩል ይዞ የመጣ ስለሆነ ሁላችንም እእምርአችንን በንባብ ለማሳደግ መወሰንና መጨከን የሚያስፈልገን ወትት ላይ አንገኛለን።

4.8 የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የክርስቲያን ሥነ ጽሑፍ አሳትመው በማሠራጨት በኩል የሚጫወቱት ሚና እጅግ አናሳ መሆን

የንባብ ባሕል በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ምን እንደሚመስል ባደረግሁት በዚህ ጥናት ለንባብ ባሕል አለማደግ አስተዋጽኦ ካደረጉት ነገሮች አንዱ የየቤተ እምነቶቹ ተሳትፎ በጣም ዝቅተኛ መሆኑ ነው። ይህን ደግሞ የምለው ከመሬት ተነሥቼ ሳይሆን የክርስቲያን ሥነ-ጽሑፍ አሳታሚ ለሆኑት ለሰባት የታወቁ ፎርጅቶች በሰጠኝቸው ቃለ መጠይቅ ያገኘሁትን ተመሳሳይ ምላሽ በመንተራሰ ነው።

ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ለሌላ የአገልግሎት ዘርፍ መቋቋምና መስፋፋት የሚጥሩትን ያህል ክርስቲያናዊ ሥነ-ጽሑፍን አሳትመው ለሕዝባቸው ለማሠራጨት ያላቸው ራሕይ ገና ከጋን ውስጥ መብራትነት ወደ ገዛዱ አደባባይ ወጥቶ ለንባብ ባሕል ማደግ አስተዋጽኦ እያበረከተ እንዳለ ለመናገር ጊዜው አሁን አይደለም። ይሁን እንጂ፤ ጥቂት የማይባሉ ግለሰቦች ተፍጨርሞረው አገርኛ የክርስቲያን ሥነ-ጽሑፍ እያሳተሙ ይገኛሉ። በአገጽፊዊ መልኩ ደግሞ ከአገርኛው ሥራ ይልቅ የትርጉም ሥራ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትን እያጥለቀቀ ይገኛል። በሕይወት መጽሔት የ15ኛ ዓመት የምሥጋና በዓል ልዩ ዕትም እንደተስተዋለው፤ «ሌላው ችግራችን ከወጥ ሥራዎች ይልቅ የትርጉም ሥራዎች መብዛታቸው ትክክለኛ አቅጣጫ ባለመሆኑ ቤተ ክርስቲያን ልታስብበት የሚገባ ጉዳይ ነው። በሕይወት ሥነ-ጽሑፍ አገልግሎትም ከውዳሴ አምላክ የመዝሙር መጻሕፍት፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት ዝግጅቶችና ከእንዳንድ መጻሕፍት በስተቀር

አብዛኛዎቹ ትርጉሞች መሆናቸው የአቅጣጫውን ችግር ያመለክታል።»⁵³

ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት አቅም በፈቀደላቸው መጠን የክርስቲያን ሥነ-ጽሑፍ ለማሳተም ራሕይ ቢኖራቸውና ቢያሳድጉት፤ አሁን በየቤተ እምነቶቹ ውስጥ ለሚታየው የንባብ ባሕል መጻክም ፍቱን መፍትሔ ይሆናል። ይህን ደግሞ ለማድረግ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት መሪዎች ትልቁን የሥራ ኃላፊነት መሸከም ግዴታቸው ይሆናል።

ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ተሳትፎአቸው ክርስቲያናዊ ሥነ-ጽሑፍን በማሳተም ብቻም ሳይሆን፤ ለሕዝቡ የታተሙ መጻሕፍት ሊቀርቡለት የሚችሉበትን መንገድ ማመቻቸት አንዱ መታሰብ ያለበት አጀንዳ ይሆናል። ይህን ልል የቻልኩበት ዋና ምክንያት 2001-2002 በኢንተርናሽናል ባይብል ሦሳይቲ ምሥራቅ አፍሪካ ቢሮ እሠራ በነበርኩበት ወትት የሥራዬ አንዱ ክፍል ከአገር አቀፍ አንሥቶ ዓለም አቀፍ የሆኑ ደብዳቤዎችን መቀበልና ምላሽ መስጠት ነበር። በዚህን ወትት ከአገር ውስጥ ለፎርጅቱ ይጻፉ የነበሩ ደብዳቤዎች ከተለያዩ ግለሰቦችና ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ነበር። ከደብዳቤዎቹ መካከል የክርስቲያን ሥነ-ጽሑፍ ስለሌለን የኢንተርናሽናል ባይብል ሦሳይቲ ይርዳን የሚሉ ደብዳቤዎች ሌላ አጀንዳዎችን ከያዙ ደብዳቤዎች በእኔ ግምት 95% ከፍ ያሉ ነበሩ። በአጭሩ ይህ የሚያሳየን ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የሕዝብ ክርስቲያኑን የሥነ-ጽሑፍ ጥማት ማርካት እንዳለባቸው አመለካከት ነው። በዚህ መሠረት የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ተሳትፎ አናሳ መሆን ለንባብ ባሕል መጻክም አንዱ ምሳሌ ነው።

4.9 የአገር ውስጥ ጸሐፍት የቋንቋ አጠቃቀም

የኮምኒኬሽን ትምህርት አዋቂዎች ለውጤታማ መግባባት ከሚጠቅሟቸው ነገሮች ውስጥ አንዱ የአንድን አሳብ ይዘት ሳያዛቡ

ሰዎች ሊረዱት በሚችሉት ቀለል ባለ አቀራረብ ለተደራሲያን መልእክት ማቅረብ የሚል ነው። በርግጥ አንድ ጸሐፊ ይዘት ከተነሣው የአሳብ ጥልቀት የተነሣ የሚጽፈው ነገር ከበድ ሊል ይችላል። ይህ ማለት ግን አንድን ጸሐፊ በተቻለው መጠን የተደራሲያኑን አጠቃላይ ዳራ፣ የትምህርት ደረጃ፣ ጸሐፊው ይዘት የተነሣውን አሳብ አገባቢያን ለመረዳት ያላቸውን ብቃትና የተነሣውን አሳብ በአብዛኛው አገባቢ ዘንድ ያለውን ተቀባይነት ከግምት ውስጥ ማስገባት እንደሚኖርበት ሊያዘናጋው አይገባም።

በዚህ ረገድ በአገራችን በአሁኑ ጊዜ እግዚአብሔር በሥነ-መለኮት ትምህርት ቤቶች ትምህርታቸውን በመከታተልና ተመርቀው በአገልግሎት ላይ ከተሰማሩት ሰዎች ውስጥ አገር በቀል ጸሐፍት እያስነሣ ነው። ይህ ለአገራችን አብያተ ክርስቲያናት ተስፋ ሰጪ የሆነ ነገር ነው። ይህ በጉ ጅማራ ግቡን እንዲመታ በተለይም በጽሑፍ ሥራ ላይ ዝንባሌው ያለን ሰዎች በተቻለን መጠን የምንጽፋቸውን ጽሑፎች የመልእክታቸው ይዘት ልቀት ጠብቀን አገባቢ ብዙም ሳይቸገር ሊረዳው በሚችል ቋንቋ መጻፍ ይኖርብናል።

በተለይም በሥነ-መለኮት ትምህርት ተመራቂዎችና በሌላው ክርስቲያን ጥበብተሰብ መካከል ያለው ክፍተት በሚጻፉ ነገሮች ዙሪያ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየሰፋ መጥቷል። ሕዝብ ክርስቲያኑ በዕለት ተዕለት ኑሮው ውስጥ የማይጠቀማቸውና ምን አልባት ሰምቶ የማያውቃቸው ቃላት በሚያነብበው መጽሐፍ ውስጥ ሲበዙበት ተሰላችቶ የማንበብ ፍላጎቱ እየቀነሰ እንዳለ የሚሰሙ አስተያየቶች አሉ። በግሌ ከብዙ ሰዎች ከዚህ ቀደም ራሴ የጻፍኳቸውን መጣጥፎችና መጽሐፍ አንብበው አስተያየታቸውን የሰጡኝ አገባቢያን አብዛኛውን አገባቢ ሊያሳትፉ የሚችሉ አማራጮችን መፈለግ አስፈላጊ እንደ ሆነ ለጸሐፍት እየነገሩ ይገኛሉ። ሰውን ልንረዳ የምንችለው በአዳዲስ ቃላት ብዛት ሳይሆን በኮምፒውተር ብቃታችን እንደ ሆነ ልንረዳ ይገባል። አዳዲስ ቃላት መጠቀሙ ጠቃሚ ቢሆንም፣ ለአገባቢ ግልጽ የሆነ የቃላቱን ፍቺ በመስጠት አሳባችንን ማስተላለፍ መቻል ይኖርብናል።

አለበለዚያ የምንጽፋቸው ነገሮች ከሽማቸ ጋር ያልተገናኘ የገበያ ላይ ዕቃ ሆነው ሊቀሩ ይችላሉ። እንግዲህ የአገር በቀል ጸሐፍት የቋንቋ አጠቃቀም በተለይም ደግሞ የሥነ-መለኮት ትምህርት-ቀመጦች በተቻለ መጠን በሌላው ሕዝብ ክርስቲያን አገባቢ መካከል ለመቀራረብ የሚያስችግር ክፍተት የሚፈጥር እየሆነ መምጣቱ ለገባብ ዝንባሌ መቀዝቀዝ የበኩሉን አስተዋጽኦ እያደረገ ነው።

4.10 የትርጉም ሥራዎች ጥራት ማጎስ

የገባብ ባሕል እንዲያድግ እያደረገ ያለው አንዱ ችግር የሚተረጎሙ ነገሮች የቋንቋ ጥራታቸው ብቻም ሳይሆን፣ መጠበቅ ያለበት የአሳብ ፍላጎታቸው ጭምር ነው። በክርስቲያናዊ ሥነ ጽሑፎች ትርጉም ሥራ ለበርካታ ዓመታት በአገራችን የሠሩ ሰዎችን ለማነጋገር ዕድሉ ገጥሞኝ ያውቃል። በአብዛኛው የትርጉም ሥራዎች የአገባቢውን አንገብጋቢና ዘላቂ ጥያቄን ከግምት ውስጥ ያልገቡ ናቸው። በሌላ መልኩ ደግሞ፣ የሚተረጎሙ መጻሕፍት ከእንግሊዝኛ ቋንቋ ወደ አማርኛ በመሆናቸው፣ ተርጓሚዎች ራሳቸው በመጀመሪያ ቋንቋ የተጻፉትን ምሳሌዎች በሚገባ ያለመረዳት፣ ውስጠ ወይራዊ አነጋገሮችን፣ ምጽታዊና የመሳሰሉ ሌሎችንም ተምሳሌታዊ ንግግሮችን ያለመገንዘብ ችግር፣ አቻ ቃላት በሚታጠቡት ጊዜ አብረው በሚሄዱ በአገርኛ ቃላት የመተካት ችግሮች፣ የመጀመሪያውን ቋንቋ አሳብ ወደ ራስ ቋንቋ የመቀየር፣ ይህም በዐረፍተ ነገሮች አመሠራረትና በቃላት ምርጫ ዙሪያ የሚታዩ ችግሮች ናቸው። ስለዚህ የሚነበቡ ነገሮች የራሳቸውን ጣዕም ሳይሆን የሁለተኛ ቋንቋ ጣዕም የመያዝ እዝማሚያ ስለሚያገጸባርቁ፣ የትርጉም ሥራዎች የአገባቢን የማንበብ ፍላጎት የሚዘጉ እንደ ሆኑ በሥራው ላይ የቆዩ ባለሙያዎች ይናገራሉ።

እንግዲህ የገባብ ባሕል ሊያድግ የሚችለው ከተርጓሚዎች የሥራ ጥራት አኳያም እንደ ሆነ ሊሠመርበት ይገባል። ተርጓሚዎች ከትርጉም ሥራቸው ጋር በተያያዘ የገንዘብ ጥቅም እንደሚያገኙ ግልጽ

ቢሆንም፤ ዋና የሥራቸው ትኩረት ግን በጥራት ላይ ሊሆን ይገባል። ይህ ማለት በዋነኝነት ተርጓሚዎች የሚተረጎሙት ለገዝብ ጥቅም ነው ተብሎ ባይደመደምም፤ የሥራቸው ግምባር ቀደም ጥራት ከሆነ ከላይ የተጠቀሱት ግልጽ ችግሮች ሊቀረፉ ይችላሉ። ይህ ከሆነ ደግሞ፤ አንባቢያን ለሚተረጎሙ ነገሮች ፍቅር ያድርባቸዋል ማለት ነው። በአገራችን ከሚተረጎሙ ሥራዎች ውስጥ አንዳንዶቹ ከአንባቢ ጋር ከካባቸው ገጥሟል ብለን ልንል እንችላለን። ለምሳሌ፡- «ዓላማ መር ሕይወት» በሪክ ዋረን፤ የጋብቻ እንቅስቃሴዎችና መፍትሔዎቻቸው፤ እና በወጣቶች የሚነሡ ጥያቄዎች በብሩስና ካርል ብሪተን፤ የ«...ሁን» ተከታታይ መጻሕፍት በዋረን ዊርዝቢ፤ አርማኒያን የነዳጅ ዘይትና የመካከለኛው ምሥራቅ ውዝግብ በዶ/ር ጆን. ኤፍ. ዋልቮርድ፤ የዓለማችን ሁኔታዎችና የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች በዶ/ር ቻርለስ ጻየር፤ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ በዶ/ር ቻርለስ ራይሪ፤ ዋና ዋና የመጽሐፍ ቅዱስ ጭብጦች በዶ/ር ሎዊስ ስፔሪ ቻርር፤ መጽሐፍ ቅዱስን በሚገባ ለመረዳት በቶማስ ኖርቶን ስቴሬት፤ የገላጭ ስብከት አዘገጃጀት በዶ/ር ራሜሽ ሪቻርድ፤ ታሪካዊ ሥነ መለኮት አመጣጡና ትንተናው በዶ/ር ፖውል፤ ወዘተ... ናቸው።

4.11 በጽሑፍ ሥራዎች ላይ ያለው የወጥነት ችግር

በዚህ ጥናት ውስጥ ከተካተቱ አስተያየቶች በመነሣትና፤ በተለያዩ ወቅቶች በሥነ-ጽሑፍ ሥራዎች ዙሪያ በተደረጉ ዐውደ ጥናቶች ማጠቃለል እንደሚቻለው ከሆነ፤ በአገራችን የሚጻፉ መጻሕፍት ዐውዱን ያገናኘሱ ካለመሆናቸው ባሻገር፤ በሌላ ቋንቋ የተሠሩ ሥራዎች የትርጉም ውጤቶች ይመስላሉ። ይህ ማለት ግን በጥሩ ጅማራቸው የሚጠቀሱ ሥራዎች የሉም ማለት አይደለም። ለምሳሌ ያህል ጥቂቶቹን ለመጥቀስ ያህል በአቶ ሰለሞን ጥላሁን የተጻፈው መጽሐፍ «ሥነ ፍጥረትና የሰው ልጆች ኃላፊነት»፤ የፓስተር በቀለ ወ/ኪዳን «ሪቫይቫል ኢትዮጵያና የመጨረሻው መጨረሻ»፤ በዶ/ር

ብርሃኑ ሐብቲ የተጻፉ «ሽማግሌያዊ ወይስ መጋቢያው አመራር»፤ በአቶ ተሾመ ነጋሽ በመሪነትና በቤተሰብ ዙሪያ፤ በአቶ ዳታን ወዳጆ «ብትዳር ዙሪያ»፤ አቶ ኃይሉ ቸርነት «ስብከት»፤ በአቶ ወንድዬ ዓሊና በአቶ ጌታቸው በለጠ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ዙሪያ፤ በዶ/ር መለሰ ወጉ በመሪነት፤ በጸጋ ስጦታዎችና ወዘተ...፤ በተስፋዬ ሮበል በዐቃቤ እምነት ዙሪያ፤ በዶ/ር ዓለሙ ቢፍቱ በመሪነት ዙሪያ፤ በአቶ ዮሴፍ መና በደቀ መዝሙርነት ዙሪያ የተሠሩ ሥራዎች አሉ።

ሌሎችንም በርካታ ጸሐፍትና ጽሑፎች መጥቀስ ይቻላል። እዚህ ላይ መገንዘብ የሚኖርብን ነገር ቢኖር የጽሑፍ ሥራ ወጥ እንዲሆን የግድ አገር በቀል ጸሐፍት ኢትዮጵያን በሚመለከት መጻፍ አይኖርባቸውም። ይህ እንደ ተጠበቀ ሆኖ ግን፤ አንድ ጸሐፊ በሚጽፋቸው ጽሑፎቹ ውስጥ ከራሱ እይታ ያመነጫቸው ነገሮች ሊኖሩ የግድ ይሏል። ጸሐፊ በሚጽፋቸው ጽሑፎች ውስጥ የተደራሰቡን ጥያቄዎች ጠንቅቆ በማወቅ በምን ዓይነት መልኩ እንኒ ያ ጥያቄዎች መዳሰስ እንደሚኖርባቸው ማለብ ይኖርበታል። የሥራ ወጥነት መለኪያው ብዙ ነው። ይህን ያልከብት ምክንያት የአንድ ጽሑፍ ወጥነት በጸሐፊው ዓላማ ላይ የሚደገፍ በመሆኑ ነው። ወጣም ወረደ በአገራችን በመጠኑም ቢሆን እየተሠሩ ያሉ ሥራዎችን ሕዝቡ እንዳያነብ እያደረገ ያለው ችግር የሚጻፉ መጻሕፍት ከሕዝቡ አንገብጋቢ ጥያቄና ተግዳሮት ጋር ያልተገናኙ ስለሆኑ የሕዝቡን የማንበብ ፍላጎት እምብዛም የሚያነሣሁ አይደሉም። በአገራችን በአብዛኛው የሚነበቡ መጻሕፍት በአገር በቀል ጸሐፍት የተጻፉ ሳይሆኑ ከአገራችን ውጭ ባሉ ጸሐፍት የተጻፉ ናቸው። በአንጻራዊ መልኩ እንኚህ ከውጭ አገር ወደ አገራችን የሚገቡ መጻሕፍት በአገር በቀል ጸሐፍት ከሚጻፉ ጽሑፎች የበለጠ ሕዝቡ ለሚጠይቃቸው ጥያቄዎች ምላሽ የሚሰጡ በመሆናቸው ይመስለኛል።

በኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ያለውን የንፃብ ባሕል እየጉዱ ካሉ ነገሮች አንዱም የሚጻፉ ነገሮች የተደጋገሙ በመሆናቸው፤ የጸሐፊውን የግል የፈጠራ ችሎታ የሚያሳዩ ባለመሆናቸው በአጠቃላይ ዑደታዊ የሆነ አካሄድ የተከተሉ መሆናቸው እንደሚሆን እንምታለሁ። ስለዚህ በተቻለ መጠን በሚሠሩ ሥራዎች ውስጥ ወጥ የሆነ የጸሐፊውን አስተዋጽኦ ለማሳደግ ቢሠራ የአገባቢን ቀልብ የመሳቡ ዕድል እየሰፋ ይሄዳል።

ምዕራፍ 5

በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ያሉት ደካማ የንፃብ ባሕል ውጤቶችና አንድምታዎች

5.1 ለጎልዮት /Critical Thinking/ ተገቢውን ስፍራ አለመስጠት

ይህን ነጥብ ማብራራት የምፈልገው በቃለ ሕይወት ቁጥር 22:1993 ዓ.ም ላይ በታተመው መጽሔት ላይ ካበረከትኩት አንድ ጽሑፌ ላይ በመንተራስ ይሆናል።⁴⁴ ሁላችንም እንደምናውቀው፤ እግዚአብሔር ከተራ እንስሳ እንድንለይ ያደረገን የማሰብን ችሎታ ለእኛ በመስጠቱ ነው። ይህም በመሆኑ አእምሮአችንን በሚገባ ስንጠቀም ሥራችንም አገልግሎታችንም ጥሩ መልክ ያለው ይሆናል።

የንፃብ ባሕል ቢዳበር ኖሮ ሊረዳንና ሊያዘጋጀን የሚችልበት አንዱ መንገድ ጥሩ የአእምሮአችን ተጠቃሚዎች እንድንሆን ማድረጉ ነው። በመጠኑም ቢሆን በዚህ ነጥብ ሥር የምንመለከተው ማለብ ምን ማለት እንደ ሆነና በአገራችን በተለይም በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ «ለማሰብ» ወይም ደግሞ በእንግሊዘኛው ለ «thinking» የተሰጠው ስፍራ ነው።

ገልጾት «Critical Thinking» ማለት አንድን ነገር መመርመር፣ መፈለግ፣ ማውጣት ወይም ማውረድ የሚል ትርጉም አለው። አሁን እዚህ ከያዝነው ጭብጥ አኳያ ግን ገልጾት መገናኘት ያለበት የንባብ ውጤት ከሆነው መመርመር ወይም መፈለግ ከሚለው አሳብ ጋር ይሆናል።

ሰው አእምሮ ስላለው ያስባል። ማለብ የአእምሮአችን ተፈጥሮ ነው። ሰው በሕይወቱ እስካለ ድረስ ያስባል። በእግዚአብሔር አምላል ለመፈጠራችንም አንዱ መረጃ ማሰብ መቻላችን ነው። ለማንኛውም ገልጾት ምን ማለት እንደ ሆነ በአጭሩ እንመልከት። ሰው በተፈጥሮው ማሰብ ይችላል፤ ሆኖም ግን፤ ስለ አንድ ነገር በጭፍን ነገሮችን ሳያገናዝብ የሚያስብ ከሆነ፤ አቅጣጫ - የለሽ ማሰብ ይሆናል። በተጨማሪም ባወጣች ቦታ አወጣለሁ ብሎ ከማሰብ የተነሣ አስተሳሰቡ ራሱ የጉም/ የጭስ ዓይነት ሊሆን ይችላል። ይህም ከገልጾት መራቅን ያሳያል። አስተሳሰባችን ከአመክንዮ እንደ ሆነ ወይም ደግሞ እንዳልሆነ ተለይቶ የሚታወቀው አስተሳሰባችን ከሎጂክ ወይም አቅጣጫ ከሚያስይዙ የአስተሳሰብ መርሖች ጋር ሲሰማማ ነው።

እነዚህን መርሖች በዚህ ሥራ ውስጥ ማየት ዓላማዬ ባለመሆኑ ገልጾት ምን እንደ ሆነ በማብራራት በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የተሰጠውን ስፍራ ከአገራችን ዐውድ አኳያ እንድንመለከተው እወዳለሁ።

ገልጾት ማለት ስለ አንድ ነገር ምንነት የሚታመነውንና የሚባለውን ነገር እውነትነትና ውሸትነት ለማወቅ በግምገማዊና በትንተናዊ መንገድ የአመክንዮ መርሖችን በመከተልና በመጠበቅ፤ በአንድ ድምዳሜ ላይ ለመድረስ የሚደረግ ጉዞ ነው። ለምሳሌ፤ አንድን ያመንንበትን ነገር ሌሎች ሰዎች አምነው እንዲቀበሉት ለማድረግ የምናስተላልፈው መልእክት ሙግታዊ ከሆነ በማስረጃ የተደገፈ መሆን ይኖርበታል። እንግዲህ ይህ ደግሞ የተፈለጉ ሙግቶችን መለየት

ካልቻልን ተቀባይነት ያለው አይሆንም። ስለ ሥነ-አመክንዮ መሠረታዊ ነገር ለመረዳት ለሚፈልጉ አንባቢያን የሚከተሉትን መጻሕፍት መጠቀም ጉልህ አስተዋጽኦ ይኖረዋል (Introduction to Logical Thinking Come Let Us Reason (1990) by Geisler Norman and Ronald Brooks, A Concise Introduction to Logic by Hurley, 1994).

እስቲ ከዚህ በመቀጠል በዚህ በገልጾት ዙሪያ የሚነሡትን የተሳሳቱ ግንዛቤዎች እንመልከት።

5.1.1 ገልጾትን እንደ ደካማ መንፈሳዊነት መቁጠር

ብዙ ሰዎች «ፊደል ይገድላል መንፈስ ግን ሕይወትን ይሰጣል» (2ኛ ቆሮ. 3:6) የሚለውን የጳውሎስን አሳብ በተሳሳተ መልኩ በመረዳት ለዕውቀት የሚሰጡት ስፍራ እዚህ ግባ የሚባል አይደለም። መንፈሳዊነት ማለት ምን ማለት እንደ ሆነ በቅጡ ያለመረዳት፤ መንፈሳዊ ያልሆነውን ነገር እንደ መንፈሳዊ ነገር ቆጥረን አምነን እንድንቀበለው ሊያደርገን ይችላል። ለምሳሌ፤ በጣም በቀላሉ እንኳ ብናይ፤ በዘመናችን አንዳንድ ሰዎች መንፈሳዊነት ማለት መጸለይ፤ መጸም፤ በልሳን መናገርና ሌሎችንም የጸጋ ስጦታዎች ለመተግበር መጣር እንደ ሆነ ያምናሉ።

በተቃራኒው ደግሞ የእግዚአብሔርን ቃል ማወቅና መመራመር ለመንፈሳዊ ሕይወት ድርቀትና መቀጨጭ በር ከፋች እንደ ሆነ እጽንዖት ሰጥተው ይናገራሉ። በሌላ መልኩ ደግሞ ዕውቀት ማጣት ለመንፈሳዊ ሕይወት ጸር እንደ ሆነ፤ ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን «መጻሕፍት የሚናገሩትን ባለማስተዋላቸው» ሲገሥጸቸው እናያለን (ሉቃስ 24:25-27)። ሐዋርያው ጳውሎስ ራሱ ደግሞ በበርካታ መልእክቶቹ ውስጥ ተደራሲያኑ የሐሰት ትምህርትን ለመጣከል በእግዚአብሔር ቃል ዕውቀት ተክነው አስተሳሰባቸው አመክንዮአዊ መሆን እንዳለበት አበክሮ ተናግሮአል። ከዚያም አልፎ ደግሞ፤

ራሱ ለዚህ ነገር ዓይነተኛ ምሳሌ ነው (ዮሐ. 14:15-17፤ 17:24፤ 16:31፤ 18፤ 4፤ 19:29)። ታዲያ እዚህ ላይ ጳውሎስ ዕውቀት በሥርዐት ካልተያዘ የሚያመጣውን አደጋ ነው እያሳየን ያለው ወይስ ደግሞ፤ ዕውቀት ከቸውት እንደማያስፈልገን ነው እየመከረን ያለው? የራሳችንን መረዳት ቆም ብለን እንፈትሽ። ለዎች በአስተሳሰባቸው አመክንዮአዊ ከሆኑ፤ በቀላሉ ለሚመጣው ለማንኛውም ዓይነት እምነታቸውን ሊያናጋ ለሚችል ለሐሰት ትምህርት ውዥንብር የተጋለጡ አይሆኑም። ይህም ሲባል ግን፤ አመክንዮአዊነት በራሱ የሰው ሕይወት ጠባቂ እንዳልሆነ መታወቅ አለበት። ሰውን የሚያጸናው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ዕውቀት በጸሎትና በጸም ሊተካ እንደማይችል፤ ጸሎትም በራሱ ያለ ዕውቀት ውጤት አያመጣም። ለዚህ ነው የእግዚአብሔር ቃል «ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹም ነፍስህ በፍጹም አሳብህ፤ ውደድ» የሚለው (ማቴ. 22:37)። ይህ አባባል ሁለቱንም ማለትም የዕውቀትንም የመታዘዝንም ነገር በውስጡ የያዘ ትእዛዝ ነው። ስለዚህ ሰው በዕውቀት ሲካን የበለጠውን ለመንፈሳዊ ሕይወት ዕድገትና ብስለት በተመቻቸ ሁኔታ ውስጥ ሊገባ እንደሚችል መታመን አለበት። ይህን አሳብ በተመለከተ አውቁ ክርስቲያን ፈላስፋ ጄ. ፒ. ሞርላንድ «አምላክህን በፍጹም አሳብህ ውደድ» በሚል በ1997 ባላተመት መጽሐፋቸው በስፋት ዳስለዋል።

5.1.2 ጎልዮት በመንፈስ ቅዱስ አለመደገፍ ነው መባሉ

አንድ ሰው የሚያስብና ነገሮችን የሚመረምር ከሆነ፤ በመንፈስ ቅዱስ ያለመደገፉን ያሳያል ብሎ ማመን ልክ አይደለም። ይህ የተሳሳተና ከእውነት ፈቀቅ ያለ አመለካከት ሊመነጭ የሚችለው መንፈስ ቅዱስ ሲሠራ ሰውን እንደ አሻንጉሊት እንሥቶ እንዳሻው ይጠቀምበታል ብሎ ከማመን ነው። ሰው የራሱ የሆነ ድርሻና የመወሰን መብት የለውም ማለት ነው። እንግዲህ ነገሮችን በጥቅሉ ማየትና ማመዛዘን እንደ አላስፈላጊ ነገር መቁጠሩ ከስንፍና ምንጭ

የሚቀዳ ውጋ ነው። መንፈስ ቅዱስ አስተማሪያችን ነው (ዮሐ. 14:25-26)፤ እኛ ደግሞ ተማሪዎቹ ነን። የምንማረው ግን ያለ ምንም ድርሻ መወጣት ሳይሆን፤ የምንማረው ትምህርት ከመንፈስ ቅዱስ ይሁን ወይም ከሌላ የመጣ መሆኑን ለመለየት፤ ረቀቅ ያለ የአስተሳሰብ ችሎታ ያለን ባለአእምሮዎች መሆን አስፈላጊ እንጂ፤ የምርጫ ጉዳይ አይሆንም። የእግዚአብሔር ቃል የሚያዘን ይህንን እንድናደርግ ነው። በበዓለ ጎምሳ ቀን የሐዋርያው ጴጥሮስ ስብከት አመክንዮአዊ መሆኑ መቼ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ አገደው? ይልቅ ውጤቱን በአዎንታዊው ጉኑ ሥር ነቀል አደረገው እንጂ (ሐዋ. 2)። መንፈስ ቅዱስ አእምሮአችንን ይፈልገዋል። በዚያውም ልክ ሥራውን ይሠራል። መንፈስ ቅዱስ ደግሞ ከእኛ ጋር ሲሠራ ስለሚፈልግ፤ እኛንና ያለንን ብቃት ጭምር ይፈልጋል። ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አብረን የምንሠራ ነን እንጂ፤ ተለያይተን የየራሳችንን ጉዳይ የምናስፈጽም አይደለንም። በዚህ ሁሉ ግን መንፈስ ቅዱስ አምላክ በመሆኑ ያለ እኛም ሊሠራ እንደሚችል መዘንጋት የለብንም።

5.1.3 ጎልዮት በባሕላችን የሚበረታታ የሚሞገስ አይደለም።

ከዚህ ቀደም ብለን በመጠኑም ቢሆን የባህልን ምንነት ተመልክተን ነበር። ባህል በባህልነቱ ከታየ የሚጠላ ነገር አይደለም። የባህል ምንነት ሊፈተሽ የሚችለው ግን፤ አንድ ባህል ምን ዓይነት ድርጊት እንዲከናወን ያበረታታል? የትኛውንስ ያወግዛል? ወደሚል ነገር ሲመጣ ነው። ጎልዮትን በሚመለከት በሌሎች ከኢትዮጵያ ውጭ በሆኑ አገራትም እንዳለው ሁሉ፤ የእኛ የኢትዮጵያውያን ባህል እጁን ዘርግቶ የሚቀበለው ነገር አይደለም።

ገና ከልጅነታችን ጀምሮ በዕድሜ ጠና ያሉ ሰዎች የሚሉትና ያመኑት ነገር ልክ ነው፤ ወጣቶችና ልጆች ምንም አያውቁም በማለት

ነገሮችን በግል መረዳትና መቀበል የሚያዘልት አይደለም የሚል እምነት ይዘን ነው ያደግነው። ለምሳሌ፤ በባህላችን አንድ በዕድሜ ጠና ያለ ሰው የተናገረውን ነገር መገምገምና ልክ በማይሆንበት ጊዜ ልክ ያለመሆኑን መግለጽ በጣም አደገኛና መደረግም የሌለበት ነገር ነው። «እኔ ብያለሁና ይሁን» ስለሚባል ለምን በማለት ምክንያት መፈለግ የዐመፅ ርምጃ ለመውሰድ እንደ መከፈል ሊቆጠር ይችላልና። በዕድሜ ከአንድ ሰው መብለጥም ሆነ ማንስ ከብሰለት አኳያ የራሱ የሆነ ድርሻ ቢኖረውም፤ ጎልቶትን መጸረር ግን የለበትም። ባህላችን ማንበብን፤ መመራመርን በአጠቃላይ ለማደግ አዎንታዊ ሂስ መቀባበልን ስለማያበረታታ ወይም እነኚህ ነገሮች የባህላችን ግልጽ አካል ባለመሆናቸው ጎልቶት ተጻፍኖአል። ከዚህ የተነሣም አንድን ነገር ሰው ስላመነ ብቻ እናምናለን፤ ሊተወው እኛም እንተዋለን። ባህላችን በዚህ ረገድ የሚድክበት መንገድ ቢበጅለት፤ ሊመጣ የሚችለው ለውጥ እጅግ ከፍተኛ ይሆናል።

የንግብ ባህል ካልዳበረ ሂስ የመደራረጉ ባህል የማደጉ ነገር አጠያያቂ እየሆነ እንደሚሄድ ለመገመት የሚያስችሉን በቅርቡ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ የተደረጉ ሥራዎችና የአንባቢያን ምላሾች በዋቢነት የሚጠቀሱ ናቸው። እነኚህም ሥራዎች በሕይወት መጽሔት ቁጥር 44፤ 1992 ዓ.ም ተነሥቶ በነበረው የሐዋርያት አገልግሎትን በተመለከተ በወ/ዊ ሙሉ ወርቅ መኮራያ የተነሡ ውይይቶች፤ በቁጥር 45 በተሰፋፋ ሮበሌ የተጻፈው ጽሑፍ፤ በሕይወት መጽሔት ቁጥር 46፤ 1992 ዓ.ም በአፈወርቅ ኃይሉ፤ በመሐሪ ታደሰና በምሕረቱ ጴ. ጉታ የሐዋርያት አገልግሎትን በተመለከተ የተደረጉ ውይይቶች፤ በ1994 ዓ.ም በብርሃን መጽሔት ቁጥር 45 ላይ በሪቫይቫል ኢትዮጵያ እና የመጨረሻው መጨረሻ መጽሐፍ ላይ የተደረገ ግምገማና በተከታታይ ዕትሞች ቁጥር 47፤ 48፤ እና 49 በ1996 ዓ.ም በቁጥር 50፤ 51፤ 52፤ 53፤ 54፤ ላይ

የተደረጉ ውይይቶች ፖቴንሺያልን ማወቅ በ1995-96 ዓ.ም፤ ዐውደ ትንቢት። በመለኮታዊ ኃይል ሲያል ሲገለጥ፤ በሕይወት ብርሐን ጋዜጣ ላይ በመዝሙር ላይ፤ በጊዜያዊ ጋዜጣ ላይ በሌሎችም ጽሑፎች ላይ የተደረጉ ውይይቶች ምሳሌ ናቸው። እነኚህ ሥራዎች ብዙ አንባቢያን ያሳተፉ ሥራዎች ነበሩ። እነኚህን ሥራዎች ያንበቡ ሰዎች አስተውለውት ከሆነ የሂስ ባህል ካለመዳበር የተነሣ ከአንባቢያን ዘንድ ብዙ ቁጥና «ለምን የሰው ሥራ ይተቻል?» ባይነትን ያስተጋቡ አስተያየቶች በብዛት እንዲፈጠሩ ምክንያት የሆኑ የመከራ ሥራዎች ነበሩ። ይህ ልምድ (experience) የሚያሳየው የንግብ ባህላችን ካለመዳበር የተነሣ ጎልቶት (Critical Thinking) ራሱ ገና በአገራችን ሊያድግ የሚገባ ነገር እንደ ሆነ ነው፤ በተለይም በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ።

5.1.4 ስለ እምነት ያሉን የተሳሳቱ አመለካከቶች

ይህ ነጥብ ትልቅ ጥንቃቄ የሚያሻው ሆኖ አግኝቼዋለሁ። ለዚህም ሊረዱን ይችላሉ ብዬ የማንሣቸው አሳቦች አሉኝ። ስለ እምነት ስናስብ እምነት እጅግ በጣም ከሚያስፈልጉን ነገሮች ውስጥ አንዱና ዋነኛው ነገር ነው። መንፈሳዊ ሕይወታችንን በተመለከተ፤ ስለ ራሳችንም ሆነ ስለ ሌሎች ሰዎች ባለን አመለካከት ወሳኝ ሚና የሚጫወተው ከእምነት ጋር የተያያዘ ነገር ነው። ለምሳሌ፤ በተላሉ አንድ ሰው እምነት አለው ተብሎ ከታመነ መንፈሳዊ ነው ይባላል። እምነት ከሌለው ግን እንደ ደካማ ክርስቲያን ይታያል። እኛም ብንሆን እንደዚያው። ነገር ግን እምነት ምንድን ነው? ምንስ ማለት ነው? መለኪያውስ ምንድን ነው? እነኚህና መሰል ሌሎች ጥያቄዎች በሙሉ በትክክልና በሥርዐት ሊመለሱ የሚችሉት መጀመሪያ «እምነት» ምን እንደ ሆነ በቅጡ ስንረዳ ብቻ ነው። እምነት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ፈርጆ ብዙ በመሆኑ፤ በጽሑፌ ውስጥ የማካትተው የእምነትን የተወሰነውን ክፍል ይሆናል።

እምነት በብዙ ሰዎች አመለካከት ያለ ምንም መሠረት ዝም ብሎ አንድ የታሰበ ነገር ይሆናል በማለት ሊሆን እንደሚችል ማመን ነው። እምነት ይህ ከሆነ ደግሞ «እምነት» ጉም ከመዝገን እንዴት ይለያል? ጉም ደግሞ መዝገን ስለማይቻል እምነትን ያለ መሠረት እንዴት እምነት ነው ብሎ ማመን ይቻላል? መጽሐፍ ቅዱስ እምነት አይታይም፤ አይጨበጥም፤ አይዳሰስም የሚል መልእክት እንዳለው ስለሚታሰብ፤ እምነት እንደ ትርጉም የለሽ (absurd) ነገር ሲወሰድ ይታያል።

ያም ሆነ ይህ እምነት ምንድን ነው? የሚለው ተገቢ ጥያቄ ነው። ለምሳሌ፤ «ኢየሱስ ዳግም ተመልሶ እንደሚመጣ» እኛ ክርስቲያኖች እናምናለን። ሆኖም ግን፤ ተሞክሮአዊ ማስረጃ (empirical test) ልናቀርብ አንችልም። ይህ ሊሆን የሚችለው የክርስቶስ ዳግም ምጽአት በዓለማት ታሪክ ውስጥ አንድ ጊዜ የሚከሰት ጉዳይ በመሆኑ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚያስተምረን ግን እውነት እንደ ሆነ እናምናለን። እዚህ ላይ ማጤን ያለብን እምነታችን በሐቅ ላይ የተመሠረተ እንጂ፤ ከአንድ ከማይታወቅ ቦታ ዘልሎ የመጣ አለመሆኑን ነው። ስለ እምነት ምንነት በሚገባ መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረንን ነገር ለመረዳት ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስንም ሌሎች መጻሕፍትን ማንበብ እጅግ ተገቢ ነው። አር. ሲ. እስፖርል የሚባሉ ዕውቅ የነገረ መለኮት አስተማሪ ከወዳጆቻቸው ጋር በጻፉት መጽሐፋቸው ውስጥ ስለ ትክክለኛው እምነት ምንነት ያነሡትን ሦስት ነጥቦች መመልከት ጠቃሚ ይሆናል። እምነት ሦስት ገጽታዎች አሉት።

ሀ. የዕውቀት ገጽታ፡- ይህ ማለት የምናምነው ነገር የሚታወቅ መሆን አለበት። ነገሩ አሁን በአሁን ለእኛ ግልጽ ላይሆን ይችላል። በአብዛኛው የሚረዳን ከመሬት ተነሥተን «ይህን ወይም ያን» እምናሰሁ ማለት ላይሆን፤ ስለምናምነው ነገር በቅድሚያ የጨበጥነው ግንዛቤ

መኖሩ ነው። እምነትን ይዘት ያለው እንዲሆን የሚያደርገው ይህ ይዘት ከእግዚአብሔር ቃል ይገኛል።

ለ. የልብ ገጽታ፡- አእምሮአችን ከልባችን ጋር መስማማት አለበት። ማመን የምንችለው ስለ አንድ ነገር ዕውቀት ስላለን ብቻ ሳይሆን፤ ልባችንም ነገሩን ሊተገብረው ሊዘጋጅ ነው።

ሐ. የግል ማመን ገጽታ፡- አእምሮአችን ከልባችን ጋር በተስማማበት ነገር የእኛ የግል ውሳኔ እጅጉን ጠቃሚ ነው። የግል ውሳኔ ሲኖረን ነው «እምነት» ሙሉዕ የሚሆነው። ወደ ክርስቶስም የሚያስጠጋን በግል ለማመን የምናደርገው ውሳኔ ብቻ ነው።⁸⁵

5.2 ጥራት የሌላቸው ስብከቶችና ትምህርቶች

ከዚህ ቀደም ባሉት ገጾች ለመመልከት እንደ ሞክርነው ሁሉ፤ የንባብ ባህል በአገልጋዮች ሕይወት ካልዳበረ የመድረክ ላይ አገልግሎታቸው ውበት ሲኖረው አይችልም። ይህ ውበት የአቀራረብ ብቻ ሳይሆን የመልእክቱን ይዘት በሚመለከት ጭምር ነው።

በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ባለፉት አሥራ አራት ዓመታት ውስጥ በአገራችን ከተገኘው የዓይማኖት ነጻነት የተነሣ ብዙ ሕዳዲስ ቤተ ክርስቲያናትና የአገልግሎት ማዕከላት ተቋቁመዋል፤ ሌሎቹም በመመሥረት ላይ ይገኛሉ። እንግዲህ ትልቁ ነገር በየአቅጣጫው እየተከፈቀ ያሉ ቤተ ክርስቲያናትም ይሁኑ የአገልግሎት ማዕከላት መብዛት ሳይሆን፤ በእነኚህ እየተቋቋሙ ባሉትም ሆነ በነባሮቹ አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ለሕዝብ ክርስቲያኑ እየተሰጡ ያሉ የስብከቶችና የትምህርቶች ጥራት ነው።

እግዚአብሔር ዛሬም እንደሚናገር የምናምን ቢሆንም፤ በአገራችን ግን በአለፉት ቅርብ ዓመታት ውስጥ ብዙ ሰዎች በአንዳንድ ከመጽሐፍ ቅዱስ ወጣ ያለ ይዘት ባላቸው ትምህርቶች የተነሣ ከጌታ መንገድ

የወጡና እስከ መሞት ድረስ አላስፈላጊ በሆነ ልምምድ ውስጥ የገቡበት ወቅት ነበር። «ጌታ ይህን አሳየኝ፤ ያን ተው አለኝ»፤ «ከጌታ ዘንድ ተላክን» በማለት የተነሡ ነቢያት ነን ባዮች የሰውን ትዳር ያፈረሱ፤ አንዳንዶችን ከሥራቸው ያፈናቀሉ፤ ሌሎችን ደግሞ ያለ እግዚአብሔር ፈቃድና ምሪት ወደ ሙሉ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት እንዲገቡ በማድረግና በመገፋፋት ዘለቂታ የሌለውን ውሳኔ በማስወሰን እያሌዎችን ለጉዳት ማጋለጣቸው የአደባባይ ምሥጢር ነው። ባለፉት ሦስትና አራት ዓመታት ውስጥ እንኳ «በአሜን ጋዜጣ» ላይ የተደረገው ትችት «የጠፈሯ ንግሥት» በሚል ርእስ በተሰበከው ስብከት ላይ፤ በጌሄም ጋዜጣ ላይ በተደጋጋሚ «እንክርዳዱን ሲሉ ስንዴውን መንቀል?» በሚል ስብከት ላይ የተደረጉ ሰፋ ያሉ ውይይቶችና ስብከቶች የቱን ያህል ከእግዚአብሔር ቃል አኳያ ሲታዩ ከእውነት ለማፈንገጣቸው ሕያው ምስክር ናቸው።⁶⁶

ለእነዚህ ችግሮች ሁሉ መንሥሌያቸው የንባብ ባህል አለመዳበር ነው ብለን መደምደም አንችልም። ሆኖም ግን፤ የስብከቶቹም ይሁን የትምህርቶቹ እቅራቢዎች በንባብ ባህል ቢገሩ በተወሰነ መልኩ እየታዩ ላሉ ችግሮች ለበቡ ደካማ የንባብ ባህል ከመሆኑ ሙሉ በሙሉ ወጣ አይልም። አስተማሪም ይሁን ሰባኪ ሲያነብ ራሱን ያሳድጋል። ይህም ከተሳሳተ ስሕተቱን ተቀብሎ ማረም ሲችልና ለመታረምም ሁሉ ዝግጁነትን ሲያሳይ ነው። የአገልጋዮችም ይሁን የተገልጋዮች የንባብ ባሕል ያልዳበረ ከሆነ ውጤቱ ሁሉ አሳዛኝ ክስተቶችን በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ማምጣቱ የማይቀር ነው።

5.3 እውነትን የማስተዋል ችግር

ዛሬ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ጎልቶ እየታየ ያለው ችግር ሕዝበ ምእመኑ የሚሰማቸውን ስብከቶችና ትምህርቶች ከእግዚአብሔር ቃል አኳያ መፈተሽ አለመቻሉ ነው። ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት የቤሪያ ሰዎችን ፈለግ መከተል ይገባቸዋል (ሐዋ.

17:11-12)። ማንም ሰው ቢሆን የሚማረውን ትምህርት ከእግዚአብሔር ቃል አኳያ ፈተሽ መቀበል ያለበትን የሚቀበል፤ አሊያም የእግዚአብሔርን ቃል የሚጻረር ነገር ሊኖር ደግሞ የማይቀበል ሊሆን ይገባል።

ሕዝበ ምእመኑ የሚሰማቸውን የስብከቶችም ይሁን የትምህርቶች ይዘት ጤናማነት ለመፈተሽ የንባብ ባሕሉን ማጠናከር ይኖርበታል። ይህ ካለመሆኑ የተነሣ አንድ ሰው መድረክ ላይ ተናግሮ የሚወርደው ነገር አንዳንድ ጊዜ ጥያቄ ሊያስነሣ የሚችል ሊሆን እንደሚችል መጠበቅ አለበት። ለምሳሌ፤ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ በሂስ ዙሪያ እስከ አሁን ከተደረጉ ሥራዎች ብቻ መረዳት እንደሚቻለው፤ ሂስ አስፈላጊ አይደለም የሚሉ ቅሬታዎች እየተሰሙ ናቸው። እውነት ከማንኛውም ነገር በላይ ሊያገነገበን ግን ይገባል። አብረን የምናድግ መሆናችንን መዘንጋት የለብንም። የዛሬ ሦስት ዓመት በስፍራው ተገኝቼ የሆነውን ነገር ሁሉ እንደ መከታተሌ መጠን በመጽናናት ጋዜጣ ጥር 1996 ዓ.ም ታትሞ በወጣው ዕትም ገጽ 2 ላይ ጆን ስቶት የሚባሉ የእግዚአብሔር ሰው በኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን 75ኛ ዓመት የአልማዝ ሊዮቤልዩ በዓል ላይ «የሐሰት ትምህርት» እንዳስተማሩ መጻፋትና በዘርዘር መጽሔት ቁጥር 50 ላይ ማይልስ ሙገር በፍጡርና በፈጣሪ መካከል ያስተማሩት ትክክለኛው «የሐሰት ትምህርት» እንደ እውነት መቆጠሩ፤ በንበር ጋዜጣ ላይ ታኅሣሥ ጥር ቁጥር 4 ላይ የማይልስ ትምህርት ምን ጉድለት ድጋፍ አጽንኦት ተሰጥቶት መስተጋባቱ እውነትን የማስተዋል ችግር በመካከላችን እንዳለ ከማመልከት ውጭ ሌላ ምን ማስረጃ ይኖራል?»

የአባብ ልዩነቶች ሊኖሩ እንደሚችሉ መጠበቅ ብቻ ሳይሆን የሚኖርበት ልዩነቶች የሚፈለጉ መሆናቸውን ነው። ሆኖም ግን፤ ልዩነቶቻችን ሁሉ በአንድ የእግዚአብሔር ቃል ጥላ ሥር ሊታረቁ ወይም በመቻቻል የምንይዛቸው ሊሆኑ ይገባል። አለበለዚያ ግን

በልዩነቶቻችን ከሚገኙ ጥቅሞች ይልቅ ጉዳታቸው የሚያመዝን ይሆናል። ይህን ለማድረግ አለመቻል በአንድ ጎሳ የሚያሳየን ደካማ የንባብ ባህል መኖሩን ነው።

5.4 የመማር /የመቀበል መንፈስ/ በሕዝብ ክርስቲያኑ መካከል መዳከም።

ይህ ነጥብ ከፍ ብሎ ከተደረገው አሳብ ጋር የሚደራረብ ነው። ይህን አሳብ በሚገባ ለማስቀመጥ በብርሃን መጽሔት ቁጥር 49፣ 1995 ዓ.ም «በሐሰ ዙሪያ አንዳንድ አትጣጫዎች» በሚል ርእስ ሥር ያስቀመጥኩትን አሳብ በመንተራስ ነጥቤን ላብራራ።

በአጠቃላይ ሰዎች ሲነቀፉ ሳይሆን ሲወደሱ ነው ደስ የሚላቸው። ይሁን እንጂ፤ ነቀፋም ሆነ ሙገሳ በተገቢ መንገድ ሲከወን አገልባችና የዕድገት በር ከፋች መሆኑን አሁን ባለንበት ደረጃ የሁላችንንም ስምምነት አግኝቷል ለማለት ግን እያስደፍርም። በትምህርት ዓለም በአሳብ አለመግባባትና አሳብን ማንሽራሽር ከአሳቡ ባለቤት ጋር በግል የሚገናኝ እንዳልሆነ የሚረዱ ሰዎች በርካታ ካለመሆናቸው የተነሣ የግምገማ ጽሑፍ ሥራ በቤተ ክርስቲያን ዙሪያ የድንበር ላይ ጥል እየሆነ ነው። የአንድን ሰው አሳብ መሻሻል እንዳለበት ማሳየት የአሳቡን ባለቤት መጥላትን አያመለክትም፤ የገምጋሚውንም ሁሉን አዋቂነት አያሳይም። ይልቅ ተገምጋሚው ትክክለኛ በሆነ መንገድ መታረም ካለበት ይታረማል፤ ካልሆነም ምክንያቱን ያቀርባል። በዚህ ሁሉ ግን፤ ሁሉም ነገር ሥርዓቱን በጠበቀና በተከተለ መልኩ መከናወን ይኖርበታል። መማር ዓላማችን ከሆነ፤ ለመማር ጉልበትና ትዕግሥት ከእያንዳንዱ ሰው ይጠበቃል። ነገር ግን እያንዳንዱ ሰው ያመነበት ነገር የገድ በሁሉም ሰው ዘንድ ተቀባይነት ያግኝ ብለን መጠበቅም የዋህነት ይሆናል። «ለምን አሳቤ ተነክብኝ?» ማለትም ሌላኛው የዕድገት ጉዞ ገዳቢ እንደ ሆነ ማወቅ ይገባል። ቢያንስ ሰዎች አሳባችንን ሲቃወሙ

አንድ ነገር የምንማርበትም የምናስተምርበትም አጋጣሚ አድርገን ልንጠቀመው እንችላለን።

በእኔ በኩል በምሠራቸው ሥራዎች ዕድገት እንዳላይ የረዱኝ ሰዎች ሁሉ ጎሽ እያሉ ያምጋገሱኝ ብቻ ሳይሆኑ እውነቱን በማፍረጥ በሕተቴን የነገሩኝና አሁንም የሚነገሩኝ ሰዎች ናቸው። ለእነርሱም ታላቅ አካባቢት አለኝ። ለዚህም ነው የመተራረምና የመማር ሥራ የሚያሳድግ እንጂ የሚገድል እንዳልሆነ ከሚያምኑ ሰዎች ጋር የምቆመው።

የመማርና የመተራረም ዓላማ አንዱ አንዱን ማቅናት ስለሆነ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ባህል ነው። እንግዲህ የንባብ ባህል አለማድግ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ በነጻነት እርስ በርሳችን ለመማር ያለንን አቅም እንዳናጎለብት እያደረገ ይገኛል። ሰው ብቻውን እያድግም። በሌላ አነጋገር፤ ሰው ያለ ሌላ ሰው በራሱ ብቻ ነገሮችን ሊያከናውን አይችልም። ይህን ደግሞ ማመን ያለብን በንድፈ አሳብ ደረጃ ሳይሆን በተግባርም ጭምር ነው።። እንግዲህ እርስ በርስ የመማር ባህል ዝቅተኛ መሆን የሚያመለክተው በከፊል የንባብ ባህል እንዳልዳበረ ነው።

5.5 የወጣቶች ከአንዱ ቤተ ክርስቲያን ወደ ሌላው መፍለስ

የወጣቶች ፍልሰት የሚያመለክተው ወጣቶች በፊት ከነበሩባቸው ቤተ እምነቶች ለቅቀው ወደ አዳዲስ ቤተ ክርስቲያናት/ ወደ ሌሎቹ ነባር ቤተ እምነቶች መሄዳቸውን ነው።

በአለፉት ጥቂት ዓመታት ውስጥ፤ በተለይም በደቡብ ኢትዮጵያ በብዙ አካባቢዎች እንዳየሁት፤ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት መካከል ይፈጠሩ ከነበሩት አለመግባባቶች መካከል አንዱ በወጣቶች ፍልሰት ላይ የተመሠረተ ነበር። ይፈልሱ ከነበሩ ወጣቶች አንደበት ይሰሙ ከነበሩ ምክንያቶች ውስጥ፤ «ወጣቶቹ ባላባቸው ቤተ

ክርስቲያናት ውስጥ ያሉ አገልጋዮች የሚሰጡላቸው ትምህርቶች እንደማይመጡት አቸው ወይም ከደረጃቸው ዝቅ ያሉ መሆናቸው፤ የቤተ ክርስቲያን ፕሮግራሞች አቀራረብ ማራኪ አለመሆን፤ ጠቃሚ ትምህርት አለማግኘታቸው፤ ወጣቶች ለሚያነሡላቸው ጥያቄዎች ተገቢውን ምላሾች አለማግኘታቸው» የሚሉት ዋነኞቹ ናቸው። በ1997 ዓ.ም በኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ቢሮ በኩል በተሠራው አገር አቀፍ ጥናት መሠረት ይህ ችግር ተስተውሏል። «ሁሉም ቤተ ክርስቲያናት እንዳላሰቡት የደቀ መዝሙርነት አገልግሎት ላልቷል። ለዚህም እንደ ምክንያት የተጠቀሰው የቤተ ክርስቲያን የትምህርት ሥርዓት ነው። ይህም ሲባል ለምእመናን የሚመጥን የትምህርት አቀራረብ አለመኖር፤ በየደረጃው የሚያስተምሩ የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮች ብዛት እና ብቃት ማነስ፤ የምእመናንን ሥነ ልቦና እና ችሎታ ያገናዘበ የትምህርት አሰጣጥ ዘዴ አለመኖር፤ እንዲሁም ምእመናንን ደቀ መዝሙር በማድረግ፤ ግብ፤ ወጥነት ባለውና ተደጋጋሪ በሆነ የትምህርት ይዘት ተከትሎ ያለማስተማር ችግሮች በአጽንኦት ተጠቅሰዋል» (ገጽ 61-62)።»

አሁን ደግሞ ባለገበት ወቅት በሚመሠረቱ አዳዲስ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ያሉ ምእመናን በአጠቃላይ ተመስክሮላቸው የዳኑ አዳዲስ ክርስቲያኖች ብቻ ናቸው ለማለት አንችልም። ይህ የሚያሳየን ደግሞ አሁንም ቢሆን የወጣቶች ፍልሰት ከነባሮቹ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ወደ አዳዲሶቹ ቤተ ክርስቲያናት የተጠለ መሆኑን ነው። ይህ ደግሞ በየጊዜው እየታየ ነው። አሁንም ቢሆን ለወጣቶች በአገልጋዮቻቸው የሚቀርብላቸው ትምህርትና ስብከት ፍላጎታቸውን የሚሟሉና ጥያቄዎቻቸውን ሊመልስ ካልቻለ የፍልሰቱ ነገር ቀጣይ እንደሚሆን እውነታውን ማስረገጥ የሚከብድ አይሆንም።

አገልጋዮች ደግሞ የንግዝ ባሕል ካላባሩ ለሚያገለግሉት ሕዝብ የሚሰጡት ቀም ነገር እያነሰ «ተረት ተረት» አስተጋቢዎች እንዳይሆኑ መጠንቀቅ ይገባቸዋል። በዚህ ሁሉ ግን የወጣቶች ፍልሰት ከንግዝ ባህል አለማደግ ጋር ብቻ የተቆራኘ እንዳልሆነ ግልጽ መሆን አለበት። ጥቅም ፍላጋም ወጣቶች ከእንደ ቤተ ክርስቲያን ወደ ሌላ ቤተ ክርስቲያን ሊፈልሱ ይችላሉና። በሌላ አጣል፤ በወጣቶችም ዙሪያ ችግሮች እንዳሉ ከግምት ውስጥ መግባት አለበት። በአጠቃላይ ግን የወጣቶች የፍልሰት መንገድ ከንግዝ ባህል ጋር የተገናኘ መሆኑ አንዱ እውነት ነው። ይህም አገልጋዮች ወጣቶችን ሊሞግት የሚችል ትምህርት ማቅረብ አለመቻላቸውን የሚያሳይ ነው። እንግዲህ መጻሕፍት ካልተነበቡ መቼ በተላሉ ጥሩና ጥራት ያለው ትምህርት ማዘጋጀት ይቻላል?

5.6 በጠቃሚ ጉዳዮች ላይ የግንዛቤ አኖሳ መሆን

የንግዝ ባህል ሲዳብር ሰዎች ስለ ተለያዩ ነገሮች ያላቸው የግንዛቤ እድሜስ እየሰፋ ይሄዳል። እስከ አሁን ድረስ በተደረጉት ወይይቶች ከተነሡት ነጥቦች መካከል አንዱ የአገልጋዮች የንግዝ ባህል ቢዳብር ለሚገለገሉ ሰዎች ጥቅሙ ከፍተኛ ነው። ይሁን እንጂ፤ የአገልጋዮች የንግዝ ባህል የሚፈለገውን ያህል አለመዳብርና ብዙ ጊዜ አገልጋዮች የሚያነበቡት መጽሐፍ ቅዱስ በመሆኑ በአንዳንድ ግንዛቤን መጨባጥ በሚገባቸው ነገሮች ላይ እምብዛም ምእመኑን ሊረዱ አለመቻላቸው ይነገራል። ይህን አሳብ በሚገባ ለመግለጽ ምሳሌዎችን ላቅረብ፡-

በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የጋብቻ አማካሪዎች ተብለው አገልግሎት የሚሰጡ አማካሪዎች ወጣቶችን (ሊጋቡ የተጫጩትንም) ሆነ ገና ትዳር ለመመሥረት በዕቅድ ላይ ያሉትን ሲያስተምሩ በግልጽነት ስለ ወሲብ፤ ስለ ወንድ ሥነ - ልቦና፤ ስለ ሴት ሥነ - ልቦና፤ ስለ ግጭት አፈታት፤ ስለ ሥነ ተዋልዶ፤ ስለ ትዳር

ምንነትና ስለ ሌሎችም እጅግ በጣም አስፈላጊ ስለሆኑ ነገሮች የማስተማር ብቃት ሲጎድላቸው ይስተዋላል። በዚህ ረገድ ከወጣቶች ከራሳቸው አንደበት የሰማኋቸው ነገሮች አሳዛኝ ናቸው። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ አማካሪዎች ለሚሠሩት ሥራ ብቁ የሚያደርጉአቸውን መጻሕፍት አለማግኘታቸው እንደ ሆነ መናገር አይከብድም። የማማከር አገልግሎት ትዳርን ብቻ ሳይሆን ተጨማሪ ሌሎች ነገሮችን በማግኘት ሰፊ ያለ ግንዛቤ መጨበጥን የሚጠይቅ ዘርፍ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ለሁሉም ነገር መሠረት ሆኖ እያለ፣ ሰዎች ለሚጠይቁን ነገር ሁሉ መልሳችን፣ ሮሜ፣ ዘፍጥረት፣ ዘሌዋውያን ብቻ ከሆነ በተላሉ የምናጣቸው ሰዎች ብዙ ይሆናሉ። ለዚህ ነገር ተግባራዊነት «በወጣቶች የሚነሡ ጥያቄዎች» በብሩስና ካሮል ብሪትን የተጻፈው ወደ አማርኛ መተርጎሙ፣ «ትዳር ለዘለቄታ» በዳታን ወዳጆና በሌሎችም ሰዎች እየተጻፉ ያሉ መጻሕፍት የሚበረታቱ ናቸው።⁹⁰

በአጠቃላይ በወጣቱና በቤተ ክርስቲያን አመራር መካከል ለሚፈጠሩ ሽኩቻዎች አንዳንድ ጊዜ እርስ በርስ የመረዳዳት (understanding) ማነስ ስለሆነ ይህ ደግሞ ሊሻሻል የሚችልበት አንዱ መንገድ ወጣቱም የዕድሜ ባለጸጋ የሆነውም አካል አንዱ አንዱን እየረዳ የመቀበልን መንፈስ ሲያገብብት ነው። ለዚህም የንባብ ባህል መዳበሩ ዓይነተኛ ጠቀሜታ እንዳለው አስባለሁኝ። የንባብ ባህል መዳበሩ በራሱ ችግሮችን ሙሉ ለሙሉ ቢያስወግድም፣ ጠቀሜታው ግን የሚካድ አይደለም።

ስለዚህ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የሚደረጉ የምክር አገልግሎቶች ከተገቢው ከዘርፉ መረዳት ጋር የተዋሐዱ በሆኑ ተገልጾቹ ክፍል ጥሩ ነገር ያገኛል። በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ብዙ ወጣቶችና ባለ ትዳሮች በተለያዩ የሥነ ልቦና ችግር ውስጥ የሚገቡበት ጊዜ አለና አገልጋዮች ስለ ውርጃ፣ ስለ ስሜት መጨፍገግ

(ዲፕረሽን) እና ሌሎች ርእሶችን በሚመለከት የተጻፉ መጻሕፍትን ቢያንብቡ መልካም ነው።

በግልጽነት ከላይ ስለ ተጠቀሱት መሰል ነገሮች መነጋገርና መወያየት በባሕላችን የማይበረታታ እንኳ ቢሆን፣ በእግዚአብሔር ቃል መሠረት በግልጽ መወያየት መንፈሳዊነትን እንደማይጎዳ ቢታወቅ ጥሩ ነው። ለዚህ ሁሉ ግን መጻሕፍትን ማንበብ ወሳኝ ነው። አገልጋዮች የንባብ አድማሳቸው የሰፊ ከሆነ፣ ስለ ተለያዩ ነገሮች ግንዛቤ የመጨበጥ ዕድላቸው በዚያው ልክ ከፍ ያለ ይሆናል። ይህም ሕዝባቸውን በትጋትና ውጤታማ በሆነ መልኩ እንዲያገለግሉት በሩን ያሰላቸዋል።

የንባብ ባህልን ለማሻሻል የሚጠቅሙ የመፍትሔ አሳቦች

ሀ. በየቤተ ክርስቲያኑ መስበክ

ይህን ጥናት ባካሄድኩባቸው ወቅቶች ላስተውል እንደ ቻልኩት፤ ባለፉት በርካታ ዓመታት በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ይታተሙ በነበሩ መጽሔቶች ውስጥ የንባብ ችግር ተነሥቶ ለውይይት የተረበው እጅግ በጣም ውሉን በሆኑ ወቅቶች ብቻ ነበር። ይህም በመሆኑ፤ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ የንባብ ችግር መኖሩ ተዘንግቷል። ይህ መሆኑ ደግሞ የሕዝብ ክርስቲያኑ የንባብ ችግር እንዳይቀረፍ ምክንያት ሆኗል። እንግዲህ ይህ ችግር እንዲቀረፍ መደረግ የሚኖርበት አንዱ ነገር ለሕዝብ ክርስቲያኑ በተገኙ አጋጣሚዎች ሁሉ የንባብን አስፈላጊነት ማውሳት ይሆናል። ለዚህም ተግባር በጣሙን ሊረዳን የሚችለው ነገር የአገልግሎት መድረኮችን ሁሉ ተመሳሳይ በሆኑ የአምልኮ ሥርዓቶች (መዝሙር፣ ስብከት፣ ወዘተ...) ከሚያካትት የንባብ አስፈላጊነትን በሚመለከት የሚሰበክባቸው ጭምር መሆን ይኖርባቸዋል።

ለሌሎች የስብከት አርእስት የምንለውን ትኩረት ለንባብ ጭምር ልንሰጥ ይገባናል። በተለይም የንባብ ባህላችን መጠንከር እንዳለበት

ለሕዝቡ በቀጥታ የእግዚአብሔርን ቃል ማዕከል ባደረገ መልኩ ሊሰበክና ሊነገር ይገባል። አንባቢ ያልሆነ ገብረተሰብ ሊያገኛቸው የሚችላቸውን ጥቅሞች በምን መንገድ ሊያጣቸው እንደሚችል ሐቅን መሠረት ያደረጉ መረጃዎችን በመስጠት ሕዝቡን ማገቃት ያስፈልጋል። የአሁኑ ዕለት ስብከቶቻችን በአቀራረባቸው ለየት ያሉ መሆን አላባቸው። ይህም ማለት ሰው ወደ ቤተ ክርስቲያን ሲሄድ ሁሉ መጠበቅ ያለበት ስሜቱን የሚኮረከሩለትን ስብከቶች ብቻ ሳይሆን አጥንትን የሚያስቆረጥሙ ትምህርቶችንም ጭምር ሊሆን ይገባል።

በእኔ እምነት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሕዝብ ክርስቲያኑ አንባቢ አለመሆን ለበርካታ ችግሮች እንዲጋለጥ በር እየከፈተ ይገኛል። ዋና ዋናዎቹን ነገሮች ከዚህ ቀደም ብለን የተመለከተናቸው ናቸው። በአጭሩ የንባብ ችግር፣ ችግራችን እንደ ሆነ ይለበክ፤ ይጻፍ፤ ይዘመር፤ የሚቻለው ሁሉ ይደረግ። ይህ ሲሆን ብቻ ነው ሕዝቡ ሊነቃ የሚችለው።

ለ. ለማግበራዊ ሕይወት ገደብ ማበጀት

ይህ ነጥብ ከባሕል እሴቶቻችን አንዱ ነው። በአገራችን ብሉም በአፍሪካ አብዛኛው ገብረተሰባችን ሰው ተኮር ነው። ይህ በአንድ ጉኑ መልካም ብቻ ሳይሆን መጽሐፍ ቅዱሳዊም ነው። ሆኖም ግን፤ አንዱ በዚህ ከማግበራዊ ሕይወት ጋር የተገናኙ ነገሮች ላይ የምናሳልፈው ጊዜ ነው። በአገራችን ዐውድ ከሥራ ሰዓት ውጭ ያለው ጊዜያችን ለማግበራዊ ጉዳዮች የተሰጠ ነው። እዚህ ላይ አንዳንድ ሰዎች ሊጠይቁ እንደሚችሉት፤ ያለ ማግበራዊ ተሳትፎ መኖር አይቻልም። ስለዚህ ይህ ማግበራዊ ሕይወት ሚዛኑን የጠበቀ ሊሆን እንዴት ይችላል? የሞተ ካልተቀበለ፤ የሚያገባ ካልታደበ፤ ልደት ካልተደገበ፤ የታመመ ካልተጠየቀ፤ ዘመድ ካልተገነኘ፤ ወዘተ...የሚሉ በርካታ ነገሮች ሊነሡ ይችላሉ። አሁን ባለንበት በቴክኖሎጂው ዘመን ደግሞ ሊንተርኔት፣ ቴሌቪዥን፣ ሞባይል ስልክና መሳሰሉ የቴክኖሎጂ ውጤቶች ሰው

በዕቅዱ ሚዛናዊ እንዳይሆን እያደረጉት ይገኛሉ። በዚህ ስፍራ ነጥቢ ማገበራዊ ሕይወት አያስፈልገውም የሚል ሳይሆን፤ ልክ ይኑረው የሚል ነው። ንባብ ደግሞ ጊዜ የሚፈልግ ነገር ብቻ ሳይሆን፤ የተረጋጋ አእምሮን ጭምር የሚፈልግ ነገር ነው። ይህም በመሆኑ፤ ሚዛኑን ያልጠበቀ የማገበራዊ ሕይወት ውጥረት ሥር በሰደደበት ማገበረሰብ ውስጥ ጠንካራ የሆነ የመጸሕፍትን ማንዘብ ፍቅር ማስረጽ ትልቅ ዋጋ የሚያስከፍል ጉዳይ ነው።

ማገበራዊ ሕይወት ልክ ከሌለውና ገደብ ካልተበጀለት አስተዋጽኦ የሚያደርገው ለንባብ ባህል ማደግ ሳይሆን፤ ለባሕሉ መከሰም ይሆናል። ታዲያ ይህ ካልሆነ በምን ዓይነት መንገድ ነው ለማገበራዊ ሕይወት ገደብ ማበጀት የሚቻለው ሊባል ይችላል። በዚህ ዙሪያ ዋና ጠቃሚ የሆነ አሳብ ከጊዜ አጠቃቀም ነጥብ ሥር ስለ ተገለጸ እዚህ ላይ ሰፊ ያለ ነገር ማንሣት አልፈልገም። ሆኖም ግን፤ ሚዛኑን የጠበቀ ማገበረሰብ አባል ሆነን የሚጠበቅብንን የማድረግ ግዴታ አለብን። ይህም ወንጀል እስካልሆነ ድረስና እግዚአብሔርን የሚያሳዝን እስካልሆነ ድረስ። ጊዜያችንን ሁሉ ግን ሰውን ለማስደስት ብለን ያለ አግባብ የምናባክን ደግሞ መሆን የለብንም። ንባብ ያለዚህ ነጥብ በተግባር መዋል፤ አያድገምና እጅግ ሊታሰብበት ይገባል።

ሐ. የጊዜ አጠቃቀምን ማወቅ

«ጊዜ ወርቅ ነው» ሲባል ሁሉ እንሰማለን። የጊዜ ወርቅነት ሊገባው የሚችል ሰው አጠቃቀሙን የሚያወቅ ይሆናል። ለንባብ ባሕል ማከናወን ቁልፍ የሆነ ነገር ቢኖር ጊዜን በአግባቡ መጠቀም መቻል ነው። ሌሎች ጉዳዮችን ለመፈጸም ጊዜ እንደሚኖረን ሁሉ፤ ለንባብ ደግሞ ጊዜ መመደብ ይኖርብናል። በአብዛኛው ሰዎች ለንባብ ጊዜ መስጠትንና ማንበቡን እንደ ኪሣራ ያዩታል። በአገራችን ሰዎች የጊዜ አጠቃቀምን ቢያውቁት ኖሮ እውቶብስ እየጠበቁ የሚያሳልፉትን ሰዓት ለንባብ ሊያውሉት ይችላሉ፤ ታክሲ ውስጥ ሊያነቡ ይችላሉ፤

ካፌቲሪያ ውስጥ ሊያነቡ ይችላሉ። ሌሎችም በርካታ አጋጣሚዎች አሉ። የጊዜን አጠቃቀም ማወቅ ደግሞ ፕሮግራሞቻችንን መልክ ባለው መንገድ እንድናስኬዳቸው ወሳኝ ሚና የሚጫወት ከሆሉት ነው። እዚህ ላይ የጊዜን አጠቃቀም በተመለከተ ተግባራዊ የሆነ ዕቅድ ማውጫ መንገዶችን ማወቅ ይኖርብናል። ይህ ማለት በቀን ውስጥ፤ በሳምንት ውስጥ፤ በወር ውስጥ፤ በዓመት ውስጥ ምን ማድረግ እንደሚኖርብን ለራሳችን ዕቅድ ማውጣት ይኖርብናል።

እንግዲህ የንባብ ባህላችን እንዲያድግ ጊዜን በአግባቡ መጠቀም ተገቢ ብቻም ሳይሆን ወሳኝ ነው። ጊዜን በሥርዓት መጠቀም መቻል በብዙ አቅጣጫ የተዘረከረከ ሕይወት እንዳይኖረን ያደርጋል። ከዕቅዳችንም ውስጥ አንዱ ለንባብ የምንሰጠው ጊዜ ይሆናል። «ጊዜ የለንምና አናነብም» የሚሉ ሰዎች ያጋጥሙታል። እውነቱ ግን ጊዜው ሳይኖራቸው ቀርቶ ሳይሆን፤ ጊዜ የለንም የሚሉት የማቀድ ባህል ስለሌላቸው ነው። ጊዜ አግባብነት ባለው መንገድ ሥራ ላይ ከዋለ ለሌላ ነገር የሚሰጠውን ሰዓት ለንባብም መስጠት ስለሚቻል ባህሉን ማሳደግ የሚቻል ይሆናል።

መ. የንባብ ማዕከሎችን በየቤተ ክርስቲያኑ ውስጥ ማቋቋም

የንባብ ባህላችን እንዲሻሻል ትልቁን ኃላፊነት መውጣት የሚኖርባት ቤተ ክርስቲያን ናት። በዚህ ጥናት መሠረት ንባብን በማበረታታት ረገድ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት አስተዋጽኦ ዝቅ ያለ ነው። ሕዝብ ክርስቲያኑ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሲሄድ የሚሰተዋለው ለጸሎት፤ ለመዝሙር፤ ለሰብከት፤ ወይም ለመሰል ሌሎች ፕሮግራሞች ነው። በአገራችን አብያተ ክርስቲያናት በተወሰነ ደረጃ የመጸሕፍት መሸጫ መደብሮች ቢኖሯቸውም፤ የተመቻቸ የማንበቢያ ቦታ ግን የላቸውም። በሚያሳዝን መልኩ ሕዝብ ክርስቲያኑ ቤተ ክርስቲያን ሲባል ወዲያውኑ የሚያስበው የተለመዱ ሥርዓቶችን ማከናወኛ ቦታ እንደ ሆነ እንጂ በማንበብ ራስን በአግዚአብሔር ነገር ማሳደጊያ መሆኑን አይደለም።

በኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የገንዘብ ችግር ቢኖርም፤ ከዚህ ችግር ባለፈ መልኩ ትልቁ ፈተና ነገሮችን መልክ ባለው መንገድ ማደራጀት ነው። አገልጋዮችም ምእመናንም በግብ ባህል ሊያድጉ የሚችሉት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የግብ ማዕከል አስፈላጊነት እንደ ቋሚ አጀንዳ ተይዞ መፍትሔ ሲፈለግለት ነው። ለግብ ሁኔታዎችን ማመቻቸት የእግዚአብሔር ሕዝብ የበሰለ ነገር ያለው እንዲሆን ያደርጋል። እንደ ልብ ልንለው የሚገባን ነገር አለ። ይኸውም የሐሰት ትምህርቶች ወደ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሲገቡ ወይም በውስጡ ሲነሡ ምን ያህል መንጋ ጠራርገው እንደሚወስዱ ይታወቃል። የሕዝብ ክርስቲያን እእምሮው በበሰለ ነገር ማለትም ጤናማና ሙሉ በሙሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ በሆነ ትምህርት ያደገ ከሆነ ለቤተ ክርስቲያን ትልቅ በረከት ነው።

የግብ ማዕከሎችን ለማቋቋም የግድ ሰፊ የሆነ ግቢና የተለየ ሕንጻ ሳያስፈልገን ይችላል። ዋናው ቁም ነገር የግብ ባህል ማደግ አለበት የሚል እምነት ካለን፤ ባለን ነገር ለሕዝቡ የሚያስፈልገውን ሁኔታ ልናመቻችለት እንችላለን። ይህም ሆኖ ግን፤ ይህ የግብ ማዕከል በየቤተ ክርስቲያኑ መቋቋሙ ቀላል ባይሆንም፤ ዋጋ ከተከፈለበት መልካም ፍሬ እንዲታይ የሚያግዝ ይሆናል።

ሠ. መጻሕፍትን ለመግዛት ገንዘብ የመቆጠብ ባህል ማዳበር

የግብ ባሕል እንዲያድግ እያንዳንዱ ግለሰብ ዋጋ ሊከፍል የግድ ነው። መጻሕፍት የሚገቡ ነገሮች ናቸው። በመሆኑም ጥሩ አገባቢ ብቻም ሳይሆን፤ የግብ ባሕሉን ለማዳበር የአኛም የአገባቢዎች አስተዋጽኦ እጅጉን ወሳኝ ነው። እዚህ ላይ ተግባራዊ ርምጃ መውሰድ ይጠበቅብናል። ለብዙዎቻችን ገንዘብ መቆጠብ አዲስ ልምምድ አይደለም። ገንዘብ ጥሩ ምግብ ለመብላት፤ ቤት ለመሥራት፤ ልብሰ ለመግዛትና ሰው ለመርዳት፤ ወዘተ... እንቆጥባለን። የግብ ባህል ለማሳደግ ደግሞ ማድረግ ያለብን ይህንኑ ነው።

መጻሕፍት ልንገዛ በፈለግን ጊዜ ሁሉ ገንዘብ ሳይመቻችልን ይችላል። ይህ ደግሞ በሕይወታችን ብዙ ጊዜ የሚጋጥመን ነገር ነው። ከዚህ የተነሣ ነው ገንዘብ የመቆጠብ ባሕል ማሳደግ የሚኖርብን። ይህ ከሆነ ደግሞ መጻሕፍትን በየጊዜው በምናጠራትመው ገንዘብ እየገዛን በተወሰኑ ዓመታት ውስጥ የራሳችን ቤተ መጻሕፍት ባለቤት ወደ መሆን እንሸጋገራለን።

ረ. በቤተ ሰብ ውስጥ የግብ ባሕልን ለማዳበር ተግባራዊ ርምጃዎችን መውሰድ

ለአንድ ሰው ጤናማ የሆነ ዕድገት መሠረቱ ቤተሰብ ነው። በተለይም ልጆች ገና በሊጋ እድሜያቸው የግብን ጠቃሜታ ተረድተው እንዲያድጉ ከተፈለገ ወላጆች የሚጠበቅባቸው ኃላፊነት ብዙ ነው። ከልጅነት ዘመኔ ከማስታወሳቸው ነገሮች አንዱ የቤተሰብ አምልኮ ጊዜ ነው። በዚህ በቤተሰብ የጥበረት ጊዜ ከወላጆቹ እና ከወንድምና ከእግቶቹ ጋር እንዝምር፤ የእግዚአብሔርን ቃል እንማርና እንጸልይ ነበር። ልክ እንደዚሁ ለግብ ተብሎ በቤተሰብ ደረጃ ለዓት ቢለጠውና እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል በዚሁ በግብ ጊዜ ቢሳተፍ፤ ትልቅ ለውጥ ሊመጣ ይችላል። እዚህ ላይ ማስተዋል ያለብን በአብዛኛው የገጠሩ የአገራችን ክፍል በዚህ ስፍራ የተነሣውን ነጥብ ተግባራዊ ልናደርገው ያስቸግረናል። ይህም ከበርካታ መሠረታዊ ችግሮች (ትምህርት ያለ መማር፤ መብራት ያለ መኖር፤ የተመቻቸ ቤት ያለ መኖር፤ ወዘተ...) የተነሣ ነው። ይሁን እንጂ፤ በአንጻራዊ መልኩ በከተማ አካባቢ የምንኖር ሰዎች ለግብ ባሕል መድከም ምክንያት አንዱ ዝቅተኛ የሆነ የቤተሰብ ተሳትፎ መሆኑ ከገባን፤ ችግሩን በተወሰነ ደረጃ ልንቀርፈው እንችላለን።

አሁን ባለንበት ጊዜ በርከት ያሉ ወላጆች ለልጆቻቸው ትምህርት ሲጨነቁ ይታያሉ። ይህ ጥሩ መነቃቃት ሆኖ እያለ፤ የወላጆች ጭንቀት ግን በልጆቻቸው ሕይወት የግብን ባሕል ማስረጽ ሳይሆን፤

በያሉበት ትምህርት ቤት በትምህርታቸው ጥሩ ውጤት እንዲያመጡላቸው ነው። እንግዲህ ይህ የግብርና ባሕል እያደገ እንዲህ አመላካች ሳይሆን ወቅታዊ መነቃቃትን ብቻ የሚያሳይ ነው። ስለዚህ የግብርና ባሕል መያያዝ ያለበት አንድን ውሉን ግብ እስከሚደረስ ድረስ ብቻ የሚደረግ ጥረት ሳይሆን፤ ግብን የዕለት ተዕለት ተግባር ማድረግ ነው።

በተለይም በቤተሰብ ውስጥ የቴሌቪዥንና የፊልም ሰዓት ቢመደብ መልካም ነው። እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል የሚፈልገውን መጽሐፍ የሚያነበበት ሰዓት ቢመደብና በሳምንት አንድ ቀን የጋራ በሆኑ ጉዳዮች ላይ የውይይት ሰዓት ቢኖር ለዚያ ቤተሰብ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል። ይህ ጉዳይ ደግሞ እያንዳንዱን ቤተሰብ የሚመለከት መሆኑ ከግምት ሊገባ ይገባል።

ሲ. አብያተ ክርስቲያናትን በክርስቲያናዊ የሥነ ጽሑፍ ጎትመት ሥራዎች ማነሣሣት

የአብያተ ክርስቲያናት የክርስቲያናዊ ጎትመት ስርጭት መደገፍ አስፈላጊነቱ ለግለሰቦች ሳይሆን ለአጠቃላይ ሕዝብ ክርስቲያን ሕይወት ዕድገት ነው። ክርስቲያናዊ ሥነ-ጽሑፎች ለክርስቲያኑ ማህበረሰብ ወሳኝ ናቸው። ክርስቲያኑ ስለ እምነቱ ጠንቅቆ እንዲያወቅና መጽሐፍ ቅዱሱንም በሚገባ እንዲረዳ ሊረዱና ሊያግዙት የሚችሉ ክርስቲያናዊ የጎትመት ውጤቶች ሊቀርቡለት ይገባል። ክርስቲያን ክርስቲያናዊ ያልሆኑ ጽሑፎችን እያንብብ የሚል አጭም ይህ ጸሐፊ የለውም። ሆኖም ግን፤ በመጀመሪያ ደረጃ ክርስቲያኑ ሕዝብ ጸንቶ በእምነቱ እንዲያድግ የሚረዱትን ጤናማ ጽሑፎች ሊያገኝ ይገባል።

ቤተ ክርስቲያን ለሙዚቃ መሣፊያ፤ ለድምጽ ማጉያ፤ ለኮንፍራንስና ለመሳሰሉት ለሌሎች ነገሮች የምታውቀውን ገንዘብ ለክርስቲያናዊ ሥነ-ጽሑፎች ማስፋፊያ የሚሆን በጀት ልትመድብ ይገባታል። በዚህ ጥናት መሠረት፤ የሕዝብ ክርስቲያኑ አንዱ የግብርና

ባሕል መድከም መንሥኤ፤ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት በጎትመት ሥራዎች ዙሪያ ያላቸው ዝቅተኛ ተሳትፎ ነው።

በኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ ያሉት ክርስቲያን አሳታሚዎችና የመጻሕፍት አሠራሮች በአብያተ ክርስቲያናት የታገዙ አይደሉም። ይህም መሆኑ የችግሩን ስፋት ያሳያል። ይህም በመሆኑ፤ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት በክርስቲያናዊ የሥነ-ጽሑፍ የጎትመት ሥራዎች በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መንገድ መሰተፍ አለባቸው። ይህ ተግባራዊ ሲሆን የግብርና ባሕላችን ወደ ፊት ሊራመድ ይችላል። አለዚያ ግን የጥቂት ክርስቲያናዊ ድርጅቶች ሩጫ የሚፈለገውን ያህል ውጤት እያመጣም።

ሸ. ተርጓሚዎችንና ጸሐፊትን ለውጤታማ የሥነ-ጽሑፍ ሥራዎች በየጊዜው ማሠልጠን

ለግብርና ባሕል መጉልበት ጥሩ ተርጓሚዎችና ጸሐፍት ከፍተኛ ሚና የሚጫወቱ ናቸው። ቀደም ብለን እንደ ተመለከትነው፤ ጥራት የሌላቸው የትርጉም ሥራዎችና የሕዝቡን ጥያቄ ማዕከል ያላደረጉ የሥነ-ጽሑፍ ሥራዎች የአገባቢውን የግብርና ፍላጎት የሚያከስሙ በመሆናቸው ወቅቱን የጠበቁ ሥልጠናዎች ለሚሠሩ ሥራዎች እጅጉን ጠቃሚ ናቸው።

ከሥልጠናው ጎን ለጎን ደግሞ የሥነ ጽሑፍም ይሁን የመተርጎም ዝንባሌው ኖሮአቸው ተገቢውን ሥልጠና ያላገኙ ሰዎች ቢረዱና መንገዱን የሚያሳያቸውን በያገኙ ለአገባቢው ሕዝብ ጥሩ ነገሮችን የማትረብ አቅም ያጉለበታሉ። የሥልጠና ጠቀሜታ ተርጓሚዎችንና ጸሐፍትን ማበረታታት ብቻም ሳይሆን፤ በሥራው ላይ የቆዩ ሰዎች የልምድ ልውውጥ እንዲያደርጉ መልካም አጋጣሚዎችን ይፈጥራላቸዋል። በልምድ ብቻ የሚተረጉሙም ይሁኑ የሚጽፉ ሰዎች በዘርፉ ሊኖራቸው የሚገባቸውን ክህሎት እግኝተው በአገባቢው ዘንድ

ጆሮ ሊያገኙ ይችላሉ። ይህም ለንባብ ባህል ማደግ መሠረታዊ የሆነ አዎንታዊ አስተዋጽኦ ያደርጋል።

በዚህ ረገድ የኢትዮጵያ ክርስቲያናዊ ሥነ ጽሑፍ አገልግሎት ማገበር እያደረገ ያለው እንቅስቃሴ ሊበረታታ የሚገባ ነው። ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናትም ይህንኑ ፈለግ በመከተል በሥነ ጽሑፍ ዙሪያ ሽክሙና ስጦታው ያላቸውን አባላት ሊያሳድጉላቸው ይገባል። በየአትጣጫው ስንረባረብ ብቻ ነው የንባብ ባሕላችን የሚያድግበትን አጋጣሚ ልንፈጥር የምንችለው።

ቀ. ጠቃሚ መጻሕፍት አሳትሞ ለሕዝቡ በመጠነኛ ዋጋ ማቅረብ

መጻሕፍት እንዲነበቡ የአገባቢው ጎበረተሰብ የመግዛት አቅም ከግምት ውስጥ ሊገባ የግድ ነው። ገንዘቡ ኖርላቸው የንባብ ፍላጎት ያላቸው ሰዎች እንዲሉ ሁሉ፤ የንባብ ፍቅሩ ኖርላቸው ከአገራዊ ችግር የተነሣ መጻሕፍት ሊገዙ የማይችሉ ሰዎች ደግሞ አሉ። እንግዲህ ጸሐፍት፣ የተርጓሚዎች፣ የአሳታሚዎችና የመጻሕፍት አከፋፋዮች ግምባር ቀደም ዓላማ የሚጻፉ ነገሮች ለአገባቢው እንዲደርሱ ከሆነ፣ አንድ የጋራ የሆነ ውሳኔ የሚሻ ነገር አለ። ይኸውም በመጻሕፍት ላይ የሚወሰኑ የሽያጭ ተመናኝ ከአብዛኛው የአገባቢው የገቢ ደረጃ ጋር የተመጣጠኑ ሊሆኑ ይገባል።

በተለይም የንባብ ባሕል ገና ባልዳበረበት እንደኛ ባለ አገር ጠቃሚ መጻሕፍት በመጠነኛ ዋጋ ለሕዝቡ ቢቀርቡ ለማዝበብ ዝግባሉው ኖርት በገንዘብ አቅሙ የተጉዳን አገባቢ የሚያበረታታ ይሆናል። የሚታተሙ መጻሕፍት ቀላል ወጪ የማይደረግባቸው ቢሆኑም እንኳ፣ ያለ አገባቢ ትርጉም ስለማይኖራቸው ሚዛኑን የጠበቀ የሽያጭ ተመን ሊወጣላቸው ይገባል። በርግጥ የአንዳንድ መጻሕፍት የጎትመት ዋጋ ሊገር ይችላል። ይህ በሚሆንበት ወቅት የማተሚያ ቤት ወጪ፣ የሠራተኛ ደመወዝ፣ የአሳታሚውን ኑሮ ለማሻሻል በአገባቢው ጫንቃ ላይ

የአብዛኛውን አገባቢ አቅም ያላገናዘበ ተመን መጫን ጉዳት አለው። ይህ ከሚሆን በተለያዩ መንገዶች የጎትመቱ ወጪ የሚሸፈንበት መንገድ ሊፈለግ ይገባል። ለምሳሌ፣ ቤተ ክርስቲያን፣ መንግሥታዊ ላልሆኑ ክርስቲያናዊ ድርጅቶች አሳታሚዎች የዕርዳታ እጃቸውን ቢዘረጉላቸው፣ አሳታሚዎች የጎትመት ውጤቶቻቸውን በመጠነኛ ዋጋ ለገበያ ሊያቀርቡላቸው ይችላሉ ማለት ነው። ይህ ሊሆን ደግሞ ብዙ አገባቢ ማፍራት ይቻላል።

በ. የጥናት ወይም የሪሰርች ሥራ ባሕልን ማዳበር።

የንባብ ባህል ሊጉለበት ከሚችልባቸው መንገዶች አንዱ የሪሰርች ሥራ መስፋፋት ነው። ስለ አንድ ነገር በግምትና ተጨባጭ ባልሆነ መረጃዎች ላይ ተደግፎ ከማውራት፣ የጥናት/ የምርምር ሥራ ባሕል ማሳደግ አንድን ጉዳይ በተመለከተ በተወሰነና አጥጋቢ ሊሆን በሚችል ደረጃ መረጃ ይሰጠናል። እንግዲህ በምን ዓይነት መንገድ ነው ጥናትና ምርምር ለንባብ ባሕል መጠናከር ሊረዳን የሚችለው የሚል ነገር ሊነሣ ይችላል። እዚህ ላይ ማስተዋል ያለብን አንድ ነገር ቢኖር፣ በአንድ ጉዳይ ላይ ጥናት የሚያደርጉ ሰዎች ወደ አንድ ዓይነት ድምዳሜ ከመድረሳቸው በፊት ብዙ ማዝጠና አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን የማስባሰብ ግዴታ አለባቸው። የጥናት አድራጊዎች ቁጥር በበረከተ መጠን ደግሞ ለአገባቢው ተፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን የማቅረቡ አጋጣሚ የሚሰፋ በመሆኑ፣ የሚታተሙ መጻሕፍት ለንባብ የመፈለጋቸው ዕድል ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ የሚሂድ ይሆናል።

ጥናታዊ ጽሑፎችን የማሳተሙ ባሕል በእኛ አገር ያን ያህል ያደገ ነው ማለት ባይቻልም፣ አሁን አሁን አንዳንድ ጽሑፎች ብቅ እያሉ ናቸው።

የጥናት ባህል ቢዳበር ሕዝባችንን በተገቢው መንገድ ልንረዳው እንችላለን። ይህም የሚሆነው አንድ በጥናት የተደገፈ ነገር የአብዛኛውን አገባቢ ጥያቄና ፍላጎት ያገናዘበ ስለሚሆን የሰሚን ጆሮ ሊያገኝ

ሰፊ ዕድል ይኖረዋል። ይሁን እንጂ፤ በሕዝብ ክርስቲያኑ ዙሪያ ብቻ ሳይሆን በአገር አቀፍ ደረጃ የጥናትና ምርምር ባሕል በሰፊው ማደግ ባለበት አገር ስለምንኖር፤ የጥናት ውጤት ደግሞ የሚያበላጫቸውና በተለምዶአዊ መንገድ ብቻ ነገሮችን ለማስተናገድ የሚፈልጉ ሰዎች መኖራቸውን ደግሞ ልብ ልንል ይገባናል። ይህ መጠበቅ ያለበት ነገር ቢሆንም እንኳ፤ የምርምርና የጥናት ባህል ቢስፋፋ ለገባብ ባሕል ማደግ የማያጠራጥር አስተዋጽኦ ያደርጋል።

ተ. ገባብን ባሕል ማድረግ

የገባብ ባሕል ማለት፤ ሰዎች መጻሕፍትን ማንበብ የዘወትር ልምዳቸው ማድረግ ነው። ለገባብ ባህል ማደግ ትልቁ ነገር ደግሞ ገባብን የዕለት ተዕለት ወይም የዘወትር ልማድ ማድረግ ነው። ራስን ለገባብ ሕይወት ማስለመድ ቀላል ነገር አይደለም። የገባብ ሕይወት በራሱ የሚጠይቀን በርካታ ነገር አለና። ከጊዜ አጠቃቀም አንሥቶ እስከ ማቴሪያል ግዢ ድረስ የሚያስከፍለን ዋጋ ቀላል አይሆንም። እንግዲህ ገባብን ባህል ማድረግ ከአትሌቶች ሕይወት ጋር የሚያመሳሰለው ነገር አለው። ይኸውም የዘወትር ልምምድ ማድረግ ነው። በሌላ አነጋገር የሚለመድ ነገር ሂደት ነው። ሂደቱም የማያቋርጥ ሊሆን ይገባል። ገባብ ባሕላችን ሆኗል ለማለት በትምህርት ቤት ቆይታ የምናደርገው ገባብ ወይም በአንድ በተወሰነ ጊዜ የሆነ ዓላማ ብቻ ለማስፈጸም የሚደረግን የገባብ ርብርብ ከግምት መውሰድ ብዙ አይጠቅመንም።

ገባብ የአንድ ማንበረሰብ ባሕል ሆኗል ሲባል ጠቅላላ ባለ መልኩ አብዛኛውን የጎበረተሰብ ክፍል የሚሸፍነው ሰው ጊዜውን በሚታይ መንገድ ለገባብ መስጠቱ የዘወትር ልምዱ ሊሆን ነው። ለምሳሌ፤ ብዙ ሰዎች በአገራችን የሚታዩቱ ሲያነብሱ ሳይሆን ሥራ በማይሠሩበትም ጊዜ እንኳ ሌሎች ነገሮችን ሲያከናውኑ ነው። የከተማ አውቶብሶች፣ ታክሲዎች፣ መዝናኛዎች፣ ፌርማታዎችና የመሳሰሉ ስፍራዎች ወራ

የሚወራባቸው ቦታዎች እንጂ የሚነበብባቸው ስፍራዎች አይደሉም። በተቃራኒው መልኩ ሰው በእነኚህና በሌሎች መሰል ቦታዎች በእጁ የሚነበቡ ነገሮችን ይዞ ሲያነብ ቢታይ ኖሮ በተወሰነና በሚያሳምን መልኩ የገባብ ነገር ከተወሰኑ ወቅቶች የገባብ ሕይወት ወደ የዕለት ተዕለት የሰው ሕይወት ሰርጸ እየገባ እንደ ሆነ ለመደምደም የሚያስችለን ነበር።

ይህም ባለመሆኑ፤ ገባብን ባህላችን ለማድረግ የሚረዳን በጅምላ የምንወስደው ርምጃ ሳይሆን፤ እያንዳንዱ ግለሰብ በሕይወቱ አንባቢ ለመሆን የሚወስናቸው የግል ውሳኔዎችና ይህንም ተግባራዊ ለማድረግ የሚወስዳቸው ርምጃዎች ናቸው። ስለዚህ ገባብን ባሕል ማድረግ ቀደም ባሉ ምዕራፎች ውስጥ ያነሳናቸውን ራስን ዲሲፕሊን ማድረግ፣ ማገበራዊ ኑሮን ሚዛኑን የጠበቀ ማድረግ፣ ጊዜን በእግባቡ መጠቀም፣ ዕቅድ ማውጣትን መልመድ፣ ወዘተ... የሚጠይቅ ጉዳይ ነው። ገባብ ባሕላችን እንዲሆን መሠረት የሚጥልልን የእነዚህ ነገሮች ሁሉ መግጣጠም ነው።

የሥነ ቃል ባሕል ሊጠቅም በሚችል መልኩ መጠቀም ደጋግሞ በዚህ ሥራ ውስጥ እንደ ተነሣው፤ የአፍሪካ ብሉም የኢትዮጵያ ሕዝብ በአብዛኛው መግባባት የሚቀናው ከጽሑፍ መንገድ ይልቅ በንግግር ነው። ይህም በመሆኑ፤ የአብዛኛው የጎበረተሰብ መግባቢያ የሆነው ሥነ ቃል ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በሥራ ላይ መዋል ቢችል አንብቦ መረዳት ለማይችል ጎበረተሰብ ክፍል ጠቃሚ የመማሪያ መንገድ ይሆናል። ለምሳሌ፤ ከበርካታ ዓመታት በፊት ወንጌል ወደ አገራችን ይዘው የመጡ ሚሲዮናውያን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችን በትረካ መልክ በቴፕ ቀድተው ለሰዎች ያስሙ ነበር። ዛሬም በአደጉ አገራት ጭምር የሰዎች ዝንባሌ ወደሚታይና ወደሚደመጥ ነገር እያዘነበለ የመጣ በመሆኑ፤ የአገራችንን የሥነ ቃል ባሕል ዘመናዊ በሆኑ መንገዶች ለመጠቀም ብንጥር በወረቀት ተነብቦ የሚገኝን እውቀት

መጻፍና ማገብብ የማይችሉ ሰዎች በመስማት አስፈላጊ መረጃዎችን ስለ ተለያዩ ነገሮች እንዲያገኙ ልንረዳቸው እንችላለን። ከዚህ የተነሣ፣ የሥነ ቃል ባሕል ማሳደግ የምንችልባቸውን መንገዶች ማሰብ የሁላችንም ጋላፊነት ይሆናል።

ምዕራፍ ሰባት

የንባብ ዝግጅት መንገዶች

ቀደም ባሉት ምዕራፍች የተመለከትናቸው በንባብ ዙሪያ ያሉትን ዋና ዋና ችግሮችና መፍትሔዎቹን ጭምር ነው። በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ደግሞ አጠር ባለ መልኩ ጠቃሚ የሆኑ የንባብ ስልቶችን እንመለከታለን። በዚህ ምዕራፍ የማነሣቸው ነጥቦች በኢኸንጅሊካል ቴዎሎጂካል ኮሌጅ ከ2002-2006 ድረስ ለአራት ተከታታይ ዓመታት የጥናት ስልቶች (Study Techniques) የሚል ኮርስ በማስተማር የተገነዘብኳቸው ነጥቦች ናቸው። እነዚህንም ከአገራችን ዐውድ ጋር በተዛመደ መንገድ ለመተንተን እጥክራለሁ።

1. ለንባብ እንቅፋት የሚሆኑ ነገሮችን ማስወገድ

ንባብ የአንባቢውን ዲሲፕሊን የሚፈልግ ነገር በመሆኑ፣ አንድ አንባቢ በተቻለው መጠን ሚዛኑን ካልጠበቀ የማጎበራዊ ኑሮ ጫና፣ ጎጂ ከሆነ ባሕላዊ ተጽዕኖ፣ የንባብን አስፈላጊነት ከማያንጸባርቅ ከተሳሳተ የመንፈሳዊነት ግንዛቤ ራሱን ሊያላቅቅ ይገባል። ለንባብ ዕንቅፋት የሚሆኑ ነገሮች ደግሞ ሊቀረፉ የሚችሉት በባለቤቱ በራሱ/ሷ በመሆኑ መፍትሔው ከሌለ ሰው የሚገኝ አይሆንም። ውጤታማ ንባብ ጫጫታና ብዙ ሰው ሊረብሽን በሚችል አካባቢ ሊከናወን አይችልም። ከተቻለ ለንባብ የምንመርጠው ስፍራ ፀጥ ያለ፣ ሰዎች የማያደናቅፉንና የማይረብሹን ቦታ ቢሆን ይመረጣል። ሆኖም ግን፣ በአገራችን በአብዛኛ

ው ቤተሰብ ውስጥ እናረጋግጥ በጋራ በመሆኑና የግል የሆነ የራሳችን የማጥፋት ቦታም ይሁን ቁሳቁስ (ጠረጴዛ፣ ወንበር፣ ወዘተ...) የማግኘቱ ነገር በቂ ባለመሆኑ፤ በተቻለን መጠን ለቤተ ሰብ አባሎች ማገዝብ በምንፈልግበት ጊዜ እንዳይረብሹን ማሳሰቢያ ልንነግራቸው ይገባል። ይህ ካልሆነ እናረጋግጥ በራሱ ለገባብ ዕንቅፋት ሊሆን የሚችልበት ገጽታ አለው። በሌላ መልኩ ደግሞ፣ በሳምንት በተወሰኑ ቀናት መኖሪያ ቤታችን ለንባብ ምቹ ካልሆነ ሰፊ ወዳሰ መዝናኛ ቦታ በመሄድ አሊያም ደግሞ ፀጥ ባለ በማንኛውም ቦታ ላይ የንባብ ጊዜ ልናካሂድ እንችላለን።

2. በዕቅድ መመራት

የንባብ ባሕል ለማሳደግ ከሚጠቅሙን ዋነኛ ነገሮች መካከል አንዱ ነገሮችን በፕሮግራም/ በዕቅድ ማከናወን መልመድ ነው። በርግጥ እውነቱን እንነጋገር ቢባል፣ በአገራችን ከጥቂቶች በስተቀር አብዛኛው ሰው ሕይወቱን የሚመራው በዕቅድ አይደለም። ለምሳሌ፣ ሰዎች በአገራችን በአንድ ቀን፣ ወር፣ ዓመት፣ ወዘተ. . . የሚያከናውኗቸውን ነገሮች በቅድሚያ ዕቅድ በማውጣት ሳይሆን የሚሠሩዋቸው በዘልማድ ነው። ይህ ደግሞ የራሱ የሆነ ጎጂ የሆነ ገጽታ አለው። የንባብ ባሕል ለማሳደግ የዕቅድ ሰዎች ልንሆን ይገባናል። ይህ ከሆነ ደግሞ የሚነበቡ ነገሮችን ተራ በተራ በዕቅዳችን መሠረት ልናነብባቸው እንችላለን።

3. የጊዜ አጠቃቀም ማወቅ

ጊዜን በአግባቡ መጠቀም ለንባብ ባሕል የጀርባ አጥንት ነው ቢባል ማጋነን አይሆንም። በርካታ ሰዎች በአገራችን ለሌሎች ጉዳዮች ጊዜ ሲኖራቸው ለንባብ ግን ጊዜ እንደማይበቃቸው ይናገራሉ። በእርግጥ የኑሮ ችግር፣ የብዙ ነገሮች አለመመቻቸት ብዙ ሰዎችን ለበቦች ቢያደርጋቸውም፣ ብዙ ቁም ነገር ሳይሠሩ እንኳ በከንቱ የሚያባክኩትን ጊዜ ለንባብ ለማዋል ሰዎች ሊነሣሡ አይታዩም።

እውነቱ ግን ለውጤታማነት የጊዜ አጠቃቀም ወሳኝ ነው። አንዱም ጊዜን በአግባቡ እንድንጠቀም ሊረዳን የሚችል መንገድ ወርሐዊ፣ ሳምንታዊ፣ ዕለታዊና ያቀድነው ነገር እንዲጋጣሚ ካልተሳካ ተከታይ ነገርን ማከናወን እንድንችል የሚረዳን የቅድሚያ ቻርት ማዘጋጀት እንችላለን። የዚህን አሳብ ምሳሌ ከ (Study Skills: Hosler (1991) መጽሐፍ መመልከት ይቻላል። የእጅ አጀንዳ ገዝተን በቀን ውስጥ የሚኖረንን ጊዜ በምን ዓይነት መልኩ መጠቀም እንዳለብን የራሳችንን ፕሮግራም ማውጣት እንችላለን።

4. ደጋግሞ ማንበብ

የሚነበብ ነገር አንድ ጊዜ ስለ ተነበበ ብቻ ግልጽ ሳይሆን ይችላል። ይህም በመሆኑ፣ እስኪገባን ድረስ አንድን አሳብ መላልሰን የማንበብ ልምድ ማጸበር ይኖርብናል። ይህን ማድረግ ያለብን ይሆናል፣ ሆኖም ግን፣ የንባብ ባህላችን እንዲያድግ ከፈለግን ደግሞ፣ መፍትሔው አቋራጭ መንገድ መፈለግ ሳይሆን፣ ትዕግሥትን ተላብሰን ራሳችንን ለማሳደግ መጣር ነው። ደጋግሞ የማንበብ ልምድ አንባቢን ቀስ በቀስ ወደ ፈጣን አንባቢነት ደረጃ ያሳድገዋል። በዚህ ዙሪያ በጣም ጥሩ የሆነ ሥራ በ James W. Sire. How to Read Slowly: Reading for Comprehension. Illinois: Harold Shaw Publishers, 1978 ተሠርቷል። ይህ ጸሐፊ በጻፈው መጽሐፍ ውስጥ የችኮላ ንባብ ምን ያህል ጎጂ መሆኑን ያሳያል። ስለዚህ ለጥሩ ንባብ የሰከነ መንፈስ እጅጉን አስፈላጊ ነው። ውጥረት፣ ጭንቀትና ሁከት የበዛበት ሁኔታ የምናነበበውን ነገር በተገቢው መንገድ እንዳናስተውል ሊያደርገን ይችላል። የንባብ ዋና ዓላማ ግንዛቤ በመሆኑ፣ ደጋግሞ ማንበብ ደግሞ ለዚህ ነገር ወሳኝ ሚና ይጫወታል። እስከ አሁን የተመለከተናቸው ነገሮች አጠቃላይ የሆኑ የንባብ ባሕል ለማሳደግ መወሰድ የሚገባቸው ርምጃዎች ናቸው። ከዚህ በመቀጠል በንባብ ወቅት መደረግ የሚኖርባቸውን ነገሮች እንመለከታለን።

5. ማስታወሻ መውሰድ

ብዙ ሰዎች መጻሕፍት ሲያነብቡ ማስታወሻ ደብተርና እስክሪፕቶ አይጠቀሙም። ይህም በመሆኑ ያነበቡአቸውን ነገሮች ለማስታወስም ይሁን እስፈላጊ ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ እንኳ ለሌሎች ሰዎች ካነበቡት ለማካፈል ይቸገራሉ። እንደ ተረጋገጠው፤ ሰው ካነበበው ነገር ይልቅ በዘላቂነት ሊያስታውሰው የሚችለው ያየውንና የሰማውን ነው፤ ያነበበው ነገር ደግሞ እንዲያጠፋን ለማድረግ የምንችለው በማስታወሻ ደብተራችን በመጻፍ ነው። አግቢያን ሁሉ ከእጃቸው ማስታወሻ ደብተርና መጻፊያ ብዕር ሊለያቸው አይገባም።

ሰው ይረሳል። በሌላ መልኩ ደግሞ የዛሬ አሥር ዓመት ያነበበው ነገር በተወሰነ ደረጃ ልናስታውሰው ብንችልም፤ አብዛኛዎቹን ጥቃቅን ነገሮች ልንረሳቸው እንችላለን። ይህ በመሆኑ አንድን መጽሐፍ ስናነብ ማስታወሻ መውሰድ መልመድ ይኖርብናል። ከዚህ ጋር በተያያዘ ደግሞ ማስታወሻ አወሳሰዱንም ጭምር ማወቅ አለብን። ለምሳሌ፡- በአንድ በምናነበው መጽሐፍ ውስጥ ሁሉ ነጥብ እኩል የሆነ የጠቀሜታ ደረጃ አይኖረውም። ከዚህ የተነሣ መጽሐፉ ይዘት የተነሣው ዋና ጭብጥ ምን እንደ ሆነ ማወቅና ዐበይት የሆኑ ነጥቦችንና እስፈላጊ የሆኑ ንዑሳን አሳቦችን የማግኘት ክህሎት ልናጥበር ይገባል። ይህን ችሎታ ደግሞ ለማሳደግ የተለያዩ የአጠናን ዘዴን የሚሰተምሩ መጻሕፍት ማግኘብ ይጠበቅብናል።

ለምሳሌ፡ በአንድ በሚነበብ መጽሐፍ ውስጥ ዋና ነጥቦችንና ረዳት ነጥቦችን ብቻ ማግኘት ሳይሆን ትልቁ ነገር «የትርጉም ጠቋሚዎች» (Semantic Markers) የምገኛቸውን መለየት መቻል ነው። በምናነበው ጽሑፍ ውስጥ ዝርዝር አሳብ የሚያመለክቱ ምልክቶች እንደ፡- አንደኛ፤ ሁለተኛ፤ ሦስተኛ፤ ወዘተ...፤ መንሥኤና ውጤት የሚያመለክቱ ምልክቶች እንደ፡- ስለዚህ፤ የተነሣ፤ ጀምሮ፤ ወዘተ...፤ የተናገረዎች ምሳሌያዊ ነጥቦችን የሚያመለክቱ ምልክቶች እንደ፡- ለምሳሌ፤ ይህን ብንወስድ፤ ወዘተ...፤ የአሳብ ማብቃትን የሚጠቁሙ ምልክቶች እንደ፡-

ለማጠቃለል፤ በሌላ አነጋገር፤ ባጠቃላይ፤ ወዘተ...፤ ጊዜን የሚጠቁሙ ምልክቶች እንደ፡- ከዚያ በኋላ፤ ቀጥሎ፤ በፊት፤ መቼ፤ ወዘተ...፤ ትኩረት ሲጪ ምልክቶች እንደ፡- ሊታሰብበት የተገባ፤ ትኩረታችሁን ወደዚህ ነገር አድርጉ፤ ወዘተ...፤ ደግሞ ማብራራት (elaboration) እንደ፡- በሌላ ገግግር፤ በዚህ መንገድ ላስቀምጥ፤ በሌላ መንገድ ማስቀመጥ፤ ወዘተ...፤ ሁኔታ (condition) እንደ፡- ይህ ከሆነ፤ በስተቀር፤ ያን በመገመት፤ ወዘተ...።

እንግሊዝ ንብረት ጥበብ እንደ መሆኑ መጠን፤ ለግንዛቤ ደረጃን ዘንድ ስናነብ ማስተዋል የሚኖርብንን ነገሮች ልናጠናቸው የገድ ነው። የግንዛቤ አድማሳችንን ለማስፋት ማስታወሻ ስንወስድ ያልገቡንን ቃላት የመመዝገብ ልምድ ደግሞ ማጥበብ አለብን። ለግንዛቤ ስፋት የቃላት ትርጉም ግንዛቤ ደግሞ እጅጉን እስፈላጊ በመሆኑ በምናነበበት ጊዜ ያልገቡንን ነገሮች መዘለል የለብንም። የማይገቡንን ቃላት በማስታወሻ ደብተራችን በመጻፍ የምናነበውን ነገር እንደ ጨረስን የማናውቃቸውን ቃላት ትርጉም በመዝገብ ቃላት በማየት መረዳት እንችላለን። ይህ ከሆነ በኋላ ደግሞ እንደ ገና ማግኘብ መቀጠል ይኖርብናል።

6. የተለያዩ የንባብ ዓይነቶችን በተለያዩ ቁልፎች መክፈት

የሚነበብ ነገር የሥነ ጽሑፍ ይዘቱ አንድ ዓይነት እንዳልሆነ መረዳት አለብን። አብዛኛዎቹ ጽሑፎች ጠቅለል ባሉ ሦስት ምድቦች ሊከፈሉ ይችላሉ። እነዚህም ስድ ንባብ፤ ልብ ወለዳዊ ንባብና ግጥማዊ ንባብ በማለት ልንከፍላቸው እንችላለን። እነዚህ ላይ ማስተዋል የሚኖርብን ነገር ቢኖር እያንዳንዱ የንባብ ዓይነት የራሱ የሆነ የተለየ ባሕርይ እንዳለው ነው። ይህ ማለት ደግሞ እያንዳንዱን የጽሑፍ ዓይነት ለመረዳት ልንጠብቃቸው የሚገቡን ደረጃዎች መኖራቸውን ነው። በዚህ ስፍራ እነዚህን ነጥቦች ባናያቸውም ለአጠቃላይ እውቀት የሚከተሉትን መጻሕፍት ማግኘት የገባ ሚና ይኖረዋል (How to Read Slowly by James W. Sire, 1978; How To Read A Book by

Mortimer J. Adler and Charles Van Doren, 1940; How to Read the Bible for All its Worth by Gordon Fee and Douglas Stuart, 1993.)

7. የሚነበቡ መጽሐፍትን አጠር ባለ መልኩ መቃኘት

መጽሐፍ ለማንበብ ስንፈልግ ማድረግ የሚኖርብን ወዲያውኑ ንባብ መጀመር ሳይሆን፤ በእጃችን ስላለው መጽሐፍ ምንነት አጠር ያለ መረጃ ማግኘት ነው። ይህ ማለት ደግሞ አጠር ባለ ጊዜ ውስጥ ስለ አንድ መጽሐፍ ምንነት ማወቅ እንችላለን። ለምሳሌ፡- ማን ጻፈው? ሌሎች ሰዎች ስለ መጽሐፉ የሰጡት አስተያየት ምን ይመስላል? የት ታተመ? መቼ ታተመ? ምን ያህል ጊዜ ታተመ? ማውጫው ምን ዓይነት ነፃር ይዞአል? እና መሰል «የወፍ በረራ ቅኝት» ለማንበብ ስለምንፈልገው መጽሐፍ ጠቃሚ መረጃዎችን ሊሰጠን ይችላል። ስለዚህ መጽሐፍ ወዲያው ከመነበቡ በፊት ስለ መጽሐፉ ጸሐፊው ምንነት ለማወቅ መጽሐፉን መቃኘት ያስፈልገናል።

ማጠቃለያ

እንግዲህ ይህ በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ የተደረገው የንባብ ባህል ቅኝት የኢትዮጵያን የትምህርት መጀመርና መስፋፋት ታሪካዊ ዳራ በመንተራስ ያሳየው ውጤት የንባብ ባህልን ለማሳደግ ገና ብዙ ሥራ መሥራት እንዳለብን ነው። አገልጋዮች፤ ምእመናን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ኮሌጆችና የኮሌጆች ተማሪዎች በሙሉ ብዙ መሥራት አለባቸው። ሆኖም ግን፤ እስከ አሁን ለነበረው ለተዳከመ የንባብ ባህል ተጠያቂ የሚሆነው ማን ነው? ይህ ጥያቄ ትክክለኛ ምላሽ ማግኘት ይኖርበታል። በበኩሉ ግን በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ዙሪያ ለሚታየው ለደካማ የንባብ ባህል ተጠያቂዎቹ መንግሥት ብቻ፤ ወይም አገልጋዮች ብቻ፤ ወይም ምእመናን ብቻ፤ ወይም የሥነ መለኮት ትምህርት ቤቶች ብቻ፤ ወይም ተማሪዎች ብቻ፤ ወይም ቤተ ክርስቲያን ብቻ ሳይሆኑ ሁላችንም ነን እላለሁ።

ይህ ከሆነ ደግሞ በጋራ ጠንክረን ከሠራን ለውጥ ማምጣት እንችላለን።

ተቀጥሏል

በኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ውስጥ የሚታተሙ የተለያዩ መጽሐፋት የንባብ አስፈላጊነት በተመለከተ ያነሡአቸውን መጣጥፎች በተመለከተ የተደረገ ዳሰሳ፡-

ዐውደ ትንቢት

የመጽሐፍት ስም	ቤተ እምነት	ዓመተ ምሕረት	በንባብ ዙሪያ የተባለ ነገር
ቁ. 1 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	የካቲት 17/ 1990	የለም
ቁ. 2 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ሰኔ 16/1990	የለም
ቁ. 3 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ሕዳር 7/1991	የለም
ቁ. 4 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ግንቦት 19/1991	የለም
ቁ. 5 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ከሕዳር-የካቲት 17/1992	የለም
ቁ. 6 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ሚያዝያ 12 - ሰኔ 16/1992	የለም
ቁ. 7 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ጥቅምት 12- ታኅሳስ 12/1993	የለም
ቁ. 8 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1993 ዓ.ም	የለም
ቁ. 9 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1995 ዓ.ም.	የለም
ቁ. 10 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1995-96 ዓ.ም	የለም
ቁ. 11	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1996	የለም

ዐውደ ትንቢት			
ቁ. 12 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1997	አለማንበብ ወንጀል ነው

በመጻሕፍት ላይ የተደረጉ ሂሳቦች

ቁ. 4 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ግንቦት 19/1991	ትኅት በወላይት እምነት በኢትዮጵያ አለቃ አያለው ታምረ፤ ትኅት አቅራቢ ስሜ ታደሰ፤ 1997 ዓ.ም፤ ገጽ 78
ቁ. 5 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ከሕዳር 11 - የካቲት 17/1992	መጻሕፍት ነፋቴ በመጽሐፍ ቅዱስ ዓይን ሲታይ ጥላሁን መከንን፤ ትኅት አቅራቢ ስሜ ታደሰ፤ 1991 ዓ.ም ገጽ 135፤ አፍሪካ ማተሚያ ቤት
ቁ. 6 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ሚያዝያ 12 - ሰኔ 1992	አርጋኖን ስሜ ታደሰና ገነት ተ/ማርያም፤ ሥላሴ ማተሚያ ቤት
ቁ. 7 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	ጥቅምት 12 - ታኅሳስ 12/1993	የበረከት ደመና እየሁ ቴስ ቶሎሣ ጉዲና በፍልስ ደጀኔ
ቁ. 8 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1993	በገድለ ተክለ ሐይማኖት ገነት ተክለ ማርያም
ቁ. 9 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1995	መጽሐፈ ሰለታት በመጽሐፍ ቅዱስ ሲመዘን በገነት ተ/ማርያም
ቁ. 10 ዐውደ ትንቢት	ቤዛ ባፕቲስት ቤ/ክ	1995-96	በመለከታዊ ራዕይ ሲያል ሲገለጥ ሜሪ ኬ ባከስተር፤ ተርጓሚ ይልማ ጥሩነህ፤ ትኅት በስሜ ታደሰ 1992፤ ገጽ 125፤ አሳታሚ ሕይወት ሥነ ጽሑፍ፤ ገነት መት ብራና ማተሚያ ድርጅት

ሕይወት፡ በቃለ ሕይወት የጊዳ መሠረተ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ሥነ ጽሑፍ ክፍል፡-

	ዓ.ም	በንጥብ ዙሪያ የተጠቀሰ ነገር
1		
2	ታኅሣስ 1984 ዓ.ም	የለም
3	የካቲት 1984	የለም
4	መጋቢት-ሚያዝያ 1984	የለም
5	ግንቦት-ሰኔ 1984	የለም
6	ሐምሌ - ነሐሴ	የለም
7	መስከረም፣ ጥምቅት	የለም
8	ኅዳር፣ ታኅሣስ 1985	የለም
9	ጥር፣ የካቲት 1985	የለም
10	መጋቢት ሚያዝያ	የለም
11	ግንቦት፣ ሰኔ 1985	የለም
12	መስከረም 1985	የለም
13	ታኅሣሥ 1986	የለም
14	ጥር፣ የካቲት 1986	የለም
15	ሚያዝያ፣ ግንቦት 1986	የለም
16	ሐምሌ 1986	የለም
17	መስከረም 1987	የለም

18	ኅዳር 1987	የለም
19	ጥር፣ የካቲት 1987	የለም
20	ሚያዝያ፣ ግንቦት 1987	የለም
21	ሰኔ 1987	የለም
22	ሐምሌ-ነሐሴ 1987	
23	ጥቅምት - ኅዳር 1988	የለም
24	ታኅሣሥ - ጥር 1988	የለም
26	ሚያዝያ 1988	የለም
27	ግንቦት 27 - ሰኔ 1988	የለም
28	ነሐሴ 1988	የለም
29	ጥቅምት 1989	የለም
30	ታኅሣሥ 1989	የለም
31	ግንቦት - ሰኔ 1989	የለም
32	ነሐሴ 1989	የለም
33	ጥቅምት 1990	የለም
34	ጥር 1990	የለም
35	የካቲት 1990	
36	ሚያዝያ 1990	የለም
37	ሰኔ 1990	የለም
38	ነሐሴ 1990	የለም

39	ገዳር 1991	የለም
40	ፕር 1991	የለም
41	መጋቢት 1991	የለም
42	ሐምሌ 1991	የለም
43	ጥቅምት 1992	መጸሐፍት ለአገርና ለወገን የሚውሉ ክቡር ስጦታዎችና መጽሐፍ ቅዱስን ያገቡት ገጽ 27
44	ፕር 1992	የለም
45	መጋቢት 1992	የለም
46	ግንቦት 1992	የለም
47	መስከረም 1993	የለም
48	ሕዳር 1993	የለም
49	መጋቢት 1993	የለም
50	ሰኔ 1993	የለም
51	መስከረም 1994	የለም
52	ታኅሣሥ 1994	የለም
53	የካቲት 1994	የለም
54	ግንቦት 1994	የለም
55	መስከረም 1995	የለም

56	ታኅሣሥ 1995	የለም
57	መጋቢት 1995	የለም
58	ሐምሌ 1995	የለም
60	የካቲት 1995	የለም
61	ግንቦት 1996	የለም
62	መስከረም 1997	በሥነ ጽሑፍ ዙሪያ የተደረገ ቃለ ምልልስ ገጽ 10 ቡልቻ
63		

ሂሳዊ መጣጥፎች/ሂሳቾች

ቁ. 37 ቃለ ምልልስ ከደራሲና መምህር ዓለማየሁ ሞገስ፤ «ለምን አልሰለምኩም?»

ቁ. 37 አብርሐም የአገዛዝነብኩር ወጪ ሲፈተሽ አቶ ሽፈራው ወልደ ሚካኤል

ቁ. 39 የቤተ ክርስቲያን አመራር፤ ሥዩም ገ/ጻድቅ፤ ዶክተር አታላይ ዓለም፤ አቶ ፈቀደ ተፈራ፤ አርታኢ ሰለሞን ክብሩ፤ 126 ገጽ፤ 1990 ዓ.ም፤ ቅኝት በፓስተር ጸድቆ አበደ

ቁ. 40 ዋረን ደብልዩ. ዊርዝቢ፤ ትርጉም በግርማዊ፤ «ድል አድራጊ ሁን።» ቅኝት ቁምላቸው ፋንታሁን፤ 1995፤ ገጽ 171

ቁ. 44 የሐዋርያት አገልግሎት አባቶቻል ወይስ አሁንም ይተጥላል? ወ/ፒ ሙሉወርቅ መኩሪያ

ቁ. 46 1992 በእርግጥ ሐዋርያነት አለ ሐዋርያትስ ያስፈልጉናል። አፈወርቅ ኃይሉ (ካቴኮን)

ሕልም ተፈርቶ ሳይተኛ አይታደርም ሐዋርያት ዛሬም አሉ። መሐሪ ታደሰ ወ/ጊዮርጊስ

ሐዋርያነት ማዕረግ ለመሰየም ወይስ መልእክት ለመተግበር፤ ምሕረቱ ጴ. ጉታ

ቁ. 47 መስከረም 1993፤ በውኑ ዛሬ ሐዋርያት አሉን? ተስፋዬ ሮበል

ቁ. 49 መጋቢት 1993፤ ልጆችን ወደ እውነት መምራት፤ ለሰማዮህ ማሞ፤ 1993፤ ገጽ 80፤ ቅኝት በቁምላቸው ፋንታሁን

ቁ. 48 ሕዳር 1993 ዓ.ም፤ አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም። ሐዋርያት ዛሬም አሉ፤ መሐሪ ታደሰ ወ/ጊዮርጊስ

ቁ. 38 ነሐሴ 1990 ዓ.ም፤ ድል ነሺ ሕይወት፤ ገጽ 150፤ ጌጃ ቃለ ሕይወት፤ 1990፤ 2ኛ እትም፤ ሚያዝያ 1990 ዓ.ም

ቁ. 60 በሊሊ መዝሙር ግምገማ ላይ ተረፈ ታደሰ ከእንግሊዝ ሀገር ምላሽ ሰጥቷል።

- የሕይወቴ ትዝታ፤ እውነቱ ታዩ፤ የካቲት 1996 ዓ.ም፤ ቁ. 60 ለማኑኤል አብርሃም

- መጽሐፍ ቅዱስን ለሁለንተናዊ ጥቅሙ ማጥናት፤ ጎርደን ዲ. ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት፤ ትርጉም ግርማዊ፤ 2000፤ ቅኝት ቁምላቸው ፋንታሁን፤ የካቲት 1996፤ ቁጥር 60

- ቁ. 62 በወንጌል ተልዕኮ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ መለኮት፤ ደራሲ ጆን ቪ. ዮርክ፤ ተርጓሚ ተክለጻድቅ በላቸው፤ ቅኝት አቅራቢ ስሜ ታደሰ፤ 1996፤ ገጽ 65

- ሕይወት ቁ. 61፤ ግንቦት 1996 ዓ.ም፤ አገልጋዮች መፈተሽና መገሠጽ አለባቸው፤ ዓለሙ ወ/አማኑኤል /ጀርመን/፤ በሊሊ ዝማራ ላይ ከወንድም ተረፈ ታደሰ በቁ. 6 ላይ ለተሰጠው አስተያየት የተሰጠ ምላሽ

ምስክር መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን መጽሔት

	ዓ.ም	ስለ ንባብ የተጠቀሰ ነገር
ቁ. 1	ሚያዝያ 1985	የለም
ቁ. 2	ነሐሴ 1985	የለም
ቁ. 3	ታኅሣሥ 1986	ንባብ እንደ ወርቅ አንኳር (ከዋልታ ንጉስ ዳርጌ ቴፒ ከፋ)
ቁ. 4	ሚያዝያ 1986	የለም
ቁ. 5	ታኅሣሥ 1987	የለም
ቁ. 6	ሰኔ 1987	የለም
ቁ. 7	ታኅሣሥ 1988	የዚህ ሕግ መጽሐፍ ከአፍህ አይለይ ሊያሱ 1:8 ከሚሊዮን በላዝ ገጽ 22
ቁ. 8	መጋቢት 1988	የለም
ቁ. 9	ሰኔ 1988	የለም
ቁ. 10	ጥቅምት 1989	የለም
ቁ. 11	መጋቢት 1989	የለም
ቁ. 12	ሰኔ 1989	የለም
ቁ. 13	ጥቅምት 1990	የለም
ቁ. 14	ጥር 1990	የማንበብ ባሕልን እናሳድግ (ከውስጥ በሽፋን ላይ) ማሳሰቢያ ነው፤ ገጽ 30

		አያንቡም እና ደብታሉ ክላይ ዕድሜውን ሁሉ ያገባበው (በውስጥ ሽፋን ላይ) ማሳሰቢያ ነው።
ቁ. 15	ሚያዝያ 1990	የለም
ቁ. 16	ነሐሴ 1990	አንብብ መጋቢ ተኩ ከበደ (በውስጥ ሽፋን) ማሳሰቢያ
ቁ. 17	ሕዳር 1991	የለም
ቁ. 18	የካቲት 1991	የአዘጋጅ መልዕክት (የገብ አስፈላጊነት)
ቁ. 19	ሰኔ 1991/ ነሐሴ 1991	ልዩ እትም
ቁ. 20	ሕዳር 1992	የማንበብ ባሕል እናሳድግ (ማሳሰቢያ በውስጥ ገጽ ሽፋን ላይ)
ቁ. 21	መጋቢት 1992	የለም
ቁ. 22	ሐምሌ 1992	በውስጥ ሽፋን ላይ (ማሳሰቢያ) የማንበብ ባህልን እናሳድግ
ቁ. 23	ሕዳር 1993	የመጽሐፍ ቅኝት፣ አንድ አካል አንድ መንፈስ አንድ ጌታ፣ በድሩ ሁሉን፣ ራዕይ፣ 1992
ቁ. 24	የካቲት 1993	የለም
ቁ. 25	ግንቦት 1993	የለም
ቁ. 35	መጋቢት/ሚያዝያ 1996	የለም

ቁ. 36	ሰኔ/ሐምሌ 1996	የለም
ቁ. 37	ጥቅምት/ ሕዳር 1997	የለም
ቁ. 38	ጥር/የካቲት 1997	የአገዛዝነቱ ጥያቄ ምድን ነው እለምርን መጠቀም

ሂሳዊ መጣጥፎች

አንድ አካል፣ አንድ መንፈስ አንድ ጌታ፣ በድሩ ሁሉን 1992 111
ገጽ የመጽሐፍ ቅኝት

የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሥነ ጽሑፍ
አገልግሎት

ቁ. 1	ቃለ ሕይወት	ስለ ገብ የተጠቀሰ ነገር
ቁ. 2	መስከረም - ጥቅምት 1985	የለም
ቁ. 3		
ቁ. 4	ጥር - የካቲት 1985	የለም
ቁ. 5	መጋቢት -ሚያዝያ	የለም
ቁ. 12	1988	የለም
ቁ. 13	ሚያዝያ 1988	የለም
ቁ. 16	1990	የለም
ቁ. 17	1991	የለም
ቁ. 19	1991	የለም
ቁ. 20	1993	የለም
ቁ. 21	1993	የአዘጋጅ ማስታወሻ «እናንሱ» የሚል ማስረታቻ ይሰጣል
ቁ. 22	1993	ክርስቲያን የሆኑት

		ለምንድን ነው?
ቁ. 23	1994	የለም

ሂሳቾች

ቁ. 2 1985 መዝሙሮቻችን በግጥምና በዜማ ይዘታቸው ሲገመገሙ፤ ገምጋሚ ዶ/ር አታላይ ዓለም

የዩኒቨርሲቲና የኮሌጅ ወንጌላዊያን ክርስቲያን ተማሪዎች ሕብረት

ሐብሮች

	ዓ.ም	ስለ ገዛብ የተሰጠ ነገር
ቁ. 1 ሐብሮች	ጥቅምት 1986	የለም
ቁ. 2	ሚያዝያ 1986	ዓለማዊ መንፈሳዊ በሚል መጣጥፍ ውስጥ በጣም በተወሰነ ደረጃ አልፎ አልፎ ተነሥቷል
ቁ. 3	ታኅሣሥ 1987	የለም
ቁ. 4	ነሐሴ 1987	የለም
ቁ. 5	የካቲት 1988	የለም
ቁ. 6	መስከረም 1989	የለም
ቁ. 7	ጥር 1989	የለም
ቁ. 8	ሐምሌ 1989	የለም
ቁ. 9	ጥር 1990	የለም
ቁ. 10	ሰኔ 1990	የለም
ቁ. 11	ታኅሣሥ 1991	የለም
ቁ. 12	መስከረም 1992	የለም

የክርስቲያኖች ቤተ መቅደስ ቤተ ክርስቲያን

ኢምፓክት:	ዓ.ም	ስለ ገዛብ የተሰጠ ነገር
ቁ. 1	መስከረም/ጥቅምት 1995	የለም
ቁ. 2	ሐዳር/ታኅሣሥ 1995	የለም
ቁ. 3	ጥር/የካቲት	የለም
ቁ. 7	1996	የለም
ቁ. 8	1996	የለም
ቁ. 10	1996	የለም
ቁ. 11	1996	የለም
ቁ. 13	1997	የለም
ቁ. 14	1997	የለም
ቁ. 15	1997	የለም

ሂስ

ምሕረቱ ጴ . ጉታ በፓስተር ማይልስ ሞንጎር እና በፓ/ር ቤኒሂን ቃለ ምልልስ ላይ

ቀንዲል በአዲስ አበባ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን የሚዘጋጁ መጽሐፎች

ቁ. 1	ታኅሣሥ 1985 (ተጀመረ)	የለም
ቁ. 2	ሐምሌ - ነሐሴ 1986	የለም
ቁ. 8	1988	የለም
ቁ. 9	1988	የለም
ቁ. 19	የካቲት 1993	የለም
ቁ. 24	ታኅሣሥ 24/1994	የለም
ቁ. 25	ሚያዝያ 1994	የለም
ቁ. 26	ሐምሌ 1994	የለም

ቁ. 27	መስከረም 1995	የለም
-------	------------	-----

የመጽሐፍ ሂሳብ:- ሪቫይቫል ኢትዮጵያ እና የመጨረሻ መጨረሻ፤

ትኝት:- ዳዊት ጸጋዬ፤ ታኅሣሥ 24/ 1994 ዓ.ም

የአኩላ ለሊት ወገግታ (1934 - 1966)፤ 1992 ዓ.ም

በወንድዬ አሊ፤ 345

ምስክረ ብርሀን (ብርሃን መጽሐፍት) 1946 ዓ.ም (የሠራዊት ክርስቶስ ማኅበር) ፍች ሥላሴ

ይህ ምስክረ ብርሀን በዓመት 4 ጊዜ ይወጣልና የዓመቱ ዋጋ 1 ብር ነው። የሚፈልገው ሰው ሁሉ አዲስ አበባ፤ የፖስታ ሳጥን ቱፕር 262 ይጻፍ

	ዓ.ም	ስለ ገዛብ የተባለ ነገር
ቁ. 13	መስከረም 1946	የለም
ቁ. 14	ታኅሣሥ 1946	የለም
ቁ. 15	መጋቢት 1946	የለም
ቁ. 16	ሰኔ 1946	የለም
ቁ. 17	መስከረም 1947	የለም
ቁ. 18	ታኅሣሥ 1947	የለም
ቁ. 19	መጋቢት 1947	የለም
ቁ. 20	ሰኔ 1947	የለም
ቁ. 21	መስከረም 1948	የለም
ቁ. 22	ታኅሣሥ 1948	የለም
ቁ. 23	መጋቢት 1948	የለም
ቁ. 24	ሰኔ 1948	ገጽ 7 ላይ «የት ላገብብን» በሚል ጥያቄ ሥር ተነሥቷል

15 ጊዜ ጥቅስ ተጠቅሶ «አንብብ» የሚል ነገር ተቀምጦአል

በኃዘን ጊዜ	ዮሐ. 14 አንብብ
ለዎች ክፉ ቢያደርጉብህ	መዝ. 37 አንብብ
በኃጢአት ስትወድቅ	መዝ. 56 አንብብ
በችግር ላይ	ማቴ. 5 አንብብ
እግዚአብሔር የራቀህ ሲመስልህ	መዝ. 139 አንብብ
ልብህ ሊሞት ሲል	ኢሳ. 40 አንብብ
ፍሬያማ ለመሆን ብትፈልግ	ዮሐ. 15 አንብብ
የተቀበልከውን በረከት ለመቀጠር	መዝ. 53 አንብብ
እምነትህ ቢደክም	ዕብ. 16 አንብብ
ብትፈራ	ኢያሱ 1 አንብብ
ድህነትና ደካማነት በጣም ሊሰማህ	ሮሜ 10 አንብብ
የምትወዳቸው ሰዎች ሲያልፉ	መዝ. 90 አንብብ
መንገድ ለመሄድ ስትነሣ	መዝ. 121 አንብብ
ወደ ቤተ ክርስቲያን ከመሄድህ በፊት	መዝ. 110 አንብብ

የተከበርህ አንባቢ ሆይ፤ ማናቸውንም ጽሑፍ ልብ እያደረግህ ትነበባለህን?

ለምሳሌ፡ የምስክር ብርሃን መጽሔት ሲደርስህ አጠናቅቀህ ታነበዋለህ? እስቲ ይህንን መጽሔት አንብቦህ ስትጨርስ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልስ ማወቅህንና አለማወቅህን በማለብ መጽሔቱን አጠናቅቀህ ማንበብህንና አለማንበብህን ተረዳ፡-

1. የዘንድሮ ሩጫ የክርስቲያኖች አንድነት ስብሰባ በየትኛው አገር ተደረገ?
2. እስራኤላውያን ወደ መገናኛ ድንኳን የሚገቡበት ስንት መግቢያ ተሰጣቸው?
3. ከተማቸውን ጠላት ሲያፈርሰው ከምት የዳኑ ምን ያደረጉ ናቸው?
4. ወላጆች የእግዚአብሔርን ቃል ለልጆቻቸው እንዲያስተምሩ ኃላፊነት የተሰጣቸው ከማን ነው?
5. ጉንዳን ምን ይበላል?
6. የፈንጣጣ ክትባት ለስንት ጊዜ ይከላከላል?

ቁ. 63	ጥርና የካቲት	1957	የለም
ቁ. 64	መጋቢትና ሚያዝያ	1957	የለም
ቁ. 65	ግንቦትና ሰኔ	1957	የለም
ቁ. 66	ሐምሌና ነሐሴ	1957	የለም
ቁ. 67	መስከረምና ጥቅምት	1958	የለም
ቁ. 68	ሐዳርና ታኅሣሥ	1958	የለም
ቁ. 69	ጥርና የካቲት	1958	የለም
ቁ. 70	መጋቢትና ሚያዝያ	1958	

በገጽ 21 ላይ መጽሐፍ ቅዱስን የማንበብ ፍላጎት እያለህ ዘዴውን ካላገኘህ የቅዱሳን መጻሕፍት አንባቢዎች ማኅበር ፓ.ሣ.ቁ 2313 እ.አ. ብለህ በመጻፍ ማኅበሩ በሚሰጠው እርዳታ ተጠቀም የሚል ማስታወቂያ አለ፡፡

ቁ. 72	ግንቦትና ሰኔ	1958	የለም
ቁ. 80	ኅዳርና ታኅሣሥ	1960	የለም
ቁ. 83	ግንቦትና ሰኔ	1960	የለም
ቁ. 84	ሐምሌና ነሐሴ	1960	የለም
ቁ. 85	መስከረምና ጥቅምት	1961	የለም
ቁ. 87	ጥርና የካቲት	1961	የለም
ቁ. 88	መጋቢትና ሚያዝያ	1961	የለም
ቁ. 89	ግንቦትና ሰኔ	1961	በገጽ 21 ላይ በመጋቢት ወር የሚነበብ የቅዱሳን መጻሕፍት አንባቢዎች ማኅበር ጥቅሶች ተቀምጠዋል፡፡ ቁ. 88
ቁ. 90	ሐምሌና ነሐሴ	1961	የለም
ቁ. 91	መስከረምና ጥቅምት	1962	የለም
ቁ. 92	ሐዳርና ታኅሣሥ	1962	የለም
ቁ. 93	የካቲት ታኅሣሥ	1962	
ቁ. 96	ሐምሌና ነሐሴ	1962	የለም ሆኖም ግን በገጽ 18 በከበደ ወ/ማርያም ከአዲስ መጽሐፍ ተዋውቁ በሚል ርእስ የትንቢተ ሆሴዕ ትርጓሜ በዳሰላ መልክ ቀርቧል፡፡ ዋጋውም 2.00 ብር መሆኑ ተመልክቷል፡፡
ቁ. 98	ሐዳርና ታኅሣሥ	1963	የለም
ቁ. 99	ጥርና የካቲት	1963	የለም
ገጽ 15 ከአዲስ መጽሐፍ ተዋውቁ በሚል ርእስ ሥር «የአስቂኝና የአንበሳት ታሪክ»			

መጽሐፍ በዳሳ ሙልክ ተርጓሟል::			
ቁ. 101			
ቁ. 103	መስከረምና ጥቅምት	1964	የለም
ቁ. 104	ሕዳርና ታኅሣሥ	1964	የለም
ቁ. 105	ጥርና ዩኒቲት	1964	የለም
ቁ. 106	መጋቢትና ሚያዝያ	1964	የለም

ሆኖም ግን፤ በገጽ 16 በምሥራች ድምፅ ሥነ ጽሑፍ ድርጅት «የትንቢተ አዋልድ» አዲስ መጽሐፍ አጠር ባለ ዳሳ ለአንባቢያን ቀርቧል/ተስተዋውቋል::

ቁ. 107	ግንቦትና ሰኔ	1964	የለም
--------	----------	------	-----

ገጽ 6 የከበደ ሩጫ ከጎሩይ ጽኔ መጽሐፍ አጠር ያለ ዳሳ ተደርጎባት ለገባብ ቀርቧለች

ቁ. 108	ሐምሌና ነሐሴ	1965	የለም
ቁ. 109	መስከረምና ጥቅምት	1965	የለም
ቁ. 110	ኅዳርና ታኅሣሥ	1965	የለም

ገጽ 4 «የአገዛዝነብሔር ልጅ በሰዎች መካከል» የሚል አዲስ መጽሐፍ አጠር ያለ ዳሳ ተደርጎለታል::

ቁ. 112	መጋቢትና ሚያዝያ	1965	የለም
ቁ. 113	ግንቦትና ሰኔ	1965	የለም
ቁ. 114	ሐምሌና ነሐሴ	1965	የለመ

ገጽ 18 ላይ 6 መጻሕፍት አርዕስታቸውና ዋጋቸው ተዘርዝሮ ለአንባቢያን ቀርቦዋል::

- የሰው ልብ (ብር 0.35)፤ ኑሮህ እንዴት ጎንደሚሳካልህ (ብር 0.50)
- የሰው ሕይወት (0.35)፤ ጊዜና ሰው (0.35)

- ክርስቲያን ሆንኩ (0.50)፤ የመንፈስ ሰይፍ (1.00)

ብርሃን (በኢትዮጵያ ወንጌላዊት ቤተመካከት ኢየሱስ ተጠባባቂነት) እየተዘጋጀ የሚወጣ ወርሃዊ መጽሔት)

ቁጥር 1	ታኅሣሥ	1984	የለም
ቁጥር 2		1984	የለም
ቁጥር 3		1984	የለም
ቁጥር 4		1984	የለም
ቁጥር 5	ነሐሴ	1984	የለም
ቁጥር 6		1985	የለም

ሥነ ጽሑፍና ክርስቲያናዊ አገልግሎት፡ ወይይት ከሥነ ጽሑፍ ባለሙያዎች ጋር አቶ ሚናስ ብሩክና አቶ ጌታቸው በለጠ። በብርሃን መጽሔት ዝግጅት በተደረገው ወይይት የንባብ ችግር ቤተ ክርስቲያን ውስጥ እንዳለ ተወስኗል::

ገጽ 15-17

ቁጥር 7		1985	የለም
-------	--	------	-----

ገጽ 25-27 በአቶ ስሜ ታደሰ «ለምን እንጽፋለን?» በሚል ስለ አጻጻፍ ክህሎት ምክርና መርሖች አዘል ጽሑፍ ተጽፎአል::

ቁጥር 8	ዩኒቲት	1985	የለም
ቁጥር 9	ሚያዝያ	1985	የለም
ቁጥር 10	ሰኔ	1985	የለም
ቁጥር 11	ነሐሴ	1985	የለም
ቁጥር 12	መስከረም-ጥቅምት	1986	የለም
ቁጥር 13	ኅዳር-ታኅሣሥ	1986	የለም
ቁጥር 14	ጥር-ዩኒቲት	1986	የለም
ቁጥር 15	መጋቢት-ሚያዝያ	1986	የለም
ቁጥር 16	ግንቦት-ሰኔ	1986	የለም

ቁጥር 17	ሐምሌ-ነሐሴ	1986	የለም
ቁጥር 18	ጥቅምት-ጎዳር	1987	የለም
ቁጥር 19	ታኅሣሥ	1987	የለም
ቁጥር 20		1987	የለም
ቁጥር 21		1987	የለም
ቁጥር 22		1988	የለም
ቁጥር 24		1988	የለም
ቁጥር 25		1989	የለም
ቁጥር 26		1989	የለም
ቁጥር 27		1989	የለም

ከጥር 14-16 የኢትዮጵያ ክርስቲያን አሳታሚዎችና የአከፋፋዮች ሴሚናር ተካሂዷል፤ ገጽ 30)

በጥናቱ ላይ የቀረቡ ጽሑፎች

ለኢትዮጵያ አንባቢያን የሚስማሙና የሚያስፈልጉ መጻሕፍት ዶ/ር ንጉሤ ተፈራ፤ በኮምፒውተር ኅትመት - ቀረሽ ጽሑፍ ዝግጅት፤ ኅትመት፤ ለኅትመት ውጤቶች የገንዘብ አቅርቦት በአቶ አማረ ማሞ፤ መንፈሳዊ ጽሑፎችን ማሰባሰብ - ቄስ ኮሊን ማንሰል፤ አቻ ቃላት የማጣት ችግር በትርጉም ሥራ አቶ ዝቦሁ አየለ፤ የንባብ እንቅፋትና የንባብ ትጋት - አቶ ንጉሤ ቡልቻ፤ ክርስቲያናዊ የመጻሕፍት መደብር አስተዳደርና አገልግሎት አቶ አደፍርስ ሐብቲ፤ አገር አቀፍ ሥርዓት - አቶ ሚሊዮን በሰጠ የሚሉ ነበሩ፡፡

ቁጥር 29		1989	የለም
ቁጥር 32		1991	የለም
ቁጥር 34		1991	የለም
ቁጥር 35		1991	የለም
ቁጥር 36	መስከረም-ጥቅምት	1992	የለም

የመጽሐፍ ግምገማ - ስሜ ታደሰ

ርእስ፡ በመከራ ውስጥ ያበባች ቤተ ክርስቲያን (1920 - 1933)
አዘጋጅ ወንድሜ ዓሊ፤ አሳታሚ ቃለ ሕይወት (1990 ዓ.ም)

ቁጥር 37	ታኅሣሥ	1992	የለም
ቁጥር 38		1992	የለም

የመጽሐፍ ቅኝት በዳዊት ጸጋዬ፤ «ያንድ አራሽ ንግግር»

ቁጥር 39		1992	የለም
ቁጥር 40		1993	የለም
ቁጥር 41		1993	የለም
ቁጥር 42		1993	የለም
ቁጥር 43		1993	የለም
ቁጥር 44		1994	የለም
ቁጥር 45		1994	የለም

ገጽ 17-22 እና 23-24 የመጽሐፍ ግምገማ በምሕረቱ ጺ. ጉታ፤ «ሪቫይቫል ኢትዮጵያና የመጨረሻው መጨረሻ»፤ አዘጋጅ በቀለ ወ/ኪዳን፤ የአዲስ አበባ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን፤ 1994

ቁጥር 46	መስከረም-ጥቅምት	1995	የለም
ቁጥር 47		1995	የለም

ገጽ 12-15

ቁጥር 48		1995	የለም
ቁጥር 49		1995	የለም

ገጽ 14 - 17 እና 22 ሐሳዊ ንባብ በእስክንድር ታደሰ በአቶ ሚናስ ብሩክ «ሐዋርያትና ነቢያት የዘመኑ አወዛጋቢ ስጦታዎች» በተሰኘ መጣጥፍ ላይ የተሰጠ እስተያየት

ሕይወት መጽሔት፣ 1992 ዓ.ም፣ ቁ. 43፣ መምህር ታደሰ
መላት ለባሌ 2ኛ ደረጃ ት/ቤት ያበረከቱት የመጸሐፍት ስጦታ
ተጠቅሷል።

ብርሃን፡ ገጽ 20-21 እና 24 በሐሰ ዙሪያ አንዳንድ አቅጣጫዎች
በምሕረቱ ጴ. ጉታ በ«ሪቫይቫል.....» መጽሐፍ መነሻነት ለአቶ በቀለ
ወ/ኪዳንና በአቶ ሰለሞን ጥላሁን መልሶች ላይ የተሰጠ መጣጥፍ

ቁጥር 50		1996	የለም
--------	--	------	-----

ገጽ 14-17 ሒሳዊ ንብብ በምሕረቱ ጴ. ጉታ በማይልስ ሞንገር-

ገጽ 24-25 ሒሳዊ ንብብ በብርሃን መጽሔት ቁ. 49 ላይ «ሊታረዱ
ያሉትን እንታደግ» በሚል ርእስ የቀረበውን ቃለ መጠይቅ በተሰፋዩ
ርበሌና ዶ/ር ሄናክ

የአቶ ሚናስ ብሩክ መልስ ለአቶ እስክንድር ታደሰ ሒስ በቁ. 49
1995 ላይ። ገጽ 18-21 እና 23። ገጽ 50 ላይ

ቁጥር 51		1996	የለም
--------	--	------	-----

- ሒሳዊ ንብብም ሒስ ያሻዋል - በወንድሙ ተረፈ መልስ
ለምሕረቱ ጴ. ጉታ ሒስ በማይልስ ፖቴንሻል መጽሐፍ ላይ ። ገጽ
19፣20፣ 23

- በተኛ እጅ የሂስ ብዕር በግራ የቅዱሳን ቅዱስ ብራና «ለምሕረቱ
ጴጥሮስ» ዳሳሳ ምላሽ ኤፍሬም መሐሪ ለምሕረቱ ጴ. ጉታ ሒስ
በማይልስ ፖቴንሻል መጽሐፍ ላይ ገጽ 21-23

- ገጽ 12 እና 23 በታደሰ ማሞ በብርሃን መጽሔት ቁጥር
49/1995 ወንዱ ብሥራት በኤች አይ ቪ ኤድስና የቤተ ክርስቲያን
ኃላፊነት ላይ በሰጡት አስተያየት ላይ የተደረሰ ሒስ ቁ. 50

- ገጽ 24-27 እስክንድር ታደሰ መልስ ለአቶ ሚናስ ብሩክ መልስ
«ያደፈን በእንደድ፣ የጎለደፈን በሞረድ» ቁ. 51

- ገጽ 28 ከወንዱ ብሥራት ለአቶ ታደሰ ማሞ «ኤች አይ ቪ
ኤድስና የቤተ ክርስቲያን ኃላፊነት» የተሰጠ ምላሽ፣ ገጽ 28-31 እና 33

- ተሰፋዩ ርበሌ ለምሕረቱ ጴ. ጉታ ግምገማ (50) መልስ ገጽ
30-31

ቁጥር 52		1996	የለም
--------	--	------	-----

- የመጽሐፍ ቅኝት፡ ስሜ ታደሰ በ«መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና
በዘመናዊቷ አፍሪካ» ደራሲ- ዊልበር አዶኖቫን፣ አሳታሚ የኤስ አይ
ኤም ሚዲያ ዲፓርትመንት፣ ገጽ 240፣ 1995 ዓ.ም፣ ገጽ 15 እና 25

- ገጽ 16-19 እና 24 መልስ ለአቶ ወንድሙ ተፈራና ኤፍሬም
መሐሪ፣ ሒስ በአቶ ምሕረቱ ጴ. ጉታ

ቁጥር 53		1997	የለም
--------	--	------	-----

- የመጽሐፍ ቅኝት «ክብርት ቤተ ክርስቲያን» ዶ/ር ተሰፋዩ
ወርቅነህ፣ አቅራቢ ዶ/ር ዓለም ባዘዘው፣ ገጽ 114፣ 1996 ዓ.ም

ቁጥር 54		1997	የለም
--------	--	------	-----

- የመጽሐፍ ቅኝት ፡ በምሕረቱ ጴ. ጉታ «ሽማግሌያዊ ወይስ
መጋቢያዊ አመራር?» በዶ/ር ብርሃኑ ሐብቱ፣ የገጽ ብዛት 113፣ 1996
ዓ.ም፣ አሳታሚ «ኤክሌሺያ ተነሺ!» አገልግሎት፣ ገጽ 9-12 እና 19

ያልዕታ፡ በኢትዮጵያ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን ዋና
ጽ/ቤት የሚታተም ጥቅምት 20/1996 ዓ.ም እንደገና ተጀመረ።

ቅጽ 1፣ ቁጥር 2	አንደኛ ዓመት	መስከረም 1997	የለም
ቅጽ 2፣ ቁጥር 3	አንደኛ ዓመት	መጋቢት/ ሚያዝያ 1997	የለም

የመጽሐፍ ዳሰሳ «ሽማግሌያዊ ወይስ መጋቢያዊ አመራር?» ዶ/ር ብርሃን ሐብቲ፣ 1996 ዓ.ም፣ 113፣ በቃኘው ዘለቀ - ቅጽ 1 ቁጥር 2፣ መስከረም 1997

ጋዜጣ ምልዐት

አንደኛ ዓመት፣ ቁጥር 2	ታኅሣሥ	1996 ዓ.ም	የለም
አንደኛ ዓመት፣ ቁጥር 4	መጋቢት	1996 ዓ.ም	የለም

በግብብ ባሕል ላይ ያተኮረ ዐውደ ጥናት ተደረገ፣ የካቲት 3 ቀን 1996 ዓ.ም፣ አቅራቢ አቶ ምሕረቱ ጴጥሮስ

አንደኛ ዓመት፣ ቁጥር 5	ሰኔ	1996 ዓ.ም	የለም
ሁለተኛ ዓመት፣ ቁጥር 0001	ታኅሣሥ	1997 ዓ.ም	የለም

በቃኘው ዘለቀ ሂስ ላይ አስተያየት ቁስ በፈቃዱ ታደሰ (መጋቢ) ተሰጥቷል።

የኢትዮጵያ ሕይወት ብርሃን ቤተ ክርስቲያን ጽ/ቤት ጋዜጣ

ቅጽ 1፣ ቁ. 4	ነሐሴ	1995 ዓ.ም	የለም
ቅጽ 3፣ ቁ. 14	ሕዳር	1997 ዓ.ም	የለም
ቅጽ 1፣ ቁ. 5	መስከረም	1995 ዓ.ም	የለም
ቅጽ 2፣ ቁ. 8	ታኅሣሥ	1996 ዓ.ም	የለም
ቅጽ 2፣ ቁ. 11	ሚያዝያ	1996 ዓ.ም	የለም
ቅጽ 2፣ ቁ. 9	ጥር	1996 ዓ.ም	

- በክርስቲያናዊ ሥነ ጽሑፍ ዙሪያ ዐውደ ጥናት እንደ ተካሄደ ዜና ተዘግቧል።

- የግብ ማበረታታት ዐውደ ጥናት ሊካሄድ እንደ ሆነ ተዘግቧል

ቅጽ 2፣ ቁ. 10	የካቲት	1996 ዓ.ም	
-------------	------	----------	--

- የግብ ማበረታታት ዐውደ ጥናት ተካሄደ የሚል ዜና ተዘግቧል።

ቅጽ 1፣ ቁ. 3	ሐምሌ	1995	የለም
ቅጽ 1፣ ቁ. 2	ሰኔ	1995	የለም

የማንበብና የመጻፍ ባሕላችንን እንዴት እናዳብር?

አቶ ተሾመ ነጋሽ (ቃለ መጠይቅ በዝግጅት ክፍሉ)

የንባብ ባህል ለማሳደግ የሕዝብ አስተያየቶች

- ስለ መጽሐፍ ጠቃሚነት የሚገልጽ የፓናል ወይይት ማዘጋጀት።
- መጻሕፍት ጥበብንና እውቀትን ለማግኘት ምን ያህል ጠቃሚ እንደ ሆኑ ማሳየት።
- በተለሉ መጻሕፍትን ማግኘትና ማንበብ የሚቻልበትን ሁኔታዎች ማመቻቸት።
- ሕዝብ የንባብ ባህልን እስከሚያዳበር መጻሕፍትን በጎ ወይም በዝቅተኛ ዋጋ ማቅረብ።
- ለባዚዎች በሕዝቡ ዘንድ ተሰሚነት ስላላቸው ሰው እንዲያነብ እንዲገፋፋ ማድረግ።
- የቤተ ክርስቲያንን የሥነ ጽሑፍ አገልግሎት ማጠናከር።
- አገልጋዮች በስብከታቸው መካከል ከመጻሕፍት ያገኙትን ጠቃሚ ነገሮች ማካፈል።
- አገልጋዮች ለመዝሙሩ ምሳሌ መሆን።
- ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በደንብ እንዲማሩ ማድረግ።
- ለሰዎች በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው መጽሐፍ ማዘጋጀት።
- ወላጆች ለልጆች ምሳሌ በመሆንና መጻሕፍትን ማቅረብ።
- ስለ ንባብ በመጽሔቶች፣ በጋዜጦችና በበራራ ጽሑፎች ቢጻፍና ወርክ ሾፕ ማዘጋጀት።
- የሰዎችን ዝንባሌ ያማከለ መጽሐፍ መጻፍ።
- በየቤተ ክርስቲያኑ የንባብ ክፍሎች ማቋቋም።
- አንባቢዎች በልዩ መንገድ እንዲሸለሙ ማድረግ።

- የንባብ ችግሮችን በመለየት መፍትሔ መፈለግ።
- ያነበብነውን መጽሔት ጋዜጣ ለሌሎች ማዋሰና መጽሐፍ ለደርሰባቸው ወደማይችሉ አካባቢዎች መላክ።
- ከገቢያችን ላይ በጀት መበጀት።
- ስለ ጥናት የሚያስተምሩ መጻሕፍትን በአማርኛ መጻፍ።
- ሰዎች እንዲጽፉ ማበረታታት።
- የንባብ ውድድሮችን ማዘጋጀት።
- የሰዎችን እንግሊዝኛ ቋንቋ ማሳደግ።
- ስለ ሕይወት እውነታዎች /Facts of Life/ የሚያውሩ መጻሕፍትን ማዘጋጀት።
- ለባዚዎች ከመጽሐፍ ባገኙት እውነት እውቅና (credit) መስጠት ወይም በሌላ ቋንቋ ያነበቡትን ከየት እንዳገኙ ማሳወቅ።
- የተለያዩ ጽሑፎችን ለሕፃናት ማዘጋጀት።
- አዝናኝ የሆኑ ጽሑፎችን ማዘጋጀት።
- የሚጻፉ ጽሑፎች ጥራት እንዳላቸውና ክሌሎች ጽሑፎች ጋር ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ማድረግ።
- ሁሉንም የሕይወት ክፍሎችን የሚዳስሱ መጽሔቶችን ማዘጋጀት።
- ለተለያዩ ሰዎች አንድ ዓይነት መጽሐፍ መስጠትና አንበበው እንዲወያዩበት ማድረግ።
- ቤተ ክርስቲያን የመጽሐፍ አርዳታ ምእመናንንና የተለያዩ ድርጅቶችን በመጠየቅ ላይብረሪ ማቋቋም።
- የቤተ ክርስቲያን አገልጋዮችን ለመምረጥ የንባብ ልምድን እንደ አንድ መስፈርት መጠቀም።

- ወደ መጽሐፍ ቅዱስ እንመለስ (Back to the Bible) የሚል ትምህርት መስጠት።
- ካለማንበባችን የተነሣ እየተፈራረቁብን ያሉ ጉዳዮችንና ወደፊት ሊያገኙን ያለው ነገር ምን እንደ ሆነ ለቤተ ክርስቲያን ግንዛቤ ማስጨበጥ።
- አጠር ያሉና የማያሰለቁ፣ ነገር ግን ቁም ነገር ያዘሉ ጽሑፎች ማዘጋጀት።
- ለአገልጋዮች ቤተ ክርስቲያን የንባብ ሰዓት ብትመድብ።
- ሰዎችን የጊዜን አጠቃቀም ማስተማር።
- ሰባኪዎች፣ «ይህን መጽሐፍ አንብቡ!» ብለው ለምእመኑ መጠቀም።
- የመጽሐፍ ቀን ቢያንስ በዓመት አንዴ ማክበር።
- በካፌ፣ በታክሲ ውስጥና በመዝናኛ ቦታዎች በማንበብ ለሌሎችም ምሳሌ መሆን።
- ጠቃሚ ጽሑፎችን መተርጎም።
- ሰዎችን ለንባብ የሚጋብዙ ጥያቄ አዘል ፕሮግራሞችን በየጊዜው ማዘጋጀት።
- የሚፈለጉ መጻሕፍት እንዲገኙ ማድረግ።
- መጽሐፍ ከቀረጥ ነፃ እንዲገባ መንግሥትን መጠየቅ።
- የቤተ መጻሕፍት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ማዘጋጀት የማንበብ ፍላጎትን ሊፈጥር መቻሉን መገንዘብ
- መንፈሳዊ ጽሑፎችን ከዓለማዊ ጽሑፎች ጋር እያጣመሩ ማውጣት።

- እኔስ የመጽሐፍ ውጤት ነኝ፤ I am the product of books.
- በቤተ ክርስቲያን የማስታወቂያ ሰሌዳ ላይ ጠቃሚ ነገሮችን በመለጠፍ ሰዎች እንዲያነቡ መጋበዝ።
- የመጽሐፍን ዋጋ በተቻለ መጠን መቀነስ።
- መምህራት ተማሪዎችን በማበረታታት እንዲያነቡ ማነሣሣት።
- ልብን የሚያንጠለጥሉ ጽሑፎችን ማዘጋጀት።
- ስለ ንባብ ጥቅም በመገናኛ ብዙኃን ቅስቀሳ ማድረግ።
- የአብያተ ክርስቲያናት ኅብረትና መሰል ድርጅቶች ስለ ንባብ ጠቀሜታ ለቤተ ክርስቲያን መሪዎች የሚያስተምር ሴሚናር ማዘጋጀት።
- የሐሰት አስተማሪዎች የሚያስተምሯቸውንና የሚጽፏቸውን ጽሑፎች የሚቃወሙ ጽሑፎች መጻፍ።
- ኅብረተሰቡ ከማንበብ ብዙ ነገር ሊያተርፍ እንደሚችል ማስተማርና በተጨማሪም መጻሕፍት የሚያገኙበትን መንገድ ማመቻቸት።
- በማዕከላዊ ቦታዎች ቤተ መጽሐፍ መክፈት።
- ዓመታዊ የሆነ የንባብ ቀንን በማዘጋጀት የላቀ ትኩረት መስጠት።
- ከማንበብ የሚገኘውን ውጤት ወይም ደረጃ በአጽንኦት ማስረዳትና መግለጥ።
- የማንበብን ባህልና ዘዴ ለልጆች ከሐፃንነት ዕድሜ ጀምሮ ማሳወቅ።
- በተወሰነ የጊዜ ገደብ የመጽሐፍና የጋዜጣ ዋጋዎች ዝቅ እንዲሉ ማድረግ።

- ሁሉንም የጥበብተሰብ ክፍል የሚመጥኑ መጽሔቶችንና ጋዜጦችን ማዘጋጀት።
- ትኩረቱን በትድሚያ በወጣቶች ላይ በመጀመር መተግበር።
- የቋንቋ ትምህርት ቤቶች ላይ የክፍያ ዋጋው እንዲቀንስ ማድረግ።
- የታክሲንና የአውቶብስን ጉዞ ጊዜ የገባብ ጊዜ ለማድረግ መጣር።
- በተወሰነ ጊዜ እንደ አስፈላጊነቱ የገባብን ጥቅም በየእኩሩ ስብከቶች መናገር።
- ቤተ ክርስቲያን እንደ አቅሟ ለገባብ ባህል ማድግ ፈር ቀዳጅ መሆን አለባት።
- ያለማገባባትን ለጊላ ቀርነት እንዳበቃን መወያየት።
- የማገባባቱ ቦታን በሚገባ ማደራጀት።
- የተለያዩ የአገባቢያን ጥበብ በመፍጠር ልምዱን በተለያዩ መንገዶች ማስፋትና ማዳበር።
- መጸለይ!

Endnotes (የግርጌ ማስታወሻዎች)

1. Kim A. Petti, InterLit (v.41 No.2, June 2004), P.13
2. Vic Anderson, Personal Conversation (August 2005).
3. ጌታቸው በለጠ፣ ጥናታዊ ወረቀት (ያልታተመ) ገጽ 3-4።
4. ቃለ ሕይወት መጽሔት (ታኅሣሥ 1953 ዓ.ም) ገጽ 6።
5. Birhanu. Teferra, Leisure Reading and Readership of Books: With Reference to some Literate Groups in Bahir Dar. (Ethiopian Journal of Languages and Literature v. 9 Institute of Language Studies, AAU, Printing Press, 1999), p.89.
6. Ibid., p.89
7. ገነት ዘውዴ፣ ነፃ የመጻሕፍት ገበያ ኮንፈረንስ ከግንቦት 9-13/ 1985 ዓ.ም (አዲስ አበባ፣ ትምህርት ሚኒስቴር መሰብሰቢያ አዳራሽ ያልታተመ)
8. Vincent Greaney, Promoting Reading in Developing Countries (International Reading Association, Washington, 1996).
9. ሕይወት ልዩ ዕትም (15ኛ ዓመት የምስጋና በዓል፣ ነሐሴ 1994) ገጽ 1
10. Sharon L. Samson, Developing in Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of Children: With Special Reference to Addis Ababa Ethiopia, diss. (Oxford Center for Mission Studies, Feb, 2001) p.56.
11. Fekadu Azeze, Unheard Voices (Addis Ababa: Addis Ababa University Press, 1998).
12. Ruth Finnegan, Oral Literature in Africa (Nairobi: Oxford Uni. Press, 1970).
13. Jan Vansina, Oral Tradition as History (Nairobi: East African Educational Pub., 1985).
14. Elliott Oring (ed.), Folk Groups and Folklore Genres: An Introduction (Logan Utah: Utah State Uni. Press, n.y).

15. Yalew Ingidayeh, Historical Development and Trends of Modern Education in Ethiopia (Ethiopia in Broader Perspective, V.III Papers of the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997), p. 401-405
16. Ibid., p.406
17. Tekeste Negash, The Crisis of Ethiopian Education (Sweden: Uppsala Uni., 1990), p. 1
18. Tilahun Sineshaw, The Ethiopian Literacy Canon: Ambitions and Frustrations (Ethiopia in Broader Perspective V.III Papers of the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997, p. 510
19. Yalew Ingidayeh, Historical Development and Trends of Modern Education in Ethiopia (Ethiopia in Broader Perspective, V.III Papers of the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997), p. 406
20. Tekeste Negash, The Crisis of Ethiopian Education (Sweden: Uppsala Uni., 1990), p. 3
21. Yalew Ingidayeh, Historical Development and Trends of Modern Education in Ethiopia (Ethiopia in Broader Perspective, V.III Papers of the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997), p. 406-409.
22. Sharon L. Samson, Developing in Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of Children: With Special Reference to Addis Ababa Ethiopia, diss. (Oxford Center for Mission Studies, Feb, 2001) as quoted in ERGESE 1986, 5; Searle 1991, 16, SEARLE CHRIS, 1991. A Blindfold Removed: Ethiopians Struggle for Literacy. Londonikaria press. p
23. Ibid., p
24. Minga Negash, Decentralization in Education: The Ethiopian Experience (Ethiopia in Broader Perspective, V.III Papers of

- the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997), p.469.
25. ዘረቡን አስፋው፣ የኢትዮጵያ ሥነ ጽሑፍ ሁኔታ (1950-1985) አጭር ቅጂት (አዲስ አበባ፣ ለነፃ የመጽሐፍት ገበያ ኮንፈረንስ የቀረበ፣ ግንቦት 1985) ገጽ 16
26. Sharon L. Samson, Developing in Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of Children: With Special Reference to Addis Ababa Ethiopia, diss (Oxford Center for Mission Studies, Feb, 2001) as quoted in Oxfam 1997, n.p) pp. 70-72.
27. J.R.H Conacher, General Survey Concerning Christian Literature in Ethiopia (Addis Ababa: General Printing Press, 1970), p. 180.
28. አያልክህ ሙላት፣ ደራሲያንን ለማፍራትና ለማበረታታት ምን መደረግ አለበት? (አዲስ አበባ፡- ነፃ የመጽሐፍት ገበያ ኮንፈረንስ የቀረበ፣ ግንቦት 1985 ዓ.ም) ገጽ 2
29. Haward Hendricks, Teaching to Change Lives (Oregon: Multnomah Press, 1987) p. 27
30. ለማ ደገፋ፣ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ንብረት ወንጌል ተልዕኮ ጥናት (አዲስ አበባ፡- ርፕቦት ማተሚያ ቤት፣ ግንቦት 1997 ዓ.ም) ገጽ 25-26::
31. ለታማኝ አገልጋይነት የሚጠቅሙ ባሕርያት (አዲስ አበባ፣ ኤስ ኤይ ኢም ማተሚያ ቤት፣ ዓመተ ምሕረትና ቀን አልተጠቀሱም) ገጽ 59-60::
32. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 58::
33. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 61
34. ሕይወት ልዩ ዕትም (አዲስ አበባ፣ የ15ኛ ዓመት የምስጋና በዓል፣ ነሐሴ 1994) ገጽ 3
35. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 3
36. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 3
37. Sharon L. Samson, Developing in Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of

38. Ibid., p. 27-28.

39. ለማ ደገፋ፣ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ወንጌል ተልዕኮ ጥናት (አዲስ አበባ፡- ርጥቦት ማተሚያ ቤት፣ ግንቦት 1997 ዓ.ም) ገጽ 16።
40. ተስፋዬ ድልበተ፣ ኢቫንጂሊካል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1996 ዓ.ም)።
41. አበራ አፍሮ፣ ኢቫንጂሊካል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1996 ዓ.ም)።
42. ማሉታ ማጋ፣ ኢቫንጂሊካል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1996 ዓ.ም)።
43. ኤርምያስ ፍቅረ ሥላሴ፣ ኢቫንጂሊካል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1996 ዓ.ም)።
44. ኤርምያስ በቀለ፣ ኢቫንጂሊካል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1996 ዓ.ም)።
45. ዶ/ር ደበላ ብሪ፣ የኢትዮጵያ የሥነ መለኮት የድንረ ምረቃ ትምህርት ቤት (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
46. ፓስተር ኢዮብ ማሞ፣ የክርስቲያኖች ቤተ መቅደስ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
47. ዶ/ር ብርሃኑ ሀብቲ፣ ኤክሌሽያ ተነሺ አገልግሎት (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
48. አቶ ንጉሤ ቡልቻ፣ የቃለ እግዚአብሔር እንባቢያን ማኅበር (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
49. አቶ አስክንድር ታደሰ ወልደ ገብርኤል፣ የኢትዮጵያ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን ኮሌጅ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
50. ዶ/ር ንጉሤ ተፈራ፣ ፖፑሌሽን ሚድያ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
51. አቶ ወንድዬ ዓሊ፣ ፖፑሌሽን ሚድያ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።

52. ፓስተር በቀለ ወልደ ኪዳን፣ አዲስ አበባ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
53. አቶ ተስፋዬ መስፍን፣ ተርጓሚ (መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን፣ አዲስ አበባ፣ 1998 ዓ.ም)።
54. አቶ ኢሳይያስ አምቦሌ፣ አዋሳ ሕይወት ብርሃን ቤተ ክርስቲያን (አዋሳ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
55. ፓስተር ስለሺ ከበደ፣ ገነት ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
56. ፓስተር ግርማይ አስገደም፣ እምነት ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
57. ፓስተር ግርማ ደምሴ፣ ኢንተርፕሪናል ኢቫንጂሊካል ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
58. አቶ ገበየሁ አየለ፣ ገነት ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
59. አቶ ደረሰ ብሩ፣ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን መካነ የሱስ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
60. ፓስተር ሥዩም ገ/ዳድቅ፣ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያን ኅብረት ጽሕፈት ቤት (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
61. ፓስተር አብዱላ ባንቲ፣ የኢትዮጵያ ምስጋና ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
62. ፓስተር ዳንኤል መኩንን፣ የወንጌል ብርሃን ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
63. አቶ ደረጀ በላይነህ፣ ገጣሚ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
64. አቶ ማሙሽ ፈንታ፣ የፔንተኮስታል ቲዮሎጂካል ኮሌጅ ፕሪንስፓል (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
65. አቶ ስሜ ታደሰ፣ ቤዛ ባፕቲስት ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
66. አቶ ሽፈራው ወ/ሚካኤል፣ ቻይልድ አድቮኬሊ ፎር አፍሪካ (አዲስ አበባ፣ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።

67. ዶ/ር አለማየሁ ጋይሰ ገብርኤል፤ ኮምፓሽን ኢትዮጵያ (አዲስ አበባ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
68. ፓስተር ጻድቁ አብደ፤ የኢትዮጵያ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን ዋና ጸሐፊ (አዲስ አበባ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
69. አቶ ሃብታሙ በለጠ፤ የኢትዮጵያ ሙሉ ወንጌል አማኞች ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
70. ወ/ሮ አስቴር ሚቆሬ፤ የዱራሚ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን (ዱራሚ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
71. ወ/ሮ አስቴር ተፈራ፤ የኢትዮጵያ ሕይወት ብርሃን ቤተ ክርስቲያን (አዲስ አበባ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም)።
72. Os Guinness, The Call (Nashville: Word Publishing, 1998), P.
73. ምሕረቱ ዴ. ጉታ፤ እምነትና እመክንዮ (አዲስ አበባ፤ 2ኛ ሥነ ጽሑፍ ክፍል፤ 1998 ዓ.ም)
74. J. P. Moreland, Love Your God With All Your Mind (Colorado: NavPress, 1997)
75. ምሕረቱ ዴ. ጉታ፤ ምስክር መጽሐት የካቲት/ መጋቢት/ ሚያዝያ ቁ. 37 (አዲስ አበባ፤ መሠረተ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን) ገጽ 7
76. Sharon L. Samson, Developing in Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of Children: With Special Reference to Addis Ababa Ethiopia, diss. (Oxford Center for Mission Studies, Feb, 2001) p.27.
77. Ibid
78. አያልህ ሙላት፤ የኢትዮጵያ ሥነ-ጽሑፍ ሁኔታ (1950-1985) አጭር ቅኝት (አዲስ አበባ፤ በሽያ የመጻሕፍት ገበያ ኮንፈረንስ የቀረበ ሪፖርት፤ ግንቦት 1985 ዓ.ም) ገጽ 36።
79. አቶ ፍቅረየሱስ ሁገዴሳ፤ ጥናታዊ ጽሑፍ (አዲስ አበባ፤ ታኅሣሥ 18/1996 ዓ.ም) ገጽ 3።
80. አቶ ገጉሤ ቡልቻ፤ ጥናታዊ ጽሑፍ (አዲስ አበባ፤ ጥር 14-16/ 1989 ዓ.ም)

81. አቶ ጌታቸው በለጠ፤ ጥናታዊ ጽሑፍ (አዲስ አበባ፤ ነሐሴ 9-10 / 1997 ዓ.ም)
82. ሕይወት የ15ኛ ዓመት የምስጋና በዓል ልዩ ዕትም (አዲስ አበባ፤ 2ኛ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሥነ ጽሑፍ ክፍል፤ ነሐሴ 1994 ዓ.ም) ገጽ 2
83. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 3
84. ምሕረቱ ዴ. ጉታ፤ «ክርስቲያን የሆንኩት ለምንድን ነው?» (ቃለ ሕይወት መጽሐት ሥነ ጽሑፍ አገልግሎት፤ ቁጥር 22/ 1993 ዓ.ም) ገጽ 15-17
85. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 17
86. አሜን ጋዜጣ፤ ቅጽ 1 ቁጥር 8፤ ኅዳር 1996 ዓ.ም፤ ቅጽ 1 ቁጥር 9፤ ታኅሣሥ 1996 ዓ.ም፤ እና ጊኒም ጋዜጣ ቅጽ 2 ቁጥር ልዩ ዕትም ጥቅምት 1996።
87. መጽናናት ጋዜጣ 11ኛ ዓመት ቁጥር 1 ጥር 1996 - ገጽ 21 ብርሃን መጽሔት ቁጥር 50 ታኅሣሥ 1996 ዓ.ም ገጽ ፤ ንስር ጋዜጣ ታኅሣሥ - ጥር ቁጥር 4፤ ገጽ 1 እና 6
88. ምሕረቱ ዴ. ጉታ «ብርሃን መጽሔት» ቁጥር 49፤ 1995 ገጽ 20
89. ለማ ደገፋ፤ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያን ኅብረት ወንጌል ተልዕኮ ጥናት (አዲስ አበባ፤ ርግጥት ማተሚያ ቤት፤ ግንቦት 1997 ዓ.ም)
90. ብሩስ እና ካርል ብረትን፤ «በወጣቶች የሚነሡ ጥያቄዎች» ትርጉም አለማየሁ ማሞ፤ 1999፤ ዳታን ወዳጆ «ትዳር ለዘለቄታ» (ንግድ ማተሚያ ቤት፤ ዓመተ ምሕረት አልተገለጸም)።

ዋቢ መጻሕፍት (Bibliography)

1. Azeze, Fekadu. Unheard Voices. Addis Ababa: Addis Ababa University Press, 1998.
2. Adera, Tadesse and Ahmed. Ali Jimale. Silence is not Golden. NJ: The Red Sea Press 1995.
3. ብሩስ እና ካርል ብሪትን፤ «በወጣቶች የሚነሡ ጥያቄዎች» ትርጉም አለማየሁ ማሞ 1999፤ ዳታን ወዳጆ «ትዳር ለዘለቄታ» ገንድ ማተሚያ ቤት፤ ዓመተ ምሕረት አልተገለጸም፡፡
4. አቶ በለጠ ጌታቸው፤ ጥናታዊ ጽሑፍ፤ አዲስ አበባ፤ ነሐሴ 9-10/ 1997 ዓ.ም
5. አቶ ቡልቻ ገጉሄ፤ የቃለ አግዚአብሔር አገባቢያን ማገበር፤ አዲስ አበባ፤ ቃለ መጠይቅ 1998 ዓ.ም፡፡
6. Conacher, J.R.H. General Survey Concerning Christian Literature in Ethiopia. Addis Ababa: Central Printing Press, 1970
7. ደገፋ ለማ፤ የኢትዮጵያ ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያን ኅብረት ወንጌል ተልዕኮ ጥናት፤ አዲስ አበባ፤ ርኅሶት ማተሚያ ቤት፤ ግንቦት 1997 ዓ.ም
8. Finnegan, Ruth. Oral Literature in Africa. Nairobi: Oxford Uni. Press, 1970.
9. Greaney, Vincent. Promoting Reading in Developing Countries. International Reading Association. Washington, 1996.
10. Geisler, Norman. and Brooks, Ronald. Introduction to Logical Thinking. MI: Baker Books, 1990.
11. Guinness, Os. The Call. Nashville: Word Publishing, 1998.
12. ጉታ ምሕረቱ እ. «በርሃን መጽሐት» ቁጥር 49፤ 1995
13. አቶ ሁንዲሳ ፍቅረየሱስ፤ ጥናታዊ ጽሑፍ፤ አዲስ አበባ፤ ታኅሣሥ 18/1996 ዓ.ም፡፡
14. Hiebert, Paul G. Cultural Anthropology. Michigan: Baker Book House, 1983.
15. Hendricks, Haward. Teaching to Change Lives, Oregon: Multnomah Press, 1987.
16. Moreland, J.P. Love Your God With All Your Mind. Colorado: NavPress, 1997
17. Negash, Tekeste. The Crisis of Ethiopian Education, Sweden: Uppsala Uni., 1990.
18. Oring, Elliott (ed.). Folk Groups and Folklore Genres: An Introduction. Logan Utah: Utah State Uni. Press, n.y.
19. Patrick, Hurley. A Concise Introduction to Logic. 5th ed. California: Wadsworth Pub., 1994.
20. Samson. L. Sharon, Developing In Eclectic Pedagogical Approach for Training Semi- Literates to Teach Classes of Children: With Special Reference to Addis Ababa Ethiopia, diss: Oxford Center for Mission Studies, Feb, 2001 p.27.
21. Sire, James. How to Read Slowly. IL: Harold Shaw Pub., 1978.
22. _____. Habits of The Mind: Intellectual Life as a Christian Calling. IL: IVP, 2000.
23. Ullendorff, Edward. The Ethiopians: An Introduction to Country and People 3rd ed. NY: Oxford Uni. Press, 1973.
24. Vansina, Jan. Oral Tradition as History. Nairobi: East African Educational Pub., 1985.
25. ወዳጆ ዳታን፤ «ትዳር ለዘለቄታ» ገንድ ማተሚያ ቤት፤ ዓመተ ምሕረት አልተገለጸም፡፡
26. ለታማኝ አገልጋይነት የሚጠቅሙ ባሕርያት፤ አዲስ አበባ፤ ኤስ ኣይ ኤም ማተሚያ ቤት፤ ዓመተ ምሕረትና ቀን አልተጠቀሱም፡፡

Journals and Magazines

27. Ethiopian Journal of Languages and Literature v. 9, Institute of Language Studies, AAU Printing Press, 1999
28. Ethiopia in Broader Perspective, V.III Papers of the XIIIth International Conference of Ethiopian Studies, Katsuyosh: and Others (eds.), 1997

29. Kim A. Petti, InterLit (v.41 No.2, June 2004), P.13
30. ነፃ የመጻሕፍት ገበያ ኮንፈረንስ ከግንቦት 9-13/ 1985 ዓ.ም (አዲስ አበባ፤ ትምህርት ሚኒስቴር መሰብሰቢያ አዳራሽ፤ ያልታተመ)
31. ሕይወት ልዩ ዕትም (15ኛ ዓመት የምስጋና በዓል፤ ነሐሴ 1994)
32. ቃለ ሕይወት መጽሔት፤ 1952-1997 ዓ.ም፡
33. ብርሃን መጽሔት፤ 1946-1997 ዓ.ም፡፡
34. ምስክር መጽሔት፤ 1985-1997 ዓ.ም፡፡
35. ሕይወት መጽሔት፤ 1979-1997 ዓ.ም፡፡
36. ዐውደ ትዝሊት፤ 1990-1997 ዓ.ም፡፡
37. ኢምፓክት መጽሔት፤ 1995-1997 ዓ.ም፡፡
38. ቀንዲል መጽሔት፤ 1985-1995 ዓ.ም፡፡
39. ሔብሮን መጽሔት፤ 1986-1992 ዓ.ም፡፡
40. ምልዐት፤ 1984-1997 ዓ.ም፡፡
41. የሕይወት ብርሃን ጋዜጣ፤ 1995-1997 ዓ.ም፡፡
42. መጽናናት ጋዜጣ፤ ቁጥር 1፤ ጥር 1996፡፡
43. ንስር ጋዜጣ፤ ታኅሣሥ፤ ጥር ቁጥር 4

የጸሐፊው ሁለተኛ ሥራ

እምነትና አመክንዮ

የተማሪዎች ወይም የተሰቡት

(Faith and Reason)

አያመንን እናስብ፤ አያሰብን እንመን

ምስረቱ ጳ. ጉታ

የጸሐፊው የባህር ሥራ

መልስ ይኖረው ይሆን?

በምርተኝነት
MIHRETTA GULI